

DE GROOTE VLUCHT.

Satirieke komedie in vier bedrijven

DOOR

HERM. HEIJERMANS JR.

AMSTERDAM — S. L. VAN LOOY.

1908.

Uitgaven van S. L. VAN LOOY, Amsterdam.

T O O N E E L.

HERM. HEIJERMANS JR., **Ghetto.** Burgerlijk treurspel in 3 bedrijven. *4e druk.* f 1.—

_____, **Het Zevende Gebod.** Burgerlijke-zeden Komedie in 4 bedrijven. *4e druk.* „ 1.—

_____, **Op Hoop van Zegen.** Spel van de zee in 4 bedrijven. *4e druk.* „ 1.—

_____. **Ora et Labora.** Spel-van-het-land in 3 bedrijven „ 1.—

_____, **Het Pantser.** Romantisch soldatenspel in 3 bedrijven . . „ 1.—

_____, **Kinderen.** Drie tooneel studies. I Het Kind. II Het Kamerschut. III „In de Jonge Jan”. . . . „ 1.—

Diamantstad. *2e goedkoope druk.* 2 deelen. . f 2.50
geb. „ 2.90

DE GROOTE VLUCHT.

DE GROOTE VLUCHT.

Satirieke komedie in vier bedrijven

DOOR

HERM. HEIJERMANS JR.

AMSTERDAM — S. L. VAN LOOY.

1908.

*Het recht van opvoering nadrukkelijk voorbehouden volgens
de Wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124).*

Voor de eerste maal opgevoerd te Amsterdam, onder het pseudo
Mr. Icarus Forens, op 10 October 1908.

DRAMATIS PERSONAE:

OSSIP VII, Koning van Pannonië.

OSSIP, zijn eenige zoon.

MAJOOR PLUMS, Slotbewaarder.

MARIUS, Geheimsecretaris.

ARNDT, Adjutant.

WALDEMAR, Hofprediker.

DE MINISTER VAN OORLOG.

DE GOUVERNEUR.

DE KOMMANDANT DER WACHT.

JOSUA HILDEBRAND.

IDA, zijn dochter.

LASSO, lid van den Landraad.

GEORGE, lakei.

MARIA, dienstbode bij Hildebrand.

JAN, haar vrijer.

EEN TUINIER.

TWEE WERKLIEDEN.

BOSCHWACHTERS EN EEN 2DE LAKEI.

Plaats der handeling: Pannonië, een moderne Staat.

EERSTE BEDRIJF.

Het tooneel verbeeldt den tuin van het vorstelijk kasteel. Rechts, een marmer terras met weelderige bloemen in gebeeldhouwde vazen, een paar sierlijke tuintafels en gemakkelijke stoelen — meer achterwaarts een buste op piëdestal. Den geheelen achtergrond vullend, bevindt zich een oranjerie met gedeeltelijk groen-beslagen ruiten en een glazen toegangsdeur. Naar links breidt zich een bosch van zware boomstronken uit, met op het eerste plan een brok muur, terwijl het midden van het tooneel door een glad-geschoren grasperk met in bloei staande rozenstruiken wordt ingenomen, waarvoor een rustieke bank met dito tafel en stoelen. De Mei-zon beschijnt de oranjerie en een gedeelte van het terras.

EERSTE TOONEEL.

Lakei, Tuinier.

Lakei (draagt op het terras eenige zijden kussens aan, legt die op een der terrasstoelen, zet zich op een anderen, steekt 'n sigaar op. De tuinman, door de oranjeriedeure binnengekomen, bukt bij het grasperk, raapt afgevallen blaren en afgeknapte takken in een mand). . . . Is dat nou overal zoo?

Tuinier. Ja. En hier schikt 't nog al.

Lakei. 't Is zonde....

Tuinier.... En schande! Gistermorgen — onder de neus van de wachters — hebben ze 'n sering boom glad kaal geplukt. Doe daar wat tegen! Ze zijn gevlogen, eer je in de buurt ben....

Lakei. 'r Zal 'n net geplaatst moeten worden — anders doe jij monnikenwerk.

Tuinier. Duvels werk!... Tegen mollen ken je met klemmen tekeer gaan. Rupsen (*hij grijpt 'r een*) — weg sallemander! — krijg je vroeg of laat tusschen je pooten, maar dat tuig, die gekken, die verzoekers van God... (*er valt 'n prop papier naast 'm neer*).... Da's minstens de tiende van morgen... (*de prop ontvouwend en lezend*).... Nou vraag ik u!... De „Volksstem” — van vandaag nog wel! — met 't vet van boterhammen 'r an! (*er valt 'n houten tabakspijp*).... Jawel!

Lakei. Wat was dat?

Tuinier. 'n Smerige pijp.

Lakei. Als ze nou nog 'n beurs of 'n portefeuille kwijt raakten... (*de schil van 'n sinaasappel kwakt 'n paar maal op de tafel*).... Ho! Ho! Ho!... 't Is hier geen vulnischelt!

Tuinier (*onkruid wiedend*). . . . 'n Wurm in de aarde doet verstandiger. . . . As je op kruipen ben aangewezen, mot je niet — nee, mot je niet op stelten probeeren te loopen — 'n visch blijft waar de Heer 'm geplaatst heeft — de boel gaat faliekant — glad faliekant. . . . (*zich plots 't hoofd met z'n zakdoek drogend*). . . . Wel Christus nog toe! . . . (*de handen als 'n roeper voor den mond*). . . . 'k Waarschouw je! . . .

Lakei (*komt 't terras af*). . . . Hoort-ie niks van! Moeite voor niemendal!

Tuinier. Al z'n leven de smurrie van 'n pruim! . . . Je most ze kunnen schieten. . . . (*naar omhoog wijzend*). . . . Ja, dié was 't.

Lakei. 'k Zie geen zier in dat scherpe licht.

Tuinier. Meer daar.

Lakei. Daar? — Wáár?

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen. Plums.

Plums (*stropelt met z'n rechter-houten been van de treden van 't terras — oud-militair, met grijzen snor en bakkebaard; 'n borst vol ridderorden*). . . . Heb jij niks om handen?

L a k e i. Jawel majoor, maar....

Plu m s. Je maren gaan me niet an! (*streng*)....
Rook jij?... Rook jij?

L a k e i. Nee majoor — zoo net voor m'n voeten
komen vallen — waar of niet, tuinbaas?

Plu m s. Genoeg, genoeg! — Voetenzak voor
Zijn Hoogheid — en 'n kamerschut. Vlug. Halt.
Ben jij van plan 't endje van 'n ander verder op
te rooken?

L a k e i. Nee majoor.

Plu m s. Wat hou je 't dan in je vingers?
Neersmijten!

L a k e i. Ja majoor. (*af*).

Plu m s (*tot tuinier*). En is jou niet gezegd,
dat Zijn Hoogheid vandaag 'n uur buiten komt?
Wat scharrel je dan nog?

Tuinier. Majoor, 'k ben al van vijf uur af
bezig... met me zoons en met de knechts — en
we kennen telkens van voren af an beginnen....
Alleen in de broeikasten van de druiven zijn al-
weer drie ruiten stuk....

Plu m s. Zoo, zoo.

Tuinier.... En tusschen de aardbeien in,

heb 'k — asjeblief, majoor!... (*reikt iets over uit de mand*).

Plums.... Kan 'k dat aanpakken?

Tuinier.... Zit enkel teelaarde an....

Plums.... Van 'n vrouw — taschje van 'n vróúw!... Verbazend! (*tot den lakei, die den voetenzak aan heeft gedragen en 'n kleiner tochtscherm neer heeft gezet*). Waar wacht je op? Moet 'k je alles voorkauwen vandaag? Water en glazen. 'n Beetje vlugger! (*weer tot tuinier, terwijl de lakei heengaat*). Zoo. Zoo. Lag dat tussehen de aardbeien? (*'t taschje openend*). Aha! Handschoentjes — 'n fleschje met de een of andere vuiligheid — aha! — en wat visitekaartjes! Prachtig. (*lezend*).... Ida Hildebrand.... Ida Hildebrand.... Beter kon het niet.... Twee vliegen in een klap.... Twee vliegen.... (*zich onderbrekend*).... Vliegen — vliegen — als 'k dat vervloekte woord bij ongeluk gebruik, krijg 'k 't gevoel van 'n halve heroerte!

DERDE TOONEEL.

De Vorigen. Ossip. Gouverneur.

Gouverneur. Hum! Hum!

Plums (*tot Ossip*). Neem me niet kwalijk, Hoogheid....

Gouverneur. Als Uw Hoogheid 't goed vindt, zullen we bij de waterpartij gaan zitten.

Ossip (*een droomerige jonge man van achttien jaar, met meisjesachtig gezicht*). Ik wou — nee, ik wou niets....

Gouverneur (*met Ossip naar 't bosch wandelend*). Ik maak er Uwe Hoogheid op opmerkzaam, dat de paddestoel, zooals die zich hier tegen dezen massieven boomstam gevormd heeft, tot de woekerplanten behoort. De paddestoelen, die we ook wel zwammen of champignons noemen, krijgen geen bloemen. 't Dikke gedeelte heet de hoed.

Ossip. Dank u, professor.

Gouverneur. Wij onderscheiden bladzwammen, pijpzwammen, stekelzwammen, bastzwammen, knotszwammen, hoornzwammen, sponszwammen, en zoo voort.

Ossip. Dank u, professor.

Gouverneur. Doch eten doet Uwe Hoogheid alleen champignons.

Ossip. Dank u. (*beiden links af*).

VIERDE TOONEEL.

Tuinier, Plums, Lakei.

Plums (*tot lakei*). Wat lach jij, ezel?

Lakei. Pardon....

Plums. Mond houden. Geen maren en geen pardons, hè? Tabak en pijpen en lucifers! (*lakei af*).... Ida Hildebrand. Eindelijk 'n alibi. (*tot tuinier*) Vooruit nou!... 't Is meer dan genoeg.... Die paar dorre blaadjes hinderen niet.... Ben je van plan je mand te vergeten? (*tot Marius*) Morgen meneer!

VIJFDE TOONEEL.

Marius, Plums.

Marius (*type vieux beau, komt met eenige boeken en kranten van het terras in den tuin, zet zich op de rustieke bank*). Morgen, majoor. Zeldzaam Mei-weertje! Of we 't zoo voor Zijne Hoogheid voor 't bestellen hadden. Merkt u niets aan me?

Plums. Nee -- wat moet 'k merken?

Marius. Spreek 'k heelemaal niet schor?

Plums. Nee.

Marius. Feitelijk zat 'k 'r mee in. Als voorlezer moet je je orgaan soigneeren — en 'k ben vannacht wat laat in m'n bedje gekropen.

Plums. Geboemeld?

Marius. Nee, voor 't eerst van m'n leven als de zwaluwtjes... (*spiraalt met zijn wijsvinger omhoog*)... 't Was meer dan kostelijk... Enkel 'n tikje heesch....

Plums. Nou, 'k moet zeggen: da's wel behoorlijk!

Marius. Ja, 'k heb in geen tijden — u kiest ineens hèt woord — zoo'n behoorlijken nacht doorgebracht! 'n Nacht zonder vrouwtjes — en toch zoo heelemaal in de wolken... Wie had 't ooit kunnen droomen — over de daken heen en over de schoorsteen en langs duizend-en-een verlichte raampjes! Niet te beschrijven wat 'k allemaal gezien heb....

Plums (*driftig*). Zoo meneer. Is dat niet te beschrijven? Ik vind 't voor 'n man van uw leeftijd en uw positie schandelijk, ergerlijk, meer dan onbetamelijk....

Marius... Mag ik u verzoeken, majoor, binnen de perken te blijven...?

Plums. Huisvredebreuk, meneer!... (*Houdt*

zieh in voor den lakei, die tabak en pijpen op de terras-tafel zet — wenkt hem heen te gaan, vervolgt eerst dan). . . . 't Heele respect voor mekaar's vrijheid is in de laatste weken naar den kelder.

Marius (*glimlachend*). Naar den kelder, majoor? U bedoelt naar den hemel, 't uitspansel, de etherische oneindigheid . . . (*heeft 'n kijker uit het foudraal genomen, bestaat gelukkig-lachend den hemel, terwijl Plums opzettelijk iets op den grond zoekt*). . . . Wil u ook niet 'ns kijken?

Plums. Dank u wel.

Marius (*den kijker voor de oogen*). Schitterend, ontzaggeijk! . . . 'n Heele school. . . . Een, twee, drie, vier. . . . Meer dan 'n dozijn bij mekaar. . . . Hahaha! Hahaha! . . . Geweldig grappig hoe de vogels aan alle kanten vluchten! (*Plums verbaasd aankijkend*). Nee maar, majoor, daar zit ik gebluft bij. Interesseert 't u heelemaal niet?

Plums (*nijdig op en neer loopend*). Niet dàt, meneer! Niet dàt, meneer! 't Interesseert me alleen, om te weten welke bevelen Zijn Hoogheid zal geven, als Zijn Hoogheid eindelijk ingelicht wordt. Of heeft u Zijn Hoogheid al ingelicht?

Marius. Ik?

Plums. U leest toch ook kranten voor?

Marius (*fijntjes-glimlachend*). Ja, die lees 'k voor — dat wil zeggen de knipsels — de knipsels — wat vermoed wordt nieuws te kunnen zijn — te kunnen zijn — *ik* hanteer de schaar niet...

Plums. Was 'r bij die knipsels dan niets van de kolommen en kolommen over 't kwajongens-gedoe?

Marius. U geeft 'r 'n wel gedistingeerden naam aan, majoor, hahaha! — ja, 'r was af en toe 'n zachtzinnig-gekleurd berichtje bij, 'n bijzonder-uitgezocht berichtje, omdat — wat u niet verwonderen kan — de lijfarts van Zijn Hoogheid elke fysieke schok, in zake de rheumatische aandoening, en elke moreele prikkeling in zake de oogziekte van Zijn Hoogheid, ten strengste verboden had. Ik heb idyllische, aangenaam-stemmende, geenszins opwindende knipsels en verhalen voorgelezen — zoo dat 'k moeite had 'r niet nu en dan bij te geeuwen, in de maanden dat 't geduurd heeft — maar in de hoofdlijnen staat Zijn Hoogheid nog absoluut maagdelijk tegenover 't fait du jour — en in zekeren zin, majoor, is dat wel aardig en curieus, omdat de verrassing er voor Zijn Hoogheid te grooter om zal zijn. Als uw been geen beletsel was, zou u dan al niet 'ns zelf zoo'n parforce-toer, zoo'n saut-périlleux ondernomen hebben, majoor? U was toch vroeger 'n hartstochtelijk sportsman?

Plums. Nee, meneer! Al had 'k géén granaatscherven in m'n been gekregen, al was 'k nog zoo dartel als 'n jonge geit — dat soort sport... (*plots verwoed uitvallend, omdat 'n kartonnen doos raak naast 'm buitell*). . . . Zijn jullie bezeten, bende! Bende! . . . Breek voor mijn part je nek, maar maak 't 'n ander niet lastig!

Marius (*die met den kijker in de hand op is gestaan*). . . . Subliem! Als 'n albatros! 'n Arend slaat niet pootiger tegen den wind in. . . .

Plums (*'n trap tegen 't karton gevend*). . . . Maar 'n arend, meneer — 'n arend, meneer, laat geen rommel, geen tabakspijp, geen taschjes op strikt-verboden terrein vallen — 'n arend breekt geen ruiten van de oranjerie. . . .

Marius. . . . Majoor, als u nu eens niet om iedere kleinigheid opvloog. . . .

Plums. . . . Opvloog? . . . Op-vlóóg! . . . Nee, Goddank, ik vlieg niet op — ik wacht Zijn Hoogheid niet met driekwart schorre stem, als 'k de eer heb — de eer, meneer! — Zijn Hoogheid, in qualiteit van geheim secretaris, te mogen voorlezen. . . . Ik bega niet, met grijze haren, ménéer, de indiscreties van duizend-en-een verlichte raampjes. . . . raampjes. . . . Dat wordt de gruwelijkste anarchie, meneer, als 'r niet met harde hand in-

gegrepen wordt! In plaats van 'n prop papier, in plaats van 'n pijp, kunnen ze op d'r dooie gemak 'n bom laten vallen, meneer! 't Leven van Zijn Hoogheid is geen seconde meer zeker — nee, geen seconde, meneer (*naar de oranjerie toegaand en met 'n mand terugkeerend*). Asjeblief, meneer! Asjeblief! Overtuig je. De „gevonden voorwerpen” van de drie laatste nachten — 'n bende, 'n bende! — De heele wacht moeten we van schemer tot 'smorgens vroeg in 't geweer houden, waar vroeger één enkel mannetje voor den vorm — voor den vorm, meneer! — op schildwacht stond!... Als ik Zijn Hoogheid was — als ik Zijn Hoogheid was....

ZESDE TOONEEL.

De Vorigen. De Vorst. De Adjudant.

Vorst (*gearmd met den adjudant en leunend op een stok — een vroeg-oud heer in gekleede jas; snor, sik, blauwe bril*).... Verder, verder, Plums — als jij — oei! — als jij 't geluk van mijn pootje had, hahaha! (*zit neer, door den adjudant geholpen*) — oei! — voorzichtig kinderen! — als jij de heele wereld blauw-blauw zag — (*tot den lakei, die haastig-gebukt den voetenzak aanschuift*) — zachtjes aan, George, jongentje: ja zóo is 't in orde — wat zou jij dan?... Hè?...

Plums.... We praatten over ditjes en datjes, Uw Hoogheid, en toen bij wijze van spreken — dacht 'k — zei 'k....

Vorst. Jawel. Jawel. Heel duidelijk (*tot den lakei, die met 'n deken gereed staat*). ... Nee, in dat malsche zonnetje heb 'k liever geen warmte-wéerder. 't Kussen wat hooger. Nog iets. Zachtjes. Zachtjes. Kraakporselein moet je met zorg behandelen, hahaha! (*tot den adjudant*) De portefeuille kun je wel weer meenemen, Arndt.

Adjudant. Zooals Uw Hoogheid beveelt.

Vorst. Na 't tweede ontbijt en geen minuut vroeger. Zoolang m'n rug in 't voortreffelijk zonnetje braadt — oei! — zoolang ik hier als in 'n *couveuse* zit te stoven — heerlijk! — ineens 'n ander klimaat — zoolang kan 't potje met staatszaken, van af 't *hors-d'oeuvre varié* tot de *cure-dent* toe, alleen staan te pruttelen. 't Mag in dien tijd aanbranden — wat jij, Plums? Toen ik 't woord *hors-d'oeuvre varié* sprak, hebben je oogen als de kaarsjes van 'n kerstboom gelicht, hahaha!

Plums. Als ze zich dat veroorloofd hebben, Uw Hoogheid, was 't uit genoeg en in een zoo opgewekt humeur weer op de ouwe plaats buiten te zien.

Vorst. Wel, wel — wat 'n complimenteus ant-

woord — ben ik van jóú niet gewend! (*tot adjudant*) Ga je gang, Arndt. (*de adjudant buigt, gaat heen — de lakei posteert zich op een afstand*).... Is dat meester Marius achter de rozeboompjes? Heb je iets op je onsterfelijke ziel, meester, dat je zoo taktvol-bescheiden op een afstand blijft?

Marius (*dichterbij komend*). Ik wist niet, Uw Hoogheid, of 't van morgen uw bedoeling was....

Vorst. Dat zal van de qualiteit, de quantiteit en van 't ónbelangrijke afhangen.... Ik heb op 't moment hoegenaamd geen hoofd voor gebeurtenissen, nee, nee. 'n Pijp, hè? ... (*tot Marius, die dadelijk 'n pijp opneemt*) Nee meester, 'k heb m'n ouwe oogen terug — uit die *safe*!...

Plums. Hoogheid....

Vorst. Mag 't niet?

Plums. De lijfarts, Hoogheid, heeft feitelijk 't rooken heelemaal verboden.... Een pijpje na 't diner....

Vorst. Ja, ja! Sigaretten, sigaretten zijn verboden import! 'n Pijp is geen sigaret ... (*de pijp aannemend en behagelijk trekkend*). Dat is tenminste tabak — daar blaas je met klassiek plezier wolken van weg ... (*kijkt glimlachend den rook na, staart*).... Wat is dat voor 'n zeldzame vogel?

Marius (*lachend*). Dat is, Uw Hoogheid....

Plums (*hem snel in de rede vallend*).... Dat zal 'n ooievaar zijn, Uw Hoogheid.

Vorst. Meen je? Vreemd, op zulk 'n distantie zie 'k bijna niets meer — en dichterbij.... Is dat 'n tuinbouw-tentoonstelling, daar op die tafel?

Plums (*aarzelend*). 'n Mand die de tuinman vergeten heeft, Hoogheid.

Vorst (*tot Marius*). Ga zitten. Ik luister. Fameus weer. Begrijp alleen niet waarom de vogels zoo weinig zingen. Dat hebben we nog eens gehad — in — in — 'n jaar of tien geleden — toen hadden zich wel 'n dozijn sperwers in de boomen genesteld — en toen hoorde je letterlijk niet één leeuwerik — t'en souviens tu? — herinner je je, Plums? — we zullen 'r samen weer 'ns op uit moeten, zoodra ik m'n blauwen bril afleggen mag!

Plums. Als ze maar onder schot komen, Hoogheid.

Vorst. Ja, ja! Dat zullen ze met toewijding!
(*wenkt Marius met z'n pijp om te beginnen.*
Plums buigt, gaat naar de boschzijde af).

ZEVENDE TOONEEL.

Vorst. Marius.

Marius. Hoofdartikel uit de...

Vorst. Nee, nee.

Marius.... Uit de „Bode voor Stad en Land”, Hoogheid, over de politieke beteekenis....

Vorst. Nee, vriend. Geen politiek vanmorgen.

Marius. Ook niet de uitslag van de laatste Staten-verkiezing?

Vorst. Oei! Oei!... Wat kan zoo'n voet steken! — Gunstige afloop?

Marius (*haperend*). De liberalen verloren zes zetels — de clericalen verloren er drie, wonnen er twee — de....Vorst (*ontstemd*).... Dus de revolutionaire partij, de uiterste linkerzij....

Marius. Dat schijnt zoo, Hoogheid....

Vorst (*geprikkeld*). Wat schijnt nu zoo? Kun je niet rekenen?Marius (*voorzichtig*). In herstemming komen....

Vorst. Komt niemand! Ik ben in 't geheel niet nieuwsgierig. En 'k heb je in 't begin al ver-

zocht me m'n dag niet met belachelijke politiek te bederven. De heele politiek is uit den booze. En als ze me vervelen — ontbind 'k — ontbind 'k desnoods tienmaal, twintigmaal... (*een stilte. Dicht bij het terras valt een fantasiehoed neer*). ... Is dat uw hoed?

Marius (*glimlachend*). Nee, Hoogheid. De mijne ligt naast m'n stoel.

Vorst (*overal rondkijkend*). Ik heb 'm toch duidelijk zien vallen.

Marius (*hem oprapend*). Ik ook. En 't is belist 'n hóéd.

Vorst. Verbazend. Onbegrijpelijk. Verder.

Marius (*lezend*). Ter gelegenheid van den verjaardag van Zijne Hoogheid, den erfprins Ossip, woei gisteren de vlag van alle openbare en verschillende partikuliere gebouwen en woningen. De parade van het garnizoen, die te klokslag twaalf...

Vorst (*slaperig knikkend*). ... Achter de groote kerk plaats had. ...

Marius.... En door prachtig voorjaarsweer begunstigd werd, had...

Vorst.... Een schitterend verloop.... De rest schenk ik.

Marius (*lezend*). Zijne Hoogheid de erfprins Ossip woonde Zondag de godsdienstoefening in de Noorderkerk onder...

Vorst.... Gehoor van den hofprediker Waldemar enzoovoort — enzoovoort — enzoovoort (*geeuwt*). Alles hazenpeper, zonder haas en zonder peper. Ik krijg 'r slaap bij. Geen moordaanslagen?

Marius. Tot m'n spijt nee, Uw Hoogheid.

Vorst. Geen ongelukken van beteekenis?

Marius (*angstig-snel onder de knipsels zoekend*). Nee Uw Hoogheid — of ja een... (*lezend*) „Op het strand, dicht bij den vorstelijken koepel, werden heden morgen de lijken van een man en een vrouw, beiden met gebroken nek, gevonden. Herkenning heeft reeds plaats gehad...”

Vorst. Begrijp ik niet. Op het strand — en allebei met gebroken nek? Hoe kan dat? Lijkt 'n April-grap — hoogst misplaatst — heel erg misplaatst (*tot den adjudant*). Jawel?

ACHTSTE TOONEEL.

De vorigen. Adjudant.

Adjudant. Hofprediker Waldemar, Uw Hoogheid.

Vorst. Ja, ja. Komt niet bijzonder gelegen.

Zeg 'm dat ik op 't moment -- of nee, laat 'm hiér komen (*roept hem na*). . . . Arndt, de wind heeft dien hoed . . . Weg laten nemen! (*de adjudant wenkt den lakei. De lakei verwijdt den hoed, terwijl de adjudant het slot is ingegaan*). . . . 'n Man en 'n vrouw, die gelijktijdig hun nek breken — op het strand — hoogst misplaatst . . . (*tot Waldemar*). Welkom, welkom, Eerwaarde, in 'n zonnetje, als we nog niet één keer gehad hebben!

NEGENDE TOONEEL.

V o r s t. M a r i u s. W a l d e m a r.

Waldemar. Ik wensch Uwe Hoogheid van harte geluk met de zoo volkomen genezing na een zoo langdurige ongesteldheid. Aan die gevoelens heb ik jongstleden Zondag, toen ik van den kansel sprak, en toen Zijne Hoogheid de erfprins zich onder de gemeente bevond, reeds met diepste verknochtheid uiting gegeven.

V o r s t. Dank u zeer. Ga zitten, Eerwaarde. 'n Pijp?

Waldemar. Als Uw Hoogheid het veroorlooft, zal ik liever niet rooken.

V o r s t. Nee! Nee! Dat kan toch geen ernst

zijn? U, die me nog pas verteld heeft, hoe u soms moeite heeft de pijp in den steek te laten, als de dienst roept. . . . Sans gêne!

Waldemar. Als het Uw Hoogheid niet ontstemt, wou ik er voor bedanken. . . .

Vorst. Man, dan heb je iets!

Waldemar. Uw Hoogheid raadt 't volkomen; ik heb iets, iets dat me met groote ergernis naar u toe heeft gedreven, iets dat 'k tot m'n spijt juist bij dit bezoek, dadelijk tot uw kennis moet brengen.

Vorst. Hindert m'n secretaris?

Waldemar. Neen, Uwe Hoogheid. Wat op dit oogenblik het plein voor de Noorderkerk zwart van menschen doet staan, behoeft allerm minst voor meester Marius 'n geheim te zijn. Aan het kruis op den toren, Uwe Hoogheid — ik schaam me 't u te vertellen — hangt 'n regenjas, die ze vergeten hebben mee te nemen. . . .

Vorst. . . . 'n Regenjas?

Waldemar. 'n Waterproof, Uw Hoogheid — 'n schande, 'n schande! — en in den omloop bij de wijzerplaat — ik heb er me met eigen oogen van overtuigd — hebben ze ge-pic-nict — ge-pic-nict — gepicnict met achterlating van leege eierschalen, koppen van gerookten bokking, afgekloven varkenscoteletten! Wat zegt Uwe Hoogheid daarvan?

Vorst. Permiteer me, Eerwaarde — ik zeg hoegenaamd niets. 'n Regenjas, leege eierschalen, afgekloven....

Waldemar.... Varkenscoteletten....

Vorst.... Koteletten.... Misschien dat m'n blauwe bril me iet of wat doezelig stemt.... Wie zal 't in z'n hoofd halen?... *(een pet valt bij de tafel neer — hij kijkt verschrikt op)*.... Wat was dat?

Marius *(de pet oprapend)*. 'n Pet, Uw Hoogheid.

Waldemar. 'n Pet, 'n pet!

Vorst. 'n Pet. *(een stilte)*. George! *(de lakei schiet dadelijk toe)*. Weg met dat ding! *(de lakei verwijdert zich met de pet. De vorst staat driftig op)*. Nu zou 'k wel 'ns willen weten.... Oei!... Oei! *(hij gaat weer pijnlijk zitten — praat in toorn)*.... willen weten welke brutale grappenmaker zich die driestheden permiteert — en waarom de heeren zich veroorloven me vanmorgen dingen voor te lezen of te vertellen, die kant noch wal raken, dingen die aan betamelijkheid alles te wenschen overlaten!

Waldemar. Uwe Hoogheid, dat met de regenjas en de eierschalen....

Vorst. Hou uw mond, meneer! Nonsens! Ik wil

niets van uw regenjas op 't kruis van den toren, niets van uw eieren, niets van uw koteletten hooren!... Twee die d'r nek tegelijk op 't strand breken!... Op 't strand!... 'r Is 'n grens aan m'n geduld! George! (*tot den toeschietenden lakei*). De adjudant van dienst! (*de lakei verdwijnt*). We zullen dat laten onderzoeken van dien hoed en die pet! Wanneer de heeren denken, dat ik door 'n paar maanden verblijf in 'n donkere kamer, de teugels van 't bewind uit handen ga geven, dan vergissen de heeren zich — en die vergissing kan ieder duur te staan komen! (*tot den adjudant*). De kommandant van de wacht!

Waldemar. Uwe Hoogheid....

Vorst. De kommandant van de wacht! (*adjudant af*). Ik apprecieer het bijzonder — bijzonder, eerwaarde en meester Marius! — ik zal het nièt licht vergeten, hoe attent m'n omgeving bij m'n herstel was....

Waldemar. Met één enkel woord, Uwe Hoogheid, is toch de verklaring te geven....

Vorst.... Ik ben van geen verklaringengediend!

Marius. Uwe Hoogheid — de onverwacht-snelle toepassing van de vliegmachine....

Vorst (*gebluft*).... Vliegmachine? Vlieg-machine!

Waldemar.... De uitvinding van zekeren....

Marius (*snel*).... Waarover Uwe Hoogheid voor 'n week of acht de eerste berichten voorgelezen kreeg — en waarover ik op advies van uw lijfarts niet in nadere details trad, uit vrees voor nadeelige gevolgen voor de gezondheid van Uw Hoogheid....

Waldemar.... Die regenjas aan 't kruis, Uw Hoogheid, is er door een van die vliegers, zonder respect, zonder eerbied, zonder godsvrucht — 'n geloovig man verzoekt den hemel niet met kunstmatige vleugels! — achtergelaten....

Marius.... En dat door mij voorgelezen bericht sloeg op 'n vlieg-accident....

Vorst (*na een stilte*). Schenk me 'n glas water in. (*drinkt*). Nog 'n glas. Merci. (*drinkt*). Dus die hoed en die pet?...

Marius. Jawel, Uw Hoogheid.

TIENDE TOONEEL.

De Vorigen. Kommandant. Adjudant.

Kommandant. Tot Uw orders, Uw Hoogheid!

Vorst. Heeft u dat — dat... (*wijst naar de wolken*)... al 'ns persóónlijk gezien — met vleugels?

K o m m a n d a n t (*vruchteloos rondkijkend*). . .
 Als Uw Hoogheid . . . als Uw Hoogheid . . . als Uw
 Hoogheid. . . 'k Zie niet positief. . .

V o r s t. Uit met de komedie, sacrénom! . . .
 Heeft u me niets te rapporteeren over den schande-
 lijken inbreuk op paragraaf . . . paragraaf. . . Sinds
 wanneer, meneer, heeft 't publiek hier toegang?

K o m m a n d a n t (*verlegen*). Als Uw Hoogheid
 dät bedoelt. . .

V o r s t (*heftig met zijn stok op den grond
 stampend*). . . Juist dät bedoel ik, meneer!

W a l d e m a r. Natuurlijk dat!

V o r s t. Ik sprak toch van dat — en enkel
 van dat!

K o m m a n d a n t. . . . Wij hebben, Uw Hoog-
 heid, tijdens de ziekte van Uw Hoogheid, her-
 haaldelijk over dat geconfereerd, maar omdat de
 grondwet er niët in voorzag, en omdat die grond-
 wet niet zònder de machtiging van Uw Hoogheid
 gewijzigd mocht worden — een machtiging, waar-
 tegen uw lijfarts de ernstigste bezwaren had. . .

V o r s t (*moeilijk opstaand en Marius die hem
 helpen wil afwerend*). . . Jawel! Jawel! Dus als
 de grondwet in iets niët voorziet, dan laten de
 heeren m'n onderdanen . . . (*zet zich kreunend op*

de rustieke bank)... m'n onderdanen desnoods hiër onder den grond kruipen, nietwaar? — of op de handen flaneeren inplaats van op de voeten, nietwaar? — of tweemaal vier-en-twintig uur als kreeften in 't water duiken, nietwaar?... (*tot den kommandant*)... U heeft uw ontslag meneer — ingaande heden, meneer, sacrénom, sacrénom!

Kommandant. Met uw welnemen, Uw Hoogheid, *ik* heb niet alleen de orders van den Minister van Oorlog, mijn onmiddellijken chef, opgevolgd, maar... (*er valt een sardineblikje voor de voeten van den vorst*).

Vorst. Oho!...

Waldemar. Oho!

Marius. Oho!

Kommandant. In Godsnaam, Uw Hoogheid, beweeg niet! Men kan niet weten...

Waldemar... Het lijkt een metalen bus...

Marius (*die teruggeweken is*)... Met 'n lont er aan....

Vorst (*laat zijn pijp vallen*)... Mijne heeren, laten we onze koelbloedigheid bewaren...

Kommandant. Uwe Hoogheid vergunne me, ten bewijze van mijn trouw.... Alleen in het ge-

vaar, Uw Hoogheid, leert men het karakter, de toegewijdsheid van zijn omgeving tot in de nieren kennen.... Voor vorst en vaderland! (*hij bukt zich, terwijl de anderen verschrikt-angstig staren*) Uw Hoogheid, de aanslag is mislukt — de hemel zij geprezen! Het is een infaam sardineblikje, met enkel wat olie....

Waldemar.... Dat was het nu nog, Uw Hoogheid....

Marius. Het gelukkig toeval heeft het gewild, Uw Hoogheid, dat de scherpe kant u niet geraakt heeft!

Waldemar. En we kunnen alleen gissen — op dien afstand gissen, of opzet of toeval in het spel was! Ik ben er ontdaan van. Wie is op deze wijze zijn leven zeker? Voorwaar, Uw Hoogheid, in de laatste maand is de hemel mij een ergernis, ben ik bevreesd omhoog te kijken....

Vorst (*na een stilte, waarin de lakei met een presenteerblad het sardineblikje verwijderd heeft*). ... Dus — dus (*zit weer op de rustieke bank*) — dus die straatschenderijen....

Waldemar.... Luchtschenderijen, Uw Hoogheid....

Vorst.... Die schenderijen schijnen aan de orde van den dag te zijn?

K o m m a n d a n t. Vooral van den nacht, Uw Hoogheid!

V o r s t (*grimmig*). En de uitvinder — zit die achter slot en grendel?

W a l d e m a r. Nee, Uw Hoogheid — die gelooft zich zoo vrij als 'n musch op 'n dak.

V o r s t. Z'n naam? (*allen tegelijk: „Hildebrand, Uwe Hoogheid!”*) Die wordt onmiddellijk gearresteerd. Onmiddellijk. En de eerste de beste, die met vleugels rondkuiert, gaat onvoorwaardelijk in de gevangenis!

K o m m a n d a n t. Tot uw orders, Hoogheid — ik zal het mijn opvolger meedeelen.

V o r s t (*hem terugroepend*). Kommandant!

K o m m a n d a n t. Uw Hoogheid?

V o r s t. Uw houding van daar straks — bij dien aanslag, in aanmerking genomen, kom ik op mijn besluit terug.

K o m m a n d a n t. Dat is mij een eer en een vreugde, Uw Hoogheid.

V o r s t. En dat individu wordt dadelijk voor me gebracht.

K o m m a n d a n t (*naar den hemel wijzend*). Als hij niet ergens daar is, Uw Hoogheid, binnen de vijf minuten! (*af*).

ELFDE TOONEEL.

Vorst, Waldemar, Marius, later
Plums en Ida Hildebrand —
de Lakei op een afstand.

Waldemar. Ik hoop dat het Uw Hoogheid thans duidelijk zal zijn, dat mijn klacht....

Vorst. Volkomen. Nog vanavond verschijnt het dekreet in het *Staatsblad*. 'n Hoed, 'n pet, 'n sardineblik, 'n jas aan 't kruis... — ergerlijk! (*geschreeuw en gerucht in het bosch, links*). Ongehoord, wat is dat weer?

Marius. 'r Schijnt iets voorgevallen te zijn. Uw Hoogheid.... Zou Uw Hoogheid 't niet raadzamer achten....

Vorst (*naar de zij van 't bosch*). Plums! Plums, wat beteekent dat geraas?

Plums (*aarzelend*). We hebben... we hebben....

Vorst (*driftig*). Wat heb je? Wat sta je te hakkelen? Nou, nou, nou!

Plums (*aarzelend*). We hebben... we hebben (*plots beslist*) — 'n strooper of 'n houtdief te pakken gekregen....

Vorst (*vinnig*). Zoo. En hoe was dat mogelijk — met 'n schildwacht voor iedere deur — en bij 'n tuinmuur die niet te beklimmen is?

Plums (*stotterend*). Dat is onszelf 'n raadsel,
Uw Hoogheid....

Vorst (*bijtend*). Dus — uit de lucht komen
vallen? En voor jou is dat 'n raadsel? Daar straks
heb je me ook wijs gemaakt, dat 'n anarchist met
vléigels 'n ooievaar was!...

Plums.... Uw Hoogheid....

Vorst (*woedend*).... Mond houden, meneer,
sacrénom! Als je geen onderscheid meer weet
tusschen 'n anarchist en 'n ooievaar, als je van m'n
blauwen bril misbruik maakt, en me op de mouw
speldt, dat de vogels hier niet meer zingen, omdat
'r sperwers in de buurt zijn, spërwers meneer — mond
houden, meneer, sacrénom! — dan kan ik je diensten
niet langer accepteren! Hiér met je strooper of
je houtdief! We zullen 'm 'n beetje kortwieken als
'n kip of 'n haan -- 'm 'n behoorlijke ren bezorgen,
hahaha! (*spottend*) Ik dacht, Plums, dat jij beter
je vleugels uitsloeg! Hier met dien grappenmaker!
(*Plums verwijdert zich even. De vorst, gesteund
door Marius, zet zich nijdig op het terras. Ver-
schijnt Ida Hildebrand, in manskleeren, door twee
boschwachters vastgehouden, welke op 'n wenk van
Plums weer heengaan*).... Dichterbij, kereltje! Nog
dichter! Heb jij daarboven sardines gesnoept, en
ons op wat je niet meer bliefde getrakteerd?

I d a. Nee, meneer....

Plums (*haar in de ribben porrend*). . . Hoogheid, stommeling!

I d a. Wat zeg je?

V o r s t. Met mij alleen praten, hè?... Was jij dat van de sardines?

I d a. Meneer.... (*Plums port opnieuw*).... Wat sta jij toch geniepig te porren!... 'k Lüst geen sardines, meneer. Krijg al 't zuur als 'k ze zie eten! Heb in geen jaren....

V o r s t. Zoo. Omdraaien!

I d a. Omdraaien?

V o r s t (*tot Waldemar*) 'n Geestelijke hoogvlieger schijnt-ie niet, Eerwaarde.... Rechtsom keert! Versta je niet? Je heb toch zeker al gediend?

I d a. Ja meneer... (*geeft Plums, die haar weer port, een tik*). . . Is 't gedaan, ja of nee.... Ik heb voor jaren wel drie-, viermaal gediend....

V o r s t. Drie-, viermaal gediend? (*tot de anderen*). . . Zeldzaam achterhoofd!... Laat jij je rug eens kijken, kereltje! (*Ida doet het glimlachend*). Waar zijn... Waar zijn... (*hij bevoelt met zijn stok haar schouders — driftig*). . . Waar

heb je die dingen gelaten? ... Of vlieg je met je voeten?

Ida (*zich omkeerend*). Nee meneer, zóóver hebben we 't nog niet gebracht...

Vorst (*streng*). Weet jij niet tegenover wie je staat, dat je me telkens met meneer aanspreekt?

Plums. Je staat voor den vorst, stommeling! Neem je pet af.

Ida. Me pet.... Nee hoor!... Ken niet....

Vorst.... Plums, haal z'n zakken leeg.... Daar zullen ze wel in zitten.

Plums. Bedoelt Uw Hoogheid....

Vorst (*driftig met de armen 't vliegen nabootsend*).... De dingen, waarmee-ie dat heeft gedaan!

Plums. Z'n vliegmaschine, Uw Hoogheid, met vleugels en al, ligt in den moestuin — 'n heel bed jonge spinazie verwoest....

Ida. Meneer... Uw Hoogheid... ik kreeg 'n defect aan m'n staart, en toen, wou 'k niet in den eendenvijver terecht komen, móést 'k....

Plums (*driftig*). Uw Hoogheid, deze kerel is een van de schavuiten, die in minder dan drie dagen tijds (*op z'n vingers tellend*) — ad primum een van de seringeboomen kaal heeft geplukt, zón-

der mankement aan z'n staart — ad secundum deze mand vol onbehoorlijke dingen, proppen papier — en wat voor proppen! De „Volksstem” — de „Volksstem”, Hoogheid! — 'n kousenband, 'n pijp, 'n halve zool, drie petten, enzoovoort, enzoovoort, hier in den tuin heeft laten vallen — ad... ad... trio, trio....

Marius.... Tertium....

Plums.... Ad tertium, zei 'k, zei 'k — ruiten in de broeikas-van-de-druiven ingetrapt heeft — ad... ad... ad-ten-vierde, deze tasch tusschen de jonge aardbeien....

Vorst. Stop, stop! Me aankijken, hè? Is die pijp van jou?

Ida. Nee — dáár kan 'k 'n eed op doen.

Waldemar. Dat heele gezicht, Uw Hoogheid, staat naar leugen en bedrog! Misschien is juist deze sinjeur de man van de regenjas aan 't kruis en de beruchte picniccer van den omloop bij de wijzerplaat....

Vorst. Is dat zoo, vrindje? Heb jij bij de wijzerplaat eierschalen en koppen van bokking en....

Waldemar. Varkenskluiven, Hoogheid....

Vorst.... En varkensklui ven gedeponeerd?

I d a. Meneer.... Uw Hoogheid.... Vent blijf van me lijf!... We zijn wel op den toren geweest, en met 'n heele club, maar 't was 'r zoo smerig, zoo in geen jaren schoon gemaakt, zoo vol uilen en andere griezelige beesten....

W a l d e m a r.... Leugens, Uw Hoogheid!

V o r s t. Stilte, Eerwaarde — u zult zich niët te beklagen hebben. Verder...!

I d a.... Dat je 'r geen brok door je keelgat kon krijgen. Toen zijn we met z'n allen naar 't platte dak van de kazerne gevlogen.... En daar hebben we weer alles netjes aan kant gemaakt. Nee, van den toren weet 'k niets.

V o r s t. Zoo. Op de kazerne.... Op welke kazerne?

I d a. Dat weet ik niet, Uw Hoogheid. 't Was 'n kazerne met — met soldaten, maar welke, welke....

V o r s t.... Welke?... Daar moet zoo'n lummel over nadenken! Kostelijk!... Bij welk regiment heb jij gestaan?

I d a (*in de war*)... Ja? Ja? Welk regiment was 't ook weer? Ik geloof — ik geloof, Uw Hoogheid — bij de cavalerie — ja, 't was zeker bij de cavalerie — (*strak-ernstig*)... we hadden ieder 'n paard....

V o r s t (*tot Plums*). . . . Nou majoor, als ze allemaal zoo ongevaarlijk zijn, hè? . . . Hahaha! . . . (*incens driftig*) Lach jij méé? Heb jij permissie gevraagd te lachen? Pet af! Pet af! Of heeft je vader je dat niet geleerd?

I d a. Meneer . . . Hoogheid, toen hij (*Plums bedoelend*) me daar straks stond te porren, heb 'k al geprobeerd de banden los te wurmen. Zonder banden vliegt-ie elk oogenblik van je hoofd. . . . (*opnieuw wriemelend*). . . . Nee, 'k krijg er den knoop niet uit! Op deze plek zou 't zelfs Alexander den Groote niet lukken. . . .

V o r s t (*z'n voorhoofd betikkend*). Zeldzaam! Je naam? Schrijf eens op, meester.

I d a. Hildebrand. (*allen: „Hildebrand!”*) Ja, Hildebrand!

V o r s t. Dus jij — jij ben dat staatsgevaarlijke kereltje! Dus jij heb de inpertinentie begaan, mijn onderdanen, die nog niet fatsoenlijk naar de stembus kunnen l ó ó p e n, vleugels, vleugels, vleugels aan te binden?

I d a. Uw Hoogheid, de uitvinder is m'n vader — ik niet.

P l u m s. Dat heele nest, Uw Hoogheid, is 'n misdadigersnest! (*heeft uit het tasje de visite-*

kaartjes genomen). Als u zich overtuigen wilt — nòg 'n Hildebrand. Vader, zoon en dochter.... Dat taschje heeft de tuinier tusschen de aardbeien gevonden....

V o r s t (*een visitekaartje lezend*). „Ida Hildebrand”.... „Ida Hildebrand”.... Is dat ook 'n kind van je vader?

I d a. Ja, Uw Hoogheid — buitengewoon zeker — we zijn zoo goed als tweelingen — in 't zelfde uur geboren....

W a l d e m a r. Als Uw Hoogheid me de opmerking veroorlooft: wanneer de zuster van dit individu zoo onbetamelijk is geweest, om óók te vliegen, óók te vliegen — dan moet dat voor 'n vrouw met rokken aan, 'n hoogst onzedelijke vertooning zijn geweest, 'n vertooning, waartoe zich alleen iemand — hoe zal ik dat zeggen? — iemand met 'n verleden leent....

V o r s t (*streng*). Wat heb jij daarop te antwoorden?

I d a. Hm! Hm!...

P l u m s. 'r Wordt hier niet ge-hum-humd!

I d a. Ad primum, Uw Hoogheid, vliegt mijn zuster met een broek aan, wat geen misdaad is, omdat 'r zoo'n boel vrouwen zijn, die in 't zelfde

geval verkeerren — ad secundum meent mijn vader dat ze geen verleden, maar 'n toekomst heeft, 'n toekomst....

Vorst.... Genoeg! (*tot den kommandant, die Hildebrand naar voren duwt*). Wie is dat?

TWAALFDE TOONEEL.

Vorst. Waldemar. Marius. Plums. Ida
Hildebrand. Kommandant. Hilde-
brand — later Ossip. Gouverneur —
Lakei op een afstand.

Kommandant. De man van die dingen,
Uw Hoogheid.

Vorst (*veegt z'n bril af, terwijl hij z'n oogen gesloten houdt — gedurende dat heele doen, een onbewegelijke stilte bij de anderen, die zelfs niet verbroken wordt, als er een overschoen neervalt*).... Is dat — ben jij de vader van (*'t kaartje lezend*) van „Ida Hildebrand” — van dat jonge mensch?

Hildebrand (*grijs mannetje, met vergroei- den rug, stijven arm en een hinkend been. Hij draagt een ringbaardje, beweegt zich levendig*). Ja, Uw Hoogheid, en ik ben trotsch op me dochter....

Ida. Op mij ook, wat vader?

Vorst. Stilte!

Hildebrand. Ze heeft 't eerst vijf duizend meter gehaald — volle vijf duizend meter, Uw Hoogheid.... Boven de 12 kilometer houden de levensvoorwaarden voor 'n mensch op....

Vorst (*de anderen aankijkend*). . . . Daar zit ik, hahaha! — 'n parodie — 'n caricatuur — 'n met goud bekroond vogelverschrikkertje! Hoe ben jij, die haast over je eigen voeten struikelt — pyramidaal! — gewoon ongelooflijk! — hoe ben jij, die uit je wieg schijnt te zijn gevallen, op de crimineele gedachte gekomen, om . . . om . . . (*schiet in een lachbui. De anderen lachen mee. De gouverneur, die met Ossip uit het bosch komt, blijft op een afstand*). . . . Nou, meneer de uitvinder van de vliegmachine!

Plums. Hij zal in z'n wieg hebben willen vliegen, Hoogheid!

Waldemar. Als vogelverschrikker, Uw Hoogheid, heeft hij natuurlijk in de eerste plaats aan de vogels gedacht!

Plums. Omdat-ie voor 't ballet niet deugde, hahaha!

Hildebrand (*naar Plums' houten been kij-*

kend). . . . Nee, voor 't ballet schijnen we geen van twee te deugen — als ik zoo vrij mag wezen. . . .

Plu m s. . . . Zóó'n onbeschaamheid, Uw Hoogheid! . . . Ik, die op 't veld van eer. . . .

I d a. . . . Op 't veld van eer, Hoogheid, heeft vader twee- driemaal z'n leven gewaagd! Voor tien jaar was-ie zoo recht van lijf als ik! Twee-, driemaal is-ie. . . .

Vorst (haar in de rede vallend) . . . Antwoordt jij als je wat gevraagd wordt, ex-cavallerist met 'n páárd! Hahaha! . . . Jij! . . . Hoe kwam je op den inval? . . .

Hildebrand (zijn manchetten in-duwend). . . . Als jongen, Uw Hoogheid — in de kerk.

Waldemar. . . . Uw Hoogheid — de kerel. . . .

Vorst. Laat 'm uitpraten!

Hildebrand. In de kerk, Uw Hoogheid, als 'k niet bad — zag 'k overal op de schilderijen engeltjes-met-vleugels — naast 't altaar engeltjes-met-vleugels — naast 't doopvont. . . .

Vorst. . . . Jawel! Jawel! . . .

Hildebrand. . . . Dan keek 'k thuis voor een spiegel zóó en voor een zóó — dacht: wat 'n gods-zonde, dat ze naar binnen vergroeid zijn. . . .

Vorst.... Dat ze wat?...

Hildebrand.... Naar binnen vergroeid zijn, onze vleugels en onze staart....

Vorst. Is dat zoo, meester Marius — of neemt de bochel 'n loopje met ons?

Marius.... Uw Hoogheid, ik heb 't nog niet tot dat onderzoek aan m'n eigen lichaam gebracht....

Vorst. George! (*de lakei schiet toe*).... Trek je rok uit.... (*de lakei gehoorzaamt*).... En je vest!

Lakei. Uw Hoogheid — 'k draag halfhemdjes.

Vorst. Hindert niet (*de lakei trekt z'n vest uit*). Ziezoo maak je nonsens duidelijk. Je speelt met vuur, baasje! Pas op!

Hildebrand (*de schouderbladen van den lakei opduvend*).... Schoeren intrekken! Nog meer!... Nog meer!... Daar heb u ze, Hoogheid! Die bobbels... Dat moeten eens vlerken geweest zijn...

Vorst (*door kijker van Marius observeerend*). Ik geloof, parole d'honneur....

Hildebrand (*nerveus met zijn manchetten rechtend*). De gróóteste schrijvers beweren en be-

wijzen 't, Hoogheid! Hier langs de ruggegraat belanden we bij 't vergroeide staartbeen....

Vorst. Hahaha! Kostelijk! Fameus!... Jammer dat ze 'r niet meer zijn!... Zou je flatteeren, Plums, hahaha!... En meester Marius, aan 't kwispelstaarten — kwispelstaarten, hahaha! 'k lach me de tranen in m'n oogen! — aan 't kwispelstaarten bij 'n verhooging van z'n traktement!... Kapiitaal... *(ineens uit z'n humeur tot Hildebrand)* Wij zijn jouw dupes niet, zonderlinge rakker! Onmiddellijk op water en brood, kommandant! En die zoon van je — die kwajóngen, voor 'n jaar in de kazerne, in plaats van 'r op!...

Hildebrand. M'n dochter, Uw Hoogheid....

Vorst.... Je dochter gaat naar 'n verbeteringsgesticht....

Hildebrand.... Ik dacht, dat Uw Hoogheid, die zoo vooruitstrevend was ons 'n grondwet toe te staan....

Vorst *(gebelgd)*.... 'n Grond-wet — geen Lucht-wet!

Hildebrand.... Ik dacht, Hoogheid, dat u 't juist vorsteljk zou beloonen, hoe ik ten koste van 'n telkens weer verminkt lichaam, de vraag heb opgelost, om 'n mensch lichter dan lucht te laten zijn....

V o r s t Lichter dan lucht! Lichter dan lucht! (*spottend*) Wil u lichter dan lucht zijn, Eerwaarde?

W a l d e m a r . Waar wij er voor strijden, Hoogheid, om eens gewogen en niet te licht te worden bevonden, daar acht ik het doel van dien man erger dan uit den booze!

V o r s t (*vroolijk*). En jij, majoor?

P l u m s . Menschen zonder hersens, zonder hersens, nòg lichter te maken — dat is nonsens, Uw Hoogheid, maar 'n gévóórljke nonsens, omdat op die manier 't schuim van de bevolking ons hier boven de baas kan worden!

V o r s t . Heel juist, majoor! (*ironisch*). We hebben al meer dan genoeg hóógvliegende burgers, die van mijn kieswet — is 't waar of niet, meester? — van mijn kieswet 'n schandelijk profijt trekken! (*tot kommandant*) Doe uw plicht.

I d a . Als Uw Hoogheid met geweld iemand straffen wil, straf U dan mij alleen. Na de eerste mislukkingen, waarbij vader zoo is gevallen, dat-ie op 't randje van den dood lag, heb ik — ik, en niemand anders — de proeven voortgezet. Ik ben de schuldige. Vader met z'n zwakke gezondheid, houdt 't in de gevangenis niet uit. . . .

V o r s t (*tot kommandant*). Uw plicht! De vader die de helsche machine uitvond en z'n zoon — allebei!

H i l d e b r a n d. M'n zoo'n? M'n zoon? Uw Hoogheid, dat is 'n vergissing....

K o m m a n d a n t (*hem driftig in de rede vallend*). . . . Vergissing of geen vergissing, onmiddellijk mee!

H i l d e b r a n d. Of u ons achter de tralies laat zetten, Uw Hoogheid — kan 't vliegen niet meer tegenhouden: 'r zijn al over de duizend machines, enkel in de hofstad, afgeleverd....

K o m m a n d a n t. Ingerukt!

I d a. Nou vader, daar zijn we letterlijk leelijk ingevlogen.

P l u m s. Vooruit, kwajongen!

H i l d e b r a n d. Uw Hoogheid, mag 'k niet nog even, desnoods onder geleide, naar m'n huis toe, om orde op de zaken te stellen? 't Gas in m'n laboratorium brandt nog....

V o r s t. Denk 'r niet aan!

I d a. Vader, dat zal 'n gasrekeningetje worden....

Vorst. Als je dochter, die vijf duizend meter gevlogen heeft, zoo dadelijk gehaald wordt, wordt de gasmeter vanzelf verzegeld!

Hildebrand. Maar m'n dochter, Hoogheid....

I da (*hem belettend verder te spreken*).... Maak je toch niet ongerust, vader! Als uw dochter 't niet doet, doet de meid 't, als ze vanavond van 'r uitvlieg dag door 't zolderraam terugkeert! (*spottend tot Plums, die 'r nijdig bij 'n arm vat*).... En jij, pas op als 'k je over 'n jaar of wat ergens in de wolken tegenkom! Dan ga 'k aan je houten been hangen, hahaha!... Mag je wel laten voorzien tegen dien tijd, hahaha! (*af*).

DE RTIENDE TOONEEL.

Vorst. Marius. Ossip. Gouverneur.
Lakei. Waldemar.

Vorst (*na een stilte van ontstemming*).... Dat ze 't boekdrukken uitgevonden hebben, à la bonne heure! C'est passé... — dat ze 't buskruit ontdekt hebben, à la bonne heure! C'est passé... — 't inenten en 't haringkaken, à la bonne heure, c'est passé!... — maar zoo iets krankzinnigs.... (*uitvallend tegen den lakei*).... Wat sta jij?...

Lakei. Uw Hoogheid, heeft me nog geen tegenbevelen gegeven — ik dacht dat Uw Hoogheid de bobbels nòg eens wou zien....

Vorst. Ben jij dol geworden! Weg met je vergroeciden rommel! Je vest aan — je rok aan — en voortaan geen halfhemdjes!... En geen losse manchetten! Manchetten, hahaha! Als 'n oerang-oetan stond-ie 'r mee te goochelen, hahaha!... Oei! Oei! Je arm, meester! Ze hebben m'n eersten dagje zon vergald! *(er valt een prop. Hij dreigt verwoed met zijn stok naar den hemel)*. Bandieten!... Bandieten!... *(wijst naar de buste op den piédestal)*.... Bij de nagedachtenis van mijn vader, die zijn leven voor 't vaderland liet, bij de urn van mijn vader — we zullen zien, we zullen zien!

Waldemar *(hem voor de tree van het terras waarschuwend)*. Wees u voorzichtig. Hoogheid.

Vorst. Dank u, Eerwaarde. En dat van die jas aan 't kruis zal ernstig onderzocht worden. *(weer omhoog kijkend)*. 't Laatste woord is nog niet gesproken, aardwormen!

Waldemar. Ik dank God, dat Uw Hoogheid weer beter is, dat ze zullen voelen, dat 't gouvernement nog niet vleugellam is....

Vorst. Eerwaarde, van vandaag af, vanaf dit

uur, wil ik zelfs geen toespeling meer op dat vliegen hooren. 't Woord vleugellam wordt ten hove niët meer gebruikt.... (*af met Marius en Waldemar*).

VEERTIENDE TOONEEL.

Gouverneur. Ossip.

Gouverneur. Dat was, Hoogheid, een vreemde geschiedenis, waarover *ik* met Uw Hoogheid niet verder heb na te praten. (*presenteert een stoel naast de rustieke bank. De erfprins zet zich droomerig neer. De gouverneur spreidt eenige planten en kruiden op de tafel*). . . . De wilde kamperfoelie, Hoogheid, behoort tot de klim- of slingerplanten. In het algemeen houden klim- of slingerplanten zich door middel van ranken, bladstelen of wortels, ergens aan vast. (*Ossip kijkt glimlachend naar boven, luistert niet*). Dit, Hoogheid, is de Polygala, of zoogenaamde Vleugeltjesbloem — luistert, Uw Hoogheid? — waarvan we kennen de bittere vleugeltjesbloem, de moerasvleugeltjesbloem, de gekuifde vleugeltjesbloem, de....

Ossip (*hem droomerig in de rede vallend*). . . . Ik zou 't ook wel eens willen. . . .

Gouverneur. Wat, Uw Hoogheid?

Ossip (*glimlachend omhoog starend*)....
Dat... dat, zooals die verbazend leuke jongen....

Gouverneur. Zou Uw Hoogheid niet liever?...
De stengels zijn zwak en sterk vertakt. De blaadjes
zijn niet langer dan een centimeter.... (*Ossip is
achter den rug van den gouverneur opgestaan,
staart door Marius' kijker, dien hij van tafel
genomen heeft — glimlacht*).... Hier heb ik een
specimen *Ranunculus*, waarvan het merkwaar-
dige is, dat ze zijtakken heeft, die telkens weer
in den grond opnieuw wortelen, in den
grond, in den grond....

EINDE EERSTE BEDRIJF.

TWEEDE BEDRIJF.

(Het tooneel ver-beeldt de werkkamer van het vorstelijk kasteel, in koepelvorm. De linkerwand en de achtergrond zijn één segmentarisch geheel van door gordijnen afgesloten vensters, waaromheen een met bloemen gevuld balkon. Ter hoogte van het tweede plan, links, en van het midden van den achtergrond, bevinden zich balkondeuren. Eerste en derde plan, rechts, in de fraaie lambrizeering telkens een zware eikenhouten deur. Tweede plan, rechts, een luxe-boekenstandaard. Op den voorgrond, links, een eenvoudig doch kostbaar bureau-ministre — op den voorgrond, rechts, een antieke eikenhouten tafel, waarop enkele luxevoorwerpen en eenige boeken. Bij het bureau-ministre en bij de tafel leeren fauteuils. Tusschen de balkondeuren: luxe-tafel met rookgerei en op den rand der lambrizeering oude vazen en schoetsels. Aan alle vensters en aan de balkondeuren zijn tralies aangebracht. Bij die van het voorste venster staat een ladder. In den fellen zonneschijn op het balkon, loopen twee soldaten op en neer).

EERSTE TOONEEL.

Lakei. Twee Werklieden.

Eerste Werkman (*boven op de ladder bezig met het indraaien van schroeven in het einde van een tralie*). Nog twee schroeven en de kooi is dicht.... As 'k hem was, liet 'k ze vergulden. Wat 'n pan! Wat 'n alle-jezische pan!

Tweede Werkman (*zet zich met 'n hamer in de eene, en 'n beitel in de andere hand, in den leeren fauteuil voor het bureau-ministre, schokt even wiegend op en neer*).... Mijne geliefde onderdanen! Alle die deze zullen zien en hooren saluusies, saluusies....

Eerste Werkman. Pas op! Pas op! As d'r iemand binnen komt, ben je d'r gloeiend bij!

Tweede Werkman (*terwijl de eerste werkman boven op de ladder neerzit*). D'r komt niemand binnen (*naar de soldaten wijzend*). Daar heb 'k m'n mannetjes voor! Wat, generale staf?

Eerste Werkman. Zou je niet stil zitten? Je rijdt de stoel kapot.

Tweede Werkman. Ken 'k niet — me zitvlakke voelt zich as 'n kat in 'n vreemd pakhuis. Mot 'k an wennen. Je mag me d'r zoo 'n dozijntje thuis sturen....

Eerste Werkman. Waar zou je die mot-
ten bergen? As je d'r zes kedo krijgt, heb-ie geen
plaats meer om in je bed te stappen, hahaha!

Tweede Werkman. Een voor me vrouw
— voor ieder van de kinderen een — da's zeven
— ik, acht — en de vier andere na oome Jan —
da's twaalf.

Eerste Werkman. Wat 'n pan, wat 'n
alle-jezische pan! Voor 'n maand of twee geleden,
zatten enkel de dieven, de moordenaars, de gekken
en de beesten in de diergaarde achter tralies, en
nou — reken is an! — lijkt de halve stad op 't
rooie dorp.... 'k Ben blij dat 'r bij mijn niks te
halen valt....

Tweede Werkman. Ken je niet weten!
Ken je nooit weten! Ik heb al vast 't raam van
me nommero-honderd voorzien — net zoo as me
't hier hebben motten doen — en as me wasch
an de droogrekken hangt, zit me oudste jongen
d'r met 'n urrete-blazer bij — *(bootst het blazen
na)* puf, afblijven met je pooten van me vader
z'n hemd — puf, weg met je vlerken van me
moeder d'r onderbroek — puf, 'k schiet je voor
je test, as je an de blompotten ruikt... *(schrikt
hevig door 't binnentreden van den lakei, maakt
zich zonder om te zien aan de tralies te doen).*

L a k e i (*kijkt streng en uit de hoogte toe, terwijl de werklieden snel bezig zijn, loopt een paar maal deftig-strak op en neer, gaat in een fauteuil aan de tafel zitten, slaat een boek open, springt bij een vermeend geluid angstig op, zit weer deftig-strak neer*). Klaar of niet klaar? (*kijkt op z'n horloge*). Bij tweeën! We hebben geen tijd te verliezen.

E e r s t e W e r k m a n. Klaar! (*komt van de ladder af, zoekt het gereedschap tezaam*).

T w e e d e W e r k m a n. Knap wie d'r nou in, en nòg knapper wie d'r uitvliegt! (*tot lakei*) Daar ken je je met z'n zessen an ophangen en je schoonmoeder d'r bij.... (*de ladder over z'n schouder nemend*). Weet jij, waar we verder motten wezen?

L a k e i (*zonder van z'n boek op te zien*). Dat moet ù beneden bij den portier informeeren... (*schelt zittende*).

T w e e d e W e r k m a n (*na een stilte tot zijn kameraad droog*). Nou bennen me zoo goed as hof-traliemakers, watte?

L a k e i (*zich onbewogen omdraaiend*). In 't kabinet van Zijn Hoogheid wordt niet gesproken. (*tot den tweeden lakei in de achterste deuropening*)

Weg wijzen naar den portier. (*De twee werklieden af. Hij smijt het boek op de tafel terug, rekt zich geeuwend in den stoel uit. Op de binnenplaats weerklinkt een trompetsignaal, daarna het tromgeroffel der optrekkende wacht. Door de achterste deur verschijnt een korporaal met drie soldaten. De twee schildwachten op het balkon worden afgelost. Dit alles, terwijl de lakei opgestaan is. Zoo als de soldaten weer afgemarcheerd zijn, rekt hij zich opnieuw geeuwend in den stoel.*)

TWEEDE TOONEEL.

De Gouverneur. Lakei.

Gouverneur (*gejaagd*). Heeft u Zijn Hoogheid Ossip soms gezien?

Lakei (*haastig opgesprongen*). Nee, professor.

Gouverneur. Is Zijn Hoogheid uitgereden — of u weet?

Lakei. Dat kan de dienstdoende adjudant u misschien zeggen, professor.

Gouverneur. Zijn Hoogheid was... hij was... in z'n appartementen is-ie niet... in de studiezaal is-ie niet...

Lakei. Zal ik voor u...

Gouverneur. Dat is goed.... Dat is goed....
 Nee, 'k ga zelf.... 'n Raadsel! 'n Raadsel! We
 zouden om half twee... 'k Zoek al 'n ruim.... Ik
 zoek.... Ik zoek....

DERDE TOONEEL.

De Vorigen. Plums.

Plums. Goeien middag, professor. Zoo gehaast?

Gouverneur. Heeft u Zijn Hoogheid Ossip
 ergens ontmoet?

Plums. Ergens ontmoet? U zou toch....

Gouverneur.... Dat zou 'k.... Dat zou 'k....
 Excuseer! (*wil door de voorste deur terug, wijkt
 onhandig voor den vorst uit*). Pardon, Uw Hoogheid!

VIERDE TOONEEL.

Vorst. Plums. Gouverneur. Lakei.

Vorst (*steunt op zijn stok, draagt gewone
 lorgnet*). Goeien middag. (*zet zich norsch, terwijl
 de schildwachten het geweer presenteeren, voor de
 antieke tafel. De lakei staat onbewogen voor de
 achterste deur*). Is u nòg niet uitgereden, pro-
 fessor? Hoe laat is 't!

Plums. Gouverneur (*beiden gelijktijdig op hun horloge kijkend*). Twee uur, Hoogheid!

Vorst. Twee uur! En de orders waren, dat u om half twee....

Gouverneur (*angstig-glimlachend*). De oorzaak is. ... De oorzaak is, Uw Hoogheid. ... Binnen 'n minuut zullen we... zullen we... (*buigt onhandig — af*).

VIJFDE TOONEEL.

Vorst. Plums.

Vorst (*na den lakei gewenkt te hebben heen te gaan*). Ga zitten, majoor. (*hij staart somber voor zich uit*). 'k Neem 't den man niet kwalijk, dat-ie zoo nerveus doet. We moeten allemaal oppassen, willen we 'r niet onder raken (*staat op, kijkt grimmig door de tralies, loopt moeilijk op en neer*). Met welke koets gaat m'n zoon?

Plums. Met de gepantserde victoria, Uw Hoogheid.

Vorst. 'n Gruwel! 'n Gruwel! Niet meer in 'n brik, niet meer in 'n phaeton, niet meer in 'n panier te kunnen toeren — pantserplaten, tralies, waar je je beweegt! (*driftig stilstaand*) Is de zoon van dat individu al gevonden?

Plums. Nee, Uw Hoogheid. De politie, de rijksveldwachters, de militaire posten aan de grens-stations — alles is in de weer geweest....

Vorst.... Hou maar op! 'n Bende ezels! Menschen, die voor niemendal deugen, sacrénom!

Plums. Met uw verlof, Uw Hoogheid — 't is buitengewoon moeilijk 'n kwajongen te arresteeren, die enkel uit de wolken of uit de boomen naar beneden komt, als-ie z'n weg veilig weet....

Vorst.... Jawel! Jawel! Maar als jullie 'm dien eersten nacht beter hadden bewaakt, had-ie niet kunnen ontvluchten....

Plums. Wie kon voorzien, Uw Hoogheid, dat een van z'n vrinden 'm met 'n vliegmaschine zou komen halen? 't Is nog 'n wonder, dat we den vader, dien ouwen schavuit, in onze handen hebben gehouden....

Vorst. 'k Zou dien kerel.... *(de twee schildwachten op het balkon, roepen driemaal: „Halt!” leggen aan, schieten, wandelen weer rustig open neer)*. Goed zoo. Jammer dat 't niet ráák is geweest! *(kijkt door de tralies)*. ... Een, twee, drie, vier.... Weer vier, die zich niet storen aan 't dekreet, 't dekreet van hóóger hand — weer vier, waarvan je 't signalement niet opnemen kan, weer

vier die 'r mee spotten, dat ze vogelvrij zijn verklaard. . . . 'r Moeten nog meer voorbeelden worden gesteld! Wat is dat allemaal?

Plums (*ook bij de tralies*). Over de binnenplaats, Uw Hoogheid, hebben we 'n netwerk laten spannen — en nu is de moeilijkheid, Uw Hoogheid, om wat ze op zoo'n groot oppervlak laten vallen, 'r weer af te krijgen. De brandweer heeft alleen gister 'n halve kar verloren voorwerpen — en dat met levensgevaar — van 't netwerk geruimd.

ZESDE TOONEEL.

De Vorigen. Lakei. Marius.

Lakei. Meester Marius, Uw Hoogheid. (*af, na een wenk van den vorst*).

Vorst (*tot Marius*). Goeien middag. (*tot Plums*). Nee, u kunt 'r bijblijven — we moeten confereeren. (*tot Marius*). Vanmorgen had 'k geen gelegenheid. Ga uw gang.

Marius (*aan de antieke tafel neerzittend, terwijl de vorst voor het bureau plaats neemt, en Plums bij de tafel blijft staan*). Op verlangen van Uw Hoogheid is niet één bericht over het verkeer in den hemel overgeslagen. (*lezend*). . .

„Gisteravond te ongeveer zeven uur, heeft de be-
reden politie, met behulp der brandweer een man
gearresteerd, die in de telefoonlijnen verward was
geraakt. In zijn bezit werd een pak van „De
Volksstem” gevonden....”

V o r s t. Wacht even. 'k Geloof, dat ze weer
schieten. *(Stopt even als Marius en Plums de
vingers in de ooren. De schildwachten roepen
„Halt”, leggen aan, schouderen echter weer het
geweer).*... 'n Loos alarm. Verder.

M a r i u s *(lezend)*.... „Niettegenstaande het in
het Staatsblad verschenen dekreet en het scherpe
toezicht der politie, had gisteravond te ongeveer
tien uur een fakkeltocht met muziek boven de
stad plaats; bijzondere ongelukken zijn niet te ver-
melden. Het ongewone schouwspel had duizenden
toeschouwers op de daken gelokt, wat ten gevolge
had, dat de straten door het neervallen van dak-
pannen eenigermate onveilig bleken.”

V o r s t. Waar wacht u op?

M a r i u s. Uw Hoogheid, hier heb 'k twee knip-
sels van gewichtige politieke beteekenis, die u
mogelijk onaangenaam zullen....

V o r s t *(grimmig)*.... Lezen, meneer — en
geen interrupties! Of ze van politieke beteekenis
zijn zal ik zèlf beoordeelen!

Marius (*met aarzeling lezend*). „Naar men ons uit Bergstad seint, heeft het ministerie-van-oorlog de onmiddellijke vervaardiging van tienduizend vliegmachines ten dienste van het veldleger, hetwelk voor deze divisie den naam wolken-corps zal aannemen, gelast.”

Plums. Alle donders! Excuseer, Hoogheid....

Vorst. En dat, bij de tóch zoo gespannen politieke verhouding! Misdadig, misdadig!

Marius (*lezend*). ... „Naar wij tot onze bevreemding....”

Vorst.... Kunt u niet wachten tot ik waar-schuw?

Marius. U heeft toch daarstraks....

Vorst (*driftig met de hand op het bureau slaande*). Ik heb daarstraks niemendal, niemendal, meneer! (*een stilte*). ... Dus terwijl wij 'thier verbieden, om de anarchie naar alle kanten tegen te gaan, terwijl de staat van beleg nauwelijks voldoende blijkt, proliteert 'n deloyaal vijand van de vervloekte uitvinding van een van mijn onderdanen! (*een stilte*). ... Waar wacht je nu in godsnaam op, meneer? Lees je of lees je niet?

Marius (*kijkt even angstig naar Plums*). ... „Naar wij tot onze bevreemding vernemen, heeft

het Zijn Majesteit Irenus II behaagd, den heer Josua Hildebrand, den uitvinder der vliegmaschine, thans te dezer stede geïnterneerd, tot officier in de gouden Kroonorde te benoemen."

Plums. Alle... (*een stilte*).

Vorst (*driftig opstaand*). Dat is — dat is — dat is zoo goed als — dat is 'n oorlogsverklaring! Dat strijdt tegen alle usances van de internationale vormen! Tienduizend van die dingen te bestellen en den kerel, dien ik er voor achter slot en grendel zet, tot officier in de Kroonorde te benoemen, dat is zoo ongehoord, zoo'n klap in m'n gezicht... (*schelt driftig*).... We zullen zien! 't Leger, de marine worden onmiddellijk gemobiliseerd! (*tot den lakei*). De adjudant van dienst! (*lakei af*).... Daar hebben we, bijna twee maanden, voor in onrust geleefd, ik en de weldenkende burgerij — ik en degeen, die 'n huislijken haard te verdedigen hadden — daar hebben we ons nacht en dag op de daken en op de balkons en aan de vensters voor moeten laten bewaken — als apen, als apen, mijne heeren! — daar slapen we voor in de kelders, in de kelders! — en daar stelt onze najverige buurman, vol afgunst op den bloei van *mijn* handel, *mijn* industrie, zich partij voor gespuis, dat zich buiten wet en orde, politie-voorschriften, begane wegen en verkeers-reglementen

plaatst! (*tot den adjudant van dienst*) De minister van oorlog! Onmiddellijk! Zonder 'n minuut verzuim! (*adjudant af*).

Plu m s. Zou 't geen aanbeveling verdienen, Uw Hoogheid, om onzen gezant in Bergstad te gelasten, bij de autoriteiten positieve informaties in te winnen? 't Zou 'n canard van de krante-kerels kunnen zijn, 'n mop, uit de lucht gegrepen. . .

V o r s t (*driftig*). 'k Ben in geen stemming, majoor, om toespelingen van-uit-de-lucht-grijpen aan te hooren. . . (*de lakei presenteert 'n visitekaartje op 'n schaal. Marius neemt het aan, overreikt het den vorst. Deze leest*) Wie is dat? Wie zijn dat?

M a r i u s. 'n Deputatie, Uw Hoogheid, van leden van den Landraad. . .

V o r s t. . . Kunnen morgen, overmorgen terugkomen -- heb wat anders aan mijn hoofd dan deputaties te ontvangen. . .

M a r i u s. Uw Hoogheid, de Landraad heeft in zijn zitting van gister drie leden van de meest uiteenlopende richting, een van de rechterzijde, een van het centrum en een van de uiterste linkerzijde afgevaardigd, om Uw Hoogheid over de zaak Hildebrand te spreken. . .

Vorst. Ah! Ah! Die sinjeur van de uiterste linkerzijde komt of-ie geroepen is! Heb 'k net op 't oogenblik noodig! (*tot lakei*) De uiterste linkerzij, de anderen kunnen wachten! (*lakei af*) De uiterste linkerzij! 'k Ben nieuwsgierig! Wat ze in d'r vuistje zullen gelachen hebben, die drie warhoofden, die drie schreeuwers, die drie raddraaiers, die drie anarchisten, toen ze de publieke orde zóó verstoord zagen! Ah! Ah! Daar zul je de geweldenaar hebben!

ZEVENDE TOONEEL.

Vorst. Plums. Marius. Minister van Oorlog, later Lasso.

Minister (*in uniform -- forsche verschijning*). Uw Hoogheid heeft me laten ontbieden?

Vorst. Excellentie heeft u bericht uit Bergstad -- over tienduizend van die....

Minister.... Onze gezant, Uw Hoogheid, heeft zoo juist geseind, dat het méér dan 'n publiek gerucht, 'n bepaald voornemen, is....

Vorst. En de benoeming in de Kroonorde van dien charlatan?

Minister (*glimlachend*). Ja, Uw Hoogheid, is 'n feit....

V o r s t (*driftig*). Lâcht u daarbij! Vindt u dat 'n grap?... (*tot Lasso, die door den lakei binnen-gelaten wordt*). Ben jij — is u... Nou dan!

L a s s o. De Landraad heeft in zijn zitting van gister....

V o r s t. Ja, ja! (*kijkt hem vinnig door zijn lorgnet aan*). Dus jij — dus u is een van de drie anarchisten, die....

L a s s o. Pardon, ik ben de woordvoerder van de delegatie, die opdracht heeft tegen 't gevangen houden....

V o r s t.... Te protesteeren! De heeren kunnen zooveel protesteeren als ze willen, zooveel schandaal schoppen als ze willen: in mijn lucht wordt niet gevlogen, en de aanstichter van die kunstmakerijen is 't kind van de rekening....

L a s s o. Met uw welnemen: tot zelfs de méést conservatieve kamervleugel....

V o r s t (*driftig*).... Vleugel! Vleugel!

L a s s o.... Vleugel van den Landraad wenscht de vlucht der beschaving niet op dié manier tegen te houden....

V o r s t. Ik zie op al dat misdadig gevlieg neer, meneer!

L a s s o (*glimlachend*). Pardon — ik geloof dat de vliegers op ú neerzien.

V o r s t. Wat? U vergeet tegenover wien u staat! Ik ben in de verste verte niet gediend van uw laag-bij-de-grondsche beschouwingen, meneer!

L a s s o. De zaak van de nieuwe ontdekking acht de Landraad geenszins laag bij den grond . . . — het is 't goede recht van elk burger, geloovig of niet geloovig, om zich vrij in den hemel te bewegen. . . .

V o r s t. Niet als 't land in staat van beleg is. . . .

L a s s o. . . . 't Lând — 't lând. . . .

V o r s t. . . . In mijn lucht wordt niet gevlogen! En daarmee basta. De heeren anarchisten in den Landraad mogen de bevolking zooveel op-ruien als 't hun blijft, mogen 't eigendom en de familie met groote woorden aanranden — ongevaarlijk meneer — hoogstens amusant, meneer! — raakt onze kouwe kleeren niet, nietwaar heeren? — maar geen nieuwe grapjes, geen nieuw gevaar voor den staat in de l u c h t — ik en de ordelievende burgerij — de bourgeoisie, hè? hè? — houden ons aan den beganen grond. . . .

L a s s o. De Landraad meent. . . .

V o r s t. Juist. In de door mij geschonken grondwet — let op grondwet — wordt van Landraad — let op Land-raad — gesproken!

L a s s o. Maar nergens van den v r i j e n hemel! De vrijheid der burgerij....

V o r s t. Is naar de maan, meneer van de uiterste linkerzij — is de situatie van parkieten in 'n volière geworden, meneer van de uiterste linkerzij! Daar kunnen jullie over in de wolken zijn... (*verbetert zich driftig*)... in je knollentuin, bedoel ik, meneer van de uiterste linkerzij: de toekomst van ons volk ligt op 't land, op 't water. Dat daar boven, is de ondergang, de ondergang....

L a s s o. Ik moet dus aan de andere leden van de delegatie mededeelen, dat u Josua Hildebrand achter de tralies houdt....

V o r s t. Dat kunt u. En als 't den Landraad niet bevalt, dat ik mijn tralies met tralies beantwoord, dan ontbind ik, meneer van de uiterste linkerzij.

L a s s o. De Landraad voelt, dat dat in de lucht hangt. Met nieuwe verkiezingen, onder deze buitengewone omstandigheden, bewijst de regeering ons 'n dienst. We laten ons niet langer uit de hoogte behandelen! (*buigt, af*).

ACHTSTE TOONEEL.

Vorst. Plums. Marius. Minister van
Oorlog, later Waldemar.

Vorst. Hahaha! De impertinentie! De uiterste linkerzij láát zich niet langer uit de hoogte behandelen, sacrénom! Die doen 't òns liever, uit de hoogte! Neem plaats, heeren. De toestand is ernstig genoeg, om eens à tête reposée te beraadslagen.... *(De lakei: „Hofprediker Waldemar“)*.... 't Is of u lont geroken heeft, Eerwaarde.... Ga zitten *(tot den lakei)*.... Tabak, pijpen! Vlug wat. *(Gedurende het volgende draagt de lakei het gevraagde aan en worden de pijpen gestopt)*. Weer 'n ontstemming, Eerwaarde?

Waldemar. M'n ambt, Uw Hoogheid, is me in deze tijden inderdaad moeilijk, zonder overdrijving.

Vorst. Praat uit, praat uit.... *(De lakei presenteert vuur)*.

Waldemar. Gister, tijdens den dienst, ben 'k voor 't eerst van m'n leven in m'n woorden blijven steken. Zóo als 'k van den hemel spreek, zijn 'r ellen.... zijn 'r gemeentenaren, die met verdeelde aandacht luisteren.... Bij de expressie „op de vleugelen der liefde” — liet m'n geheugen me in den steek.... Het is 'n bezoeking....

Vroeger had 'k niet over m'n woorden na te denken — tegenwoordig ben 'k door 't gebruik van de onschuldigste termen bevreesd aanleiding tot misverstand te geven. Van den kansel bij de dagelijksche sensatie, de burgerij te vermanen — de oogen omhóóg te richten: ik heb er haast niet den moed toe, Uw Hoogheid. Op den vijfden dag sprak de Heer: „Dat het water *visschen* voortbrenge, en dat *vogels* vliegen in de lucht...” Dat is de orde in de natuur, die gehandhaafd moet blijven.... (*De lakei, die geduldig achter hem gewacht heeft, presenteert vuur*). Merci. Merci. (*Lakei af*).

V o r s t. Ze zàl gehandhaafd blijven — ik verzeker 't u op m'n woord. Mijne heeren, zooals ik reeds zeide: de toestand is ernstig. 't Zal me 'n genoegen zijn, u als vertrouwden, als mijn bijzondere vertrouwden, te raadplegen. Zijne Majesteit Irenus II schijnt, blijkens officieele informaties, de allertreurigste uitvinding van de laatste eeuwen, voor zijn leger te willen toepassen — en daarenboven heeft Zijn Majesteit den beruchten uitvinder een onderscheiding toegekend.... (*driftig*) Excellentie, ik vind 't in hoogste mate ongepast, dat u opnieuw glimlacht!

M i n i s t e r. Uw Hoogheid, ik glimlach uitsluitend om de hyper-moderne politiek van Zijne Majesteit, die ongetwijfeld van plan is met zijn

vliegend leger een uitgezochte verzameling luchtkasteelen te veroveren, maar aan den anderen kant, aan den anderen kant. . . .

V o r s t Jawel, jawel! Heel aardige woordspeling, Excellentie, maar ik prefereer op 't oogenblik *b e z o n k e n* meeningen en overleg. De benoeming van dat individu tot officier in de Kroonorde, is een daad van vijandschap. Wij zouden onder geen omstandigheden een onderdaan van Zijn Majesteit, die zoo gruwelijk de orde in de natuur — nietwaar, Eerwaarde? — en de orde in den staat zoo pervers verstoort, in een van onze Orden — een orde is de ópperste belooning voor òrde, nietwaar? — benoemen! U wilt wel de noodige maatregelen treffen, Excellentie, om binnen de vier-entwintig uur 't leger en de vloot te mobiliseeren. Dat wordt onze eerste demonstratie.

M i n i s t e r . Met de vloot, Uw Hoogheid, zal dat eenige bezwaren hebben. Van onze drie kanonneerbooten ligt de *Ossip* op de Rijkswerf, om van nieuwe stoomketels voorzien te worden — heeft de *Albatros* geen bemanning — en heeft de *Arend* (jammer, jammer, net nù al die vogelnamen) bij de laatste oefeningen de as gebroken. Meer oorlogsschepen heeft de Landraad, zooals Uw Hoogheid weet, met het oog op ons nièt aan de open zee liggen, niet willen toestaan — en tijdens de ziekte

van Uw Hoogheid, heb ik er de post voor een onderzeesche boot op de marinebegrooting, niet door kunnen krijgen. De heeren waren van meening, dat bij gebrek aan zee onderzeesche proefnemingen slechts een betrekkelijk nut zouden hebben....

Vorst. In ieder geval — slagvaardig of niet slagvaardig — u mobiliseert de marine, en morgenmiddag, vóór zes uur, worden de bergvestingen op voet van oorlog bezet....

Minister. Als Uw Hoogheid, 't mij veroorlooft, zou ik willen voorstellen die rigoureuze maatregelen nog niet toe te passen....

Vorst. U past ze toe, en zonder verzuim....

Minister. Uw Hoogheid, de Generale Staf is in deze weken van opschudding niet werkeloos gebleven. Ook wij hadden overwogen de machine van dien man, die helaas te spoedig in handen van de burgerij is geraakt, voor offensief of defensief optreden....

Vorst.... Hoort u dat, heeren?...

Plums (*tot minister*). Als de Generale Staf d'r tijd met zulke nonsens zoek brengt, is 't geen wonder, dat wij nog niet klaar zijn!

Waldemar. Ik verbaas me 'r over, Uw Hoogheid, dat de Generale Staf 't voorbeeld zou willen

geven, terwijl het Zijn Excellentie bekend is, dubbel en dwars bekend kan zijn, hoe de vertrouwdste raadslieden van Uw Hoogheid, in beginsel, tegen elk gebruik door wien ook, van die vliegmachines geadviseerd hebben!

Marius. Ik sluit me volkomen bij de laatste woorden aan, Uw Hoogheid. Ik zelf heb destijds, gelijk ik het Uw Hoogheid later vertelde, één enkel tochtje, bij wijze van onschuldige sport, ondernomen — maar sinds de vliegmachine elk huis onveilig maakt, sinds de zwakke mogelijkheid bestaat, dat 't eerste 't beste individu van uit de wolken 'n half land kan terroriseeren, sinds we begrepen hebben, dat misdaden straffeloos, en opstanden van boven uit niet meer te onderdrukken zijn — is het onze plicht geworden om alle gevlieg tegen te gaan....

Plums. Natuurlijk. Als 't gouvernement z'n vertrouwen door bestellingen toont, vliegt binnen 't jaar de heele bevolking, zooals nu iedereen fietst....

Minister. Ik vrees....

Vorst. Wil je zoo goed zijn, Excellentie, de discussies niet op te houden? Gouverner c'est prévoir!... Regeeren is voorkomen.... U is 'r daar straks zelf getuige van geweest, hoe de fameuze uiterste linkerzij zich voor de in-vrijheid-stelling

van dien bochel en voor de vrijheid van de burgerij — boven de daken en schoorsteen, hahaha! — met 'n verdachten ijver interesseerde! Dáár schuilt 't gevaar. Daar wringt de schoen. Dat moeten we in 't oog houden. (*tot Marius*) Hoe is de naam ook weer, meester, van den oproermaker, die zulke dikke boeken geschreven moet hebben?... Nu dan!... Hoe is de spreuk, die ze op al d'r meetings aanplakken?

Marius.... „Arbeiders van alle landen, vereenigt u!", als ik u wèl begrijp, Hoogheid.

Vorst. Juist! Prachtig! Daar hebben we tot vandaag toe om gelachen — maar als je ze láát vliegen, dan dóén ze 't, dan dóén ze 't — dan schrijven ze ons de wet bóven onze hoofden voor — dan kunnen ze daar zooveel geheime vergaderingen houden, als ze willen — dan is de bereden politie machteloos — dan kunnen ze d'r opruiende kranten en manifesten, als 't schemert, door de openstaande vensters verspreiden — is niet elk raam op 't moment 'n brievenbus? — Dan helpen geen rasterwerken en geen „Verboden Toegang's" meer — dan zijn de arbeidswilligen bij 'n werkstaking niet langer te beschermen....

Plum s.... Tegen 'n regen van steenen....

Vorst. Dan is 't ontzag voor 't leger en 't

nieuwe geschut naar den drommel! Als 'r geen uiterste linkerzij was, zou 'k zeggen: laat de fatsoenlijke burgerij daarboven 'n luchtje scheppen — nu, houd ik me aan mijn dekreet, dat wie zich boven een bewoond of onbewoond erf beweegt, met schadelijk gevogelte gelijk wordt gesteld, en afgezien van gesloten of open jachttijd, neergeschoten mag en móét worden! Wij willen weer in onze slaapkamers — en niet in kelders slapen!... 't Misdadig voornemen van mijn koninklijken buurman, voorkomen we door mobilisatie, mobilisatie van de vloot, mobilisatie van het leger!

Minister. Maar aan den anderen kant...

Vorst. Dien anderen kant laten we rusten.

Marius. De zienswijze van Uwe Hoogheid, is de eenige voor menschen, die iets verder nadenken dan hun neus lang is....

Minister. Uw Hoogheid, ik moet tegen die persoonlijke toespeling protesteeren....

Marius. Hoogheid, ik denk aan geen persoonlijke toespeling....

Minister. Dat doet u wel!

Vorst. Mag ik de heeren verzoeken....

Marius. Ik wou alleen zeggen, Hoogheid,

dat een uitvinding, die de beschaafde burgerij dwingt van hun woningen gevangenissen te maken, in niet één vorm aangemoedigd mag worden....

Plum s.... Toen ik, Uw Hoogheid, vannacht bij mijn broer den kolonel van de huzaren logeerde — heb 'k geen oog kunnen dicht doen door 't gebabel en 't gevrij van 'n jongen en 'n meid, op 't kozijn naast m'n kamer....

Waldemar. En ik heb 'n overigens achtbaar dienstmeisje, bij m'n huishoudster in betrekking, op staanden voet moeten ontslaan, omdat ze van de tien keer dat ze gescheld werd, minstens negen keer in de góót moest gezocht worden. De koster heeft vanmorgen bij 't zolderraam 'n waarschuwing aangebracht: „Hier liggen voetangels en klemmen”.

Marius. En 't geraas, nietwaar, midden in den nacht, als ze met hun on-handige voeten de dakpannen stuk trappen....

Vorst. Die kleinigheden wegen niet 't zwaarst. Ze bewijzen hoogstens hoe de geest van verzet groeiend is, en hoe veilig ze zich buiten ons bereik voelen....

Plum s. Gistermorgen, terwijl de grenadiers en jagers op 't terrein achter de kazerne excerceerden, lieten 'n paar van die lucht-acrobaten over

de duizend strooibiljetten vallen — schändelijke strooibiljetten, Uw Hoogheid....

Waldemar. En de kerktorens? En de kerken! Hebben de bouwmeesters ooit kunnen vermoeden, dat 'r 'n tijd zou komen, dat 't láágste gespuis de hóógste gebouwen als 'n toevluchtsoord zou misbruiken?... Als ze geen onderdak meer hebben....

Vorst.... Zoeken ze 'n bovendak, hahaha! Hahaha! *(De anderen lachen mee)* Ja, laten we ook maar eens lachen, kinderen! *(Het gelach houdt plotseling op en ze stoppen zich even plotseling de vingers in de ooren, daar de schildwachten driemaal „Halt!” roepen, aanleggen, doch op 't punt van vuur te geven, angstig-aarzelend omkijken. Langs den bovenkant der vensters glijden een paar voeten voorbij)....* Waarom doen de kerels hun plicht niet, sacrénom!

Plums *(die opgesprongen is, en een der balkon-deuren opengetrokken heeft, schreeuwt:)*... Vuur! Vuur! *(kijkt omhoog, schrikt, slaat den schildwacht 't geweer uit de handen, roept:)*... Halt! Halt!... *(keert, met zijn houding geen raad wetend, in de kamer terug).*

Vorst *(driftig opstaand).* Waarom.... Wat was dat?... Waarom belet jij die kerels... *(gaat zelf naar het balkon, staart met de hand boven*

de oogen, naar den sterk lichtenden hemel, terwijl de schildwachten het geweer presenteeren, smijft de balkondeur achter zich dicht, gaat verwoed en somber voor het bureau-ministre zitten. Plums fluistert den anderen angstig in 't oor. Een pijnlijke lange stilte). . . . De adjudant van dienst! . . . (Plums gaat naar de achterste rechtsche deur, roept den lakei: „De adjudant van dienst!” toe). . . . En de gouverneur van Zijn Hoogheid! . . . (Plums roept opnieuw: „De gouverneur van Zijn Hoogheid! Wederom een stilte). . . . Dat mijn zoon, mijn zoon, zoo tegen mijn bevelen in. . . .

NEGENDE TOONEEL.

De Vorigen. De Adjudant later
Gouverneur.

Adjudant. Uw Hoogheid. . . .

Vorst (*verwoed opstaand en grimmig op en neer loopend*). De risée, de spot van dat vliegend crapule, die vliegende wurmen! M'n eigen zoon, die tegen 't dekreet in! . . . Wie, wiè, wiè heeft 'm laten vliegen? Van wiè heeft-ie die machine! (*tot den Gouverneur, die doodelijk-angstig in de voorste deuropening verschijnt*). Wist jij daarvan?

Krijg 'k antwoord? Heb jij 'm gepermiteerd....
*(Er valt een schot. Algemeene ontzetting. De vorst
 zakt op een stoel, luistert in versteening. Er valt
 een tweede schot).*

TIENDE TOONEEL.

De Vorigen. Kommandant.

Kommandant *(verschrikt)*.... Uw Hoogheid — Uw Hoogheid — Prins Ossip....

Vorst.... Is — is-ie gewond? Spreek op!

Kommandant. Goddank nee, Uw Hoogheid — door 'n toeval, neen, Uw Hoogheid.... De schildwacht aan den oostervleugel meende z'n plicht te moeten doen.... Zijn Hoogheid is niet gewond, althans....

Vorst.... Althans.... Wat althans?....

Kommandant.... Althans Zijn Hoogheid — 't spijt me ontzaggelijk, Hoogheid — is over de oranje-rie weer één gevlogen....

Vorst.... Dus u heeft dat niet kunnen belletten....

Kommandant.... Zijn Hoogheid vloog zoo vlug als 'n duif, Hoogheid....

V o r s t (*norsch*). 't Is goed. U kunt gaan. (*hem verwoed terugroepend*). Wát gaat u nu?

K o m m a n d a n t. Uw Hoogheid zei toch....

V o r s t. Dus 't valt u niet in, me te vragen hoe 'r gehandeld moet worden, als straks, of vanavond, of vannacht Zijn Hoogheid terug wenschte te vliegen? Moet 'r dan maar weer geschoten worden? Is 't uw plan de dynastie uit te moorden?

K o m m a n d a n t. Als Uw Hoogheid daaromtrent bevelen wil geven....

V o r s t (*grimmig denkend*). Er wordt — er wordt tot nader order — niet meer, op nièmand meer, geschoten.... Seinen! Seinen! Overal heen seinen!... (*Plums begeeft zich op het balkon, praat met de schildwachten. De adjudant begeeft zich haastig in het paleis. Ook de kommandant wil heengaan*).... Een oogenblik nog!... U arresteert onmiddellijk den gouverneur van Zijn Hoogheid....

G o u v e r n e u r.... Uw Hoogheid, ik heb 't niet in mijn macht gehad....

V o r s t. U kent uw plicht niet, professor! Als ik *mijn* zoon aan *uw* zorgen toevertrouw, dan is ù de verantwoordelijke en niemand anders — dan moet ù bij z'n vlucht behulpzaam zijn geweest, omdat 'r geen venster in 't slot zònder tralies is....

Gouverneur.... Ik verzeker u op mijn woord van eer, Uw Hoogheid, dat ik dat naar den hemel gaan hoogst laakbaar vind....

Vorst. Dat vind-ie laakbaar, laakbaar, laakbaar!...

Gouverneur. Tot een uur, Uw Hoogheid, heb ik den prins met astronomische studie bezig gehouden, was Zijn Hoogheid vol aandacht voor het zonne- en het planetenstelsel, hebben wij samen den Melkweg doorloopen — toen heeft Zijn Hoogheid zich geabsenteerd — 't laatst is hij op de droogzolders gezien....

Vorst. Op de droogzolders! De troonopvolger op de droogzolders! Praat niet verder, professor! U heeft kamerarrest — en als u het ook waagt uit te vliegen, laat ik u in den toren naast dien bochel opsluiten....

Gouverneur. Ik zal niet vliegen, Uw Hoogheid — ik word al duizelig als 'k van een-hoog naar beneden kijk.... Ik zal zóéken, zóéken....
(*buigt, volgt den kommandant*).

ELFDE TOONEEL.

De Vorst. Plums. Marius. Waldemar.
Minister van Oorlog.

Plums (*van het balkon terug gekomen, blijft met de anderen staan tot de vorst verwoed z'n pijp brekend, bij het bureau-ministre gaat zitten*).... Wenscht Uw Hoogheid de conferentie voort te zetten?

Vorst. Neen.

Waldemar. Dat is de oude, bijna klassieke strijd, Uw Hoogheid, tusschen de onbezonnen jeugd en de ervaring van rijper leeftijd....

Vorst. Doe me 't genoeg, Eerwaarde, en preek niet op 't moment. M'n hoofd staat bij heel andere dingen! (*tot Marius*). Loopt Zijn Hoogheid gevaar met die helsche machine?

Marius. Als Zijn Hoogheid voor de telefoon- en telegraafdraden oppast, behoeft Uw Hoogheid niet ongerust te zijn.

Vorst. Zoo. Zijn Hoogheid is 'n kwajongen, 'n Brutus! Met die eene ondoordachte daad, waarvan natuurlijk de kranten op de hoogte gebracht zullen worden, ben ik 't belachelijkst gekroonde hoofd van heel Europa! C'est passé! (*tot*

Minister) Dat mobiliseeren gaat niet door, kán niet doorgaan. Ik heb geen recht meer de vorstelijke onderscheiding van Zijn Majesteit Irenus II als 'n beleediging op te vatten, waar mijn eigen zoon dat individu nóg vorstelijker onderscheidt, nog meer in de hoogte steekt, nog grootere eer bewijst, door tegen 't dekreet van z'n koninklijken vader in, persoonlijk uit te vliegen.... Ik abdikeer. C'est passé, passé! Ik ben in een tè belachelijke positie....

Waldemar. De jeugd bedenkt niet, dat als ze te vroeg van 't nest....

Vorst. Ik heb u al verzocht, nietwaar...?

Minister. Op gevaar af uw ontevredenheid op te wekken, Hoogheid, wilde ik u toch opmerken, dat juist 't uitvliegen van Zijn Hoogheid Ossip, als een buitengewoon-demonstratieve en politieke zet tegenover de ernstige berichten uit Bergstad opgevat kan en zal worden en dat....

Vorst. (*oplevend*).... Méént u?

Minister. Dat is mijn innige overtuiging, Hoogheid. Men zal aan de andere zijde der bergen, mits Uw Hoogheid óók verder doortast, beslist moeten aannemen, dat òns leger in vliegende toestand gebracht wordt....

Vorst. Dat zàl men....

Waldemar. Ik geloof, Uw Hoogheid, ik geloof innig....

Vorst. Jawel, Eerwaarde, we gelooven allemaal — maar laat den Minister van Oorlog eerst behoorlijk uitspreken. Verder, Excellentie! Verder....

Minister. Wanneer Uw Hoogheid mij opdracht geeft — ik zeg met nadruk voor den vorm, uitsluitend voor den vorm — om aan den Landraad een supplétoir crediet voor twintigduizend vliegende cavaleristen, mineurs, sappeurs....

Plum s.... Wel allemachtig...!

Vorst. *(met de hand op het bureau kloppend)*. Stilte! Alleen Zijn Excellentie heeft het woord!

Minister.... Voor twintigduizend vliegende manschappen aan te vragen — voor den vorm — dan beleven wij, Uw Hoogheid, een tweede en voortreffelijker, bijna sublieme, politieke zet, omdat dan de heeren van de uiterste linkerzij, met het verschijnsel dat straks hier was aan 't hoofd, met hun houding geen raad zullen weten....

Vorst. Hahaha! Heel goed! Prachtig! Magnifiek!

Minister. En wanneer Uw Hoogheid ten slotte dien mismaakten uitvinder ontbiedt, hem een

overeenkomst laat teekenen, om die dingen van af vandaag, uitsluitend ten dienste van den Staat te vervaardigen, onder voortdurend toezicht van regeerings-ambtenaren — het geheim van z'n chemische beweegkracht weten we helaas nog niet! — en Uw Hoogheid hem, na teekening van zulk een overeenkomst, tot ridder der „Zon- en Ossip-orde” van Pannonië benoemt....

Plums. Oho! Oho!

Vorst. *(met de hand op het bureau kloppend)*
Geen interrupties....

Minister.... Ook als demonstratie tegenover de onderscheiding van Z. M. Irenus — wanneer Uw Hoogheid dezen raad opvolgt, blijft Uw Hoogheid in de sterkste positie....

Marius.... En de anarchie? De schandelijke anarchie...?

Minister. Uw Hoogheid, als 'n moordenaar of 'n flesschentrekker, of 'n kwartjesvinder op 'n fiets vlucht, leert 't gezond verstand ze per fiets te volgen — en als hij de wolken in schiet, moeten wij hem in de wolken achterna. Tucht op 't land. Tucht in de lucht. Oog om oog, tand om tand, vleugel om vleugel....

Vorst. Excellent! Bravo! Bravo! U heeft me zonder kunst- en vliegwerk overtuigd....

Minister. Onder de arenden op het vorstelijk wapen, Uw Hoogheid, staat het devies: „Excelsior”....

Vorst. Juist! Excelsior! Excelsior!...

Minister. Wanneer er binnen de week een sectie vliegende politie in de hoofdstad optreedt, bestrijden wij den vijand binnen de grenzen met zijn eigen wapenen....

Vorst. De adjudant van dienst!

Plums. Uw Hoogheid, ik moet toch ernstig....

Vorst. De adjudant van dienst! (*Plums roept het den lakei bij de deur toe*).

Waldemar. Uw Hoogheid, ik moet u waarschuwen, dat de kerk onder géén omstandigheden die anarchie in den hemel....

Vorst.... Die anarchie in den hemel, Eerwaarde, kunnen we uitsluitend door de door Zijn Excellentie zoo helder uiteengezette methode overvleugelen....

Marius (*knikkend*).... Overvleugelen....

Vorst.... De moedige daad van mijn zoon, den troonopvolger, de daad van 'n held... heeft me de oogen geopend (*tot den binnentredenden adjudant*)... De uitvinder van de vliegmaschine, die inderdaad merkwaardige meneer Hildebrand, moet onmiddellijk bij ons gelaten worden, onmid-

delijk! (*adjudant af*) Ga aan mijn bureau zitten, meester Marius, en noteer voor de extra-editie van het *Staatsblad*: A. De staat van beleg wordt opgeheven. B. Het dekreet, waarbij mijn vliegende onderdanen vogelvrij worden verklaard, is i n g e t r o k k e n. Vlagger wat! Ik dikteer een proclamatie!

Minister. Dat zal, Uw Hoogheid, tegelijk met het uitvliegen van Prins Ossip, een sensationeelen indruk maken....

Vorst. Nietwaar? Nietwaar?... Noteer! C.... „Wij Ossip VII, bij de gratie Gods Koning van Pannonië, Vorst dezer Landen.... (*zich interrompeerend*).... En dezer luchten, wat? Hè?...

Marius.... Natuurlijk, Uw Hoogheid.... In 'n land z ó n d e r l u c h t, leeft nog geen microbe!

Vorst.... Vorst dezer Landen en dezer Luchten, enz. enz.... Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten: Alzoo Wij in overwe-
ging hebben genomen, dat het noodzakelijk is, bepalingen vast te stellen tot regeling van het verkeer in de lucht... (*zich interrompeerend*).... Mijne heeren, dit is een historisch oogenblik — ik heb mijn onderdanen een Grondwet toegestaan — nu geef ik hen een L u c h t - w e t....

TWAALFDE TOONEEL.

De Vorigen. Adjutant. Kommandant.

Adjutant. (*verschrikt*). Uw Hoogheid, de kerel is. . . .

Kommandant. (*angstig*). . . . Ontvoerd. . . .

Adjutant. . . . Ontvoerd, terwijl-ie gelucht werd. . . .

Kommandant. . . . Ontvoerd door twee vliegers. . . .

Adjutant. . . . En de dienstdoende wacht durfde niet schieten, omdat schieten nog geen kwartier geleden door Uw Hoogheid verboden is!

Kommandant. . . . En omdat Zijn Hoogheid, de troonopvolger, zich juist in diè richting tusschen 'n school zwaluwen aan 't oefenen was. . . .

Vorst. . . . Aardig, phenomenaar, wat Excellentie?, dat mijn zoon als 'n globe-trotter met de zwaluwen mee. . . . (*uitvallend*). . . . 't Is goed heeren! Wij zullen onderzoeken wie voor de zooveelste maal zijn plicht heeft verzaakt! (*wenkt hen heen te gaan*).

DE RTIENDE TOONEEL.

Vorst. Plums. Marius. Waldemar.

Minister van Oorlog.

Minister. Dat is een kleine teleurstelling,
Uw Hoogheid....

Vorst.... 'n Kleine? 'n Buitengewoon-groote!
Hoe kunnen we dien man een overeenkomst laten
teekenen, als-ie gevlogen is? (*tot Marius*) Verscheuren! In de snippermand!...

Minister. Uw Hoogheid, 't feit van het uivliegen van den troonopvolger, is niët meer ongedaan te maken. Nu pas weer heeft de heele wacht Zijn Hoogheid tusschen de zwaluwen in gezien.... Door een proclamatie wordt aan dat uitstapje officieele sanctie verleend — en zoodra diezelfde proclamatie aangeplakt is, en het Staatsblad de benoeming van den man in de „Zon en Ossip-Orde” vermeldt, zal hij natuurlijk rustig naar zijn huis toe vliegen, waar wij hem vanavond of vannacht, zoo zeker als tweemaal twee vier, over deze dringende staatszaken zullen kunnen onderhouden. Wanneer de Proclamatie niet verschijnt, zal hij met zijn zoon de wolken boven den beganen grond blijven verkiezen!

Vorst. En als hij over de grenzen gevlucht is?

Minister. Dan vliegt hij morgen- of overmorgenavond weer door zijn dakraam binnen. Van de daken in de buurt, kunnen we dat laten observeren.

Vorst (*loopt even in nadenken op en neer — tot Marius*). . . . Waar was ik gebleven?

Marius. (*lezend*). . . . Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat het noodzakelijk is, bepalingen vast te stellen tot regeling van het verkeer in de lucht. . . .

Vorst. (*dicteerend*). . . . Zoo is het, dat Wij Onzen Troonopvolger, die heden in 's Lands Belang 's Lands Luchten bezocht, gehoord, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze: Alle mannelijke en vrouwelijke ingezetenen, mits meerderjarig, en mits zich houdend aan de wetten des lands, en. . . .

Minister. . . . En mits voorzien van broeken, Uw Hoogheid.

Vorst. . . . En mits voorzien van broeken, hebben het recht, het onbegrensde burgerrecht te vliegen — te vliegen zoo hoog als ze wenschen. . . .

EINDE TWEEDE BEDRIEF.

DERDE BEDRIJF.

Het tooneel ver-beeldt de zolderkamer ten huize van Josua Hildebrand. In den glorenden achterwand twee vensters met uitzicht op daken en schoorsteenen. Door het cene, dat open staat, hangt het touw van een hijschbalk. Van het linker-venster tot aan den voorgrond bevindt zich een rastering van houten latten, met een deur van latten. Aan de binnenzij van dit rasterwerk hangen gordijnen. Eerste plan, links, een ijzeren bed. Tweede plan, links, een kast. Bij het linkervenster, een waschtafel. Aan de binnenzij, tegen de latten aan, een kleine tafel en eenige matten stoelen. Eerste plan, rechts, de naar beneden voerende trap, met leuning en om de trap-opening heen. Tweede plan, rechts, een smal zoldervenster, waarvoor een vijf-treedsch trapje aan is gebracht. Tegen het rasterwerk, over de trap-opening, staat een veld-bed. Aan de andere zijde der latten-deur, een bank. Voorts eenige stoelen, een kleinere bank voor de trapleuning, en aan een zestal droogrekken een familie-wasch. Bij het rechtsche venster een trekschel. Avond-schemering. Zonnegloed over de daken.

EERSTE TOONEEL.

M a r i a. later J a n.

M a r i a (*komt langs de trap, met een aantal kranten en brieven in de hand, omhoog — terwijl reeds bij het opgaan van het doek, katten-geschreeuw weerklinkt. Zij opent het achterste venster*). Kischt, ellendelingen!... Kischt! Ruk je uit! Wacht is even! (*gaat door de latten-deur, neemt de kan van de waschtafel, keert naar het venster terug, stort het water naar de zij van het geschreeuw*).

J a n (*onzichtbaar*). Is 't gedaan! Wat haal je voor streken uit?...

M a r i a (*met het bovenlijf over den gootrand hangend*).... God, Jantje-lief, hoe ken 'k ruiken, dat jij an komt vliegen!

J a n. Pas me vlerken geolied! Ken 'k weer 'n half uur poessen.... (*zijn hoofd verschijnt in zwevende beweging zakkend en weer stijgend, boren het kozijn*).

M a r i a. Voorzichtig, Jantje! Jantje pas op de schoorsteen.... (*harder*) Jantje pas op de schoorsteen! De juffrouw het zich pas gister ook zoo gestooten! Allemachtigste God, Jantje wat bè-je weer eigewijs! As je nou links af had gehouen — en niet zoo dicht op 't huis toe — had je niet door

die smerige rook heen-gemotte.... Lekker!...
*(gaat het trapje van het midden-venster op, licht
 den sluitboom uit de haken)*.... 'n Wonder dat
 je je hart uit-hoest!... Nou dan!

Jan *(onzichtbaar en hoestend)*.... De gesp wil
 niet los, die verroeste gesp!

Maria. As je je buik inhoudt....

Jan. Ken jij je buik inhouden, terwijl je hoest,
 stomme meid?... Van wie is die andere machine?

Maria. Van de juffrouw.

Jan *(van het trapje afkomend)*. Is die dan
 thuis?

Maria. Da's de reserve, as ze benejen vuile
 streken uit willen halen. Dag! Dag! Wat kom jij
 hartelijk binnenvliegen! *(hij pakt haar)* Da's in
 vier avonden en vier nachten, de eerste keer. Waar
 heb je al die tijd gezeten?

Jan. Ik geef 't jou te doen uit de groenten-
 kelder weg te vliegen, as je om de tien huizen 'n
 patroelje tegen ken komen!

Maria. En vanavond dan?

Jan. Vanavond schijnt 'r wat an 't handje te
 zijn. Geen soldaat, geen smeris te zien. Om half
 negen ben 'k 'r fijn tusschenuit getrokken *(haar*

pakkend). As we getrouwd zijn, meid, huur 'k 'n zolder in plaats van 'n kelder, breng 'k me groentes rond langs de gevels. . . . (*katten-gescheeuw*). . . . Daar schrik 'k van . . . (*bij het achterste raam*). . . . Vort! Vort! Of ze de maan ruiken! 'k Mag lijjen dat 't donker blijft. Bij volle maan mot 'k niks van de stad hebben. Loeren as de vuilike op je doen! Nog geen nieuws van meneer?

Maria. Zit nog toejoer op 't slot.

Jan. De juffrouw heb 'k 'r tijn tusschen uit gedraaid, hè? 'k Was 'r as de kippen bij. . . . Stil is. . . .

Maria. Ik hoor niks.

Jan (*aan de trap-opening luisterend*). . . . D'r wordt benejen gebeld. . . .

Maria. Stilletjes laten bellen. 'k Ben pas vier trappen atgesjouwd voor de post. . . . De vrinden van meneer kommen van boven en niet an de deur. . . . De huisdeur en de deur van de eerste étage en die van de tweede en die van de derde, hou 'k nacht en dag op slot, sinds ze zoo gemeen benne geweest, huiszoeking te doen. . . . Knap as ze langs de muren van de villa òp kruipen, de dieven!

Jan (*weer luisterend*). . . . Suscht! Stil dan! . . . Ze luien 't huis in. . . .

Maria.... Al luien ze de hééle nacht: wat benèjen belt, ken enkel onraad wezen.... De afspraak met de juffrouw is, dat me doen of d'r geen levende ziel in 't nest is.... As me enkel hiér licht opsteken, hangen me eerst ouwe dekens voor de ruiten. En as 't lekker donker is, vliegen me uit om voor 't eten te zorgen.... Wat zanik jij nou!...

Jan.... Je ken toch niet weten, meid, of 't geen dringende boodschap is....

Maria.... Al staan ze met zes telegrammen (*naar het rechtsche venster wijzend*)... dàt is onze deur! En as je nieuwsgierig ben wie d'r zoo gek is, om z'n arm uit z'n lichaam te bellen — jawel, eer kennen je handen afvallen! — ga dan met je buik op 't plat leggen, maar voorzichtig hoor, dan ken je ze zien....

Jan. Daar mot ik me van overtuigen! (*opent het rechtsche venster, kruipt op handen en voeten*).

Maria (*fluisterend*). Zachies an! Je kop niet te ver vooruit! (*een stilte*). Nou?... Wie is 't? (*hij kruipt achterwaarts terug*).... Nou? (*hij sluit het venster*).

Jan. Drie heeren.

Maria. Dacht 'k wel. Drie van de politie in polietiek.... Zitten elk oogenblik met d'r knuisten an

de deur, om de vogels te knippen. Maar me laten ons niet knippen! 'n Lol as 'k gisteravond gehad heb, Jantje, 'n lol! Eerst hebben de juffrouw en ik twee wilde eenden net zoolang achterna gezet tot me ze hadden — en vette, hoor! — toen hebben me bij de inspecteur van politie, die hier de boel ondersteboven het gehaald, de schoorsteen, zoover me d'r bij konden, dicht gestopt! Die rookt vandaag zoo door as jouw meerschuijmen pijp, hahaha! *(de bel bij het rechtsche venster gaat over)*. Goeie!... Goeie!... *(op het trapje)*. ... Wie daar?

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen. Lasso.

Lasso *(achter het venster, onzichtbaar)*. Is Hildebrand hier?

Maria. Nee natuurlijk, meneer!

Lasso. En juffrouw Ida?

Maria. Ook niet. Wil u zoolang wachten, meneer?

Lasso. Nee kind! Ik heb nog zoo'n boel af te vliegen! Ik kom terug! *(zingt)*. Tralalalalalalàààà! Dag! Adio!

Maria *(hem naroevend)*. Meneer Lasso, meneer

Lasso — wees voorzichtig, de politie staat benejen!

Lasso. Hahaha! Wees maar niet bang! Morgen zingen we allemaal! (*af*).

DERDE TOONEEL.

Maria. Jan.

Maria. Da's brutaal! Zingen terwijl ze je van benejen nog kennen zien (*neemt een stoel, klimt daar op, begint de wasch van de drooglijnen af te nemen*). Neem is an. Je heb toch geen vuile pooten, Jantje-lief? Leg maar zoolang op 't veldbed...

Jan. Het dat zoo'n haast? Kom 'k daarvoor over de daken?

Maria. As 'k 't nou niet doe, kom 'k 'r niet meer an toe — pak an! — we leven tegenwoordig as de vleermuizen — overdag slapen — 's nachts de lucht in — pak an! — nee niet op de grond laten slapen, Jantje! — Wat 'n malle boel, hè? — dat de halve wereld door meneer z'n uitvinding op stelten staat. Vroeger most ik hier op de zolderkamer slapen, onder de dakpannen — tegenwoordig mot ik in de juffrouw d'r bed, en de juffrouw in 't mijne — is hiër de groote toeloop, doen me benejen geen stap meer.... Niet zoo met je

tien gebojen d'r op, Jantje! Je maakt 'r 'n sla van.... *(de schel bij het venster gaat over)*.... Goeie! Da's de juffrouw! *(van den stoel af, opent het raam)* Dag juffrouw. Mensch, wat zie je 'r bezweet uit!

VIERDE TOONEEL.

De Vorigen. Ida.

Ida. Marietje, kind, ik kan haast niet meer! Effen me machine neerzetten. Ben doodop. Van vanmorgen af, ben 'k niet uit m'n vleugels geweest. Maar 'n nieuws, 'n nieuws om van om te vallen! Daar zal je van opkijken! *(verschijnt op 't trapje, blazend en zich 't gelaat met 'n zakdoek drogend)*. Dag Jan! Puf, 'k raak zoo van m'n stokje.... *(plompt op 'n stoel)*... 'n Glas water, Marietje! 'k Ben waarachtig zenuwachtig! *(Maria loopt snel in de zolderkamer, keert met karaf en glas van de waschtafel terug, terwijl Ida haar aan een gordel bevestigde lantaarn uitblaast)*.... 't Is 'n vrachtje geweest! Om bij te bezwijken! En eenmaal boven 't slot — dank je! *(drinkt gulzig)* — hè! — hè! — zalig! — nee, een glas is genoeg — eenmaal boven 't slot, kreeg 'k zoo'n lachbui, omdat pa haast z'n glazen oog verloor, dat as 'r geen derde vlieger bij was gekomen — we met onze

neuzen in wat anders dan boter terecht zouden zijn gekomen! Wat zeg je 'r van?

Maria. Wat 'k 'r van zeg?...

Ida. Begrijp je 't niet? Vader — vader is zoo vrij als wij....

Jan.... Is meneer?...

Maria. Jëssis, jëssis, hoe het u 'm dat geflikt?

Ida.... Terwijl-ie gelucht werd, zijn de zoon van Lasso en ik als 'n paar raven neergeschoten, en eer de wachter 'r bij was, waren we hoog en droog — vader aan onze ballasthaken....

Jan.... Dat snap 'k niet. Met zóóveel schildwachten....

Ida. Ik ook niet. Maar we hebben 'm. Hier dorst 'k 'm niet brengen....

Maria. Waar is meneer dan?

Ida. Bij Lasso — op de zolderkamer.

Maria. En meneer Lasso was daarstraks hier — heeft geen woord gezegd.

Ida. Die was ook nog niet thuis. Is dat de post van vandaag?

Maria. Ja juffrouw.

Ida (*van de tafel in de zolderkamer een pak brieven nemend*). Zoo, breng jij 't heele zaakje, dit en dat, dan vlug bij Lasso — en den huissleutel — maar dadelijk terugkomen — en die portefeuille — en zeg vader, dat 'k tegen twaalf uur vannacht, als 'k 'n paar uur geslapen heb, en m'n machine voorzien — ze piept als 'n ouwe fiets — dat 'k tegen twaalf uur langs kom vliegen, om 'm met de vrienden over de grenzen te helpen.

Maria (*strikt haar bovenrok los, staat in sportbroek met kaplaarzen*). Klaar! Trap je zoover mee, Jantje? (*de schel gaat over*). Wie kan dáar wezen? (*opent het venster*).

VIJFDE TOONEEL.

De Vorigen. Ossip.

Ossip. Mag 'k 'r in?

Ida. Natuurlijk. (*tot Maria*) Dat is de heer, die zoo vriendelijk was 'n handje te helpen, om vader te dragen, toen we 'm haast door ons lachen lieten slippen....

Maria. Nee meneer, zoo kom je d'r niet in! Daar benne de huizen nog niet op berekend....

I d a. U moet uw machine naast de mijne op 't plat neerleggen....

O s s i p. Dat is niet heel praktisch, meneer....

I d a. Om 't raam te verbouwen, meneer, moeten we permissie aan de bouw-politie vragen, en eer de bouw-politie òns — òns — aan mijn beruchten vader — voor 't gemak van onze vleugeltjes permissie gééft, zal 'r nog heel wat moeten gebeuren.... *(tot Jan)*.... Help meneer 'n handje.... Meneer schijnt 'r nog niet precies den weg mee te weten....

J a n *(buiten — terwijl Maria Ida's lantaarn aansteekt en aan haar gordelriem hangt)*.... Eerst de gespen aan de schoeren — dan de gesp bij je lenden. Nou ken je d'r uitstappen.

O s s i p *(op de trap)* Wat is dat vreemd. 't Heele dak gaat met me op en neer — en nu de kamer....

I d a. Da's altijd in 't begin.

O s s i p. Permiteert u? *(droogt zich het voorhoofd)*.

I d a. Natuurlijk. Vooruit, Marietje! Je hoeft 'r geen toilette voor te maken! Je vergeet den sleutel! Goed verstaan: om twaalf uur, weer of geen weer? En misschien is meneer ook van de partij....

Ossip. Vliegt u vannacht nòg eens uit?

Ida. We gaan m'n vader over de grenzen brengen. .

Ossip. Dat is leuk. En ik zou heel graag meedoen, maar op 't oogenblik ben ik zoo stijf in m'n beenen, dat ik haast niet loopen kan....

Ida (*naar het plat wenkend*). Gaan jullie maar! Dag jongens! (*sluit het venster*). Ik moet u nog wel bedanken, meneer, meneer.... Hoe heet u ook weer?

Ossip. Hendrik Ossip....

Ida.... Meneer Ossip — voor de hulp van vanmiddag. 'k Was alleen bang, dat de schildwachten zouden schieten....

Ossip. Ik heelemaal niet.

Ida. Heb u makkelijk den weg hierheen kunnen vinden?

Ossip (*pijnlijk zijn laarzen uittrekkend*). Makkelijk en makkelijk is twee, meneer. U had me gezegd: de villa „De vliegende Hollander”, en voor huisnummer 23A. Oe! Oe! Wat zijn m'n voeten gezwollen! 't Zal noodig worden, vindt u niet, om in 't vervolg de huisnummers ook boven op de daken en 's avonds verlicht — aan te brengen, nietwaar?

I d a. Jaja.

O s s i p (*zijn buis uittrekkend*). Ik stik gewoon. Ik móét 't me wat makkelijk maken (*zijn vest uittrekkend*). 't Is een heerlijke sport, een goddelijke sport, maar je raakt er buitengewoon van aan 't transpireeren....

I d a. Ja, ja. De éérste keeren.... Maar zóó kan u kou vatten.

O s s i p (*een reistaschje, dat hij bij zijn stoel neergezet heeft, openend*). Ik had voor alle zekerheid een schoon hemd en een schoon flanel meegenomen....

I d a. Héél erg ongezond. Ik vlieg al zoo lang, maar me midden in 'n tocht te verschoonen — nee, hoor — dan ken je 'n dozijn hemden op 'n dag an, nietwaar?

O s s i p. Meneer Hildebrand, meneer Hildebrand, u heeft niet 't flauwste begrip, hoe zalig ik me op 't oogenblik — m'n stijve beenen niet meege-rekend — voel.... (*steekt een sigaret op*).

I d a. Ja, in die heerlijke, frissche lucht, voel je je als 'n prins....

O s s i p. Als 'n prins? Toe, maak me niet wee! Ik ben zoo blij, dat ik er vandoor ben gegaan! Ze zien me nooit terug! Nóóit! Rookten?

I d a. Nee. Ik rook alleen — na m'n ontbijt. Nee, merci...

O s s i p. 't Is hier erg leuk, maar wat donker. Zal ik de lamp opsteken?

I d a. Da's goed. Je kan 'n handje helpen. Geef de dekens van 't bed maar an.

O s s i p. De dekens?

I d a. U weet niet hoe die meneer van 't hof, die met 'n stok moet loopen, omdat-ie te veel wijn heeft gedronken — kent u 'm niet? — hij draagt 'n blauwe bril — en je mot 'm met Hoogheid aanspreken! — u weet niet hoe die van ons hóúdt! Als ze licht zien, ben ik 'r bij...

O s s i p. En ik! Twee dekens of een?

I d a. Als u 't dáár doet, doe ik 't hier. Geen gaten 'r in trekken! Allright! (*gaat bij hem in de zolderkamer, steekt de lamp op tafel aan*). Dat heb je héél behoorlijk geflikt.

O s s i p. Dus, nu zitten we als vogelvrij-verklaarden! Ik ga hier nooit meer vandaan! Zoo'n roover- en detective-historie heb 'k me altijd gedroomd. Knap als m'n vader me vindt!

I d a. Dat begrijp ik niet. Heb u 't thuis zóó zuur?

O s s i p. Zuur? Ik mag nooit wat zeggen.

I d a. Ach kom! Zijn ze zoo streng? Buitenshuis kan u uw schade toch inhalen! (*hoest*) Rook 'n beetje den anderen kant op, zeg!

O s s i p (*haar op de schouders kloppend*) Hahaha! Verslikt u zich in rook?

I d a. Die beroerde sigaretten!...

O s s i p. Nee, ik heb geen leven. Op elk woord letten ze.... Buitenshuis heb 'k nog nooit iets anders gezegd dan: „Meneer de Burgemeester, 't was heel mooi en ik dank u wel”.... Nu vraag ik u: zijn dat gesprekken? Kan ik daar mijn heele leven op teren? (*haar de hand toestekend*). Meneer — kerel, als ik zoo vrij mag zijn! — jij ben — u is 't eerste mensch, waarmee ik praat! Daar zal ik je m'n heele bestaan dankbaar voor blijven!

I d a. Dank u wel. Maar snappen doe 'k 't niet. Ik heb nog nooit met 'n burgemeester gesproken....

O s s i p. Daar hoeft u ook niét naar te verlangen. Als je ze aankijkt, zie je ze enkel op hun kalen knikker of op hun scheiding. Kale knikkers hoofdzaak. En de haartjes in hun nek. Kerel, ik zou van plezier aan de droogrekken kunnen hangen! (*neemt een portret dat boven de tafel hangt*) Is

dat de ouwe heer Hildebrand? Natuurlijk. En is die jonge dame aan zijn arm uw... uw... uw... (*kijkt van haar naar het portret*)... zeldzaam — verbazend... je zou zweren....

I d a. . . . Dat 't m'n zuster is. . . .

O s s i p. Daar moet u mij eens aan voorstellen....

I d a. Ja, ja.

O s s i p. Dat is 'n gezicht, om verliefd op te raken. Ben u al eens, als de vraag niet indiscreet is, verliefd geweest?

I d a. Nee. Geen tijd voor gehad. De laatste tien jaar heb 'k enkel aan vader's uitvinding gedacht....

O s s i p. Ik ben al twee keer verliefd geweest, twee keer....

I d a. Da's veel.

O s s i p. De eerste keer op 'n getrouwde vrouw — heeft me bedrogen — met Plums — Plums! — 'n man met één been en négen dochters — de tweede keer was ik smoor, smóór op de verpleegster van m'n vader — 'n beeldje — precies 't gezicht van 't portretje hier — precies uw oogen....

I d a. Wat typisch.... En heeft ze u óók bedrogen...?

Ossip.... 'n Tragische verliefdheid, kerel — zoo een als je alleen in romans vindt.... Hou jij van romans?

Ida. Ik — ik heb nog voor niks tijd gehad.... En vader wil niet, dat ik alles lees....

Ossip. Jammer genoeg. Je moet je niet op je kop laten zitten!... Nu, dat met die verpleegster heeft me slapeloze nachten gegeven....

Ida. Heeft u 'r gevraagd?

Ossip. Toe zeg -- zeg jij nu ook jij, Hildebrand! Ik heb nog nooit anders dan *u* gehoord! Willen we jij-en?

Ida. Ach, wij vliegers jij-en en jou-en allemaal met mekaar. Zoo dicht bij den hemel, ben je zusjes en broertjes.... Nou en? En?...

Ossip. En? En?... Hopeloos. 'n Afgrond. Twéé afgronden. Ze was de dochter, de éénigé dochter van 'n hofleverancier....

Ida. In wat?

Ossip. Weet 'k niet. Heb ik niet naar geïnformeerd.

Ida. God, wat 'n rare ben jij! Dan zat die verliefdheid 'r ook maar dunnetjes op....

Ossip (*zuchtend*). Nee. Ik heb 'r onder ge-

leden, hoor. Toen pa me telkens hoorde zuchten, heeft hij een andere verpleegster, 'n mummie, 'n mummie, tien eeuwen voor de geboorte van Christus, met zulke voeten — en handen als roeispanten, genomen. Ik heb maar eens zoo (*bootst kushand na*) tegen die eerste gedaan....

I d a. Daar heeft ze niet veel aan gehad....

O s s i p. Ja.... Laten we 'r niet verder over spreken. Ze is als Ophelia in een klooster gegaan — misschien om mij, misschien om 'n ander -- heeft zich aan den hemel gewijd.... Daar heb ik vandaag, in de wolken, telkens aan gedacht....

I d a. Nou, eer *ik* dat om 'n man doe....

O s s i p. Eer jij dat om 'n man doet....

I d a. Bij wijze van spreken.... (*hij presenteert haar zijn sigarettenkoker*). Nou, laat 'k 't is probeeren.

O s s i p. Andersom. Je heb 't mondstuk verkeerd. (*presenteert lucifer*). Kerel, wat heb je 't warm! Zou je 't je ook niet wat makkelijk maken? Je moet van die leeren vliegpelletje koppijn krijgen.

I d a. Alles gewoonte. Ik heb 't grág warm (*blaast rook*). Ook niet lekker, zeg! Net 'n schoorsteenbrand. Wat doe je?

Ossip (*languit op 't bed liggend*). Ik moet even gaan liggen. Ik voel mijn rug niet. 't Is hier leuk, leuk, leuk. Ik ga nooit meer terug (*geeuwend*). Als ik zoo tien minuten lig, slaap ik in als 'n roos. Wat 'n toeval, dat ik op de kamer van de lakeien de machine van George zag staan....

Ida. Hebben jullie lakeien?

Ossip (*geeuwend*). Ach, ik ben 't zelf, half en half.... Dat is gister de laatste keer geweest, dat ik: „Meneer de Burgemeester, 't was heel mooi en ik dank u wel”, heb gezegd....

Ida. Zeg, je gaat toch niet slapen?

Ossip. Dat weet ik nog niet. Jullie hebben heerlijke bedden.... Wat zullen ze zoeken! De gouverneur wordt minstens onthoofd.... Rook je niet meer?

Ida. En hoe! (*hoest*) 'k Geloof dat 'k nòg liever pruim! De rest voor strakkies. 'k Heb om twaalf uur nog 'n heele sjouw met m'n vader — die beste, brave, goeie, eerlijke vader....

Ossip. Ik wou dat ik zoo over den mijne kon spreken. Ik heb nooit 'n vader gehad.

Ida. Ik wel. Ik dweep met 'm. We hebben met z'n tweetjes zoo'n boel meegemaakt. Ja. Voor twaalf jaar, na den dood van moeder, die niet van

'm hield, omdat-ie enkel voor z'n werk leefde, hebben we weken gehad, dat we de boterhammen moesten tellen. Dat noemen we nou nog de tijd van de gaskroon....

Ossip.... De tijd van de gaskroon...?

Ida (*glimlachend*). Ja. We hadden toen enkel in de werkplaats, naast 't laboratorium, 'n gaskroontje, zaten in de kamer bij 'n kaars. Maar as 't Zondagmorgen was, draaide vader dat kroontje in de werkplaats af en draaide 't in de huiskamer an. Elken Zondagavond aten we dan onze boterhammen bij volop gaslicht. En dat was dan 'n féést, hoor! 'n Feest! En Maandagmorgen hing 't weer in de werkplaats....

Ossip (*in bed opzittend*). Wat vind ik jou — 'n aardige — 'n vreeselijk-aardige kerel, Hildebrand.... Ik hou waarachtig van je....

Ida. Dank je wel.

Ossip.... Heeft je vader tien jaar lang aan die machine gewerkt?

Ida. Langer. De eerste nachten dat-ie 't probeerde vergeet 'k nooit. De derde nacht dook-ie van 't dak, hoorden we 'n schreeuw en 'n smak — toen niks meer. We dorsten de trappen niet af — ik heelemaal niet — 'k was toen àcht. As je 'm

gezien had — zoo vreeselijk — zoo afschuwelijk, toen ze 'm opdraapten... (*met trots*).... Maar hij is blijven leven! En over 'n halve eeuw, zàl nòg iedereen over 'm praten — als ze dien ezel, dat malle despootje, dat 'm 'n maand gevangen heeft gehouden, al lang vergeten zijn. Wat jij?

O s s i p. Dat kàn, ja.

I d a. Nee dat kàn niet — dat is zoo. Wat doet zoo'n mènèér voor de menschen? Niemendal. Werkt-ie voor de kost? Nee. Heeft-ie nut? Nee. 'r Gaat 'r geen dood, of-ie krijgt 'n standbeeld! 'n Standbeeld!... Vader zegt dat de groote geleerden, de uitvinders, de dichters — de eenige koningen van de wereld zijn, en dat die andere....

O s s i p.... Dat die andere?...

I d a.... Dat die andere struisvogels zijn — groote lichamen, weinig vleugel — dadelijk de koppen in den grond, om niemendal te zien en te hooren — en niet eens éétbare eieren, als de kippen....

O s s i p.... En 'n struisvogel broedt z'n eieren niet zèlf uit.... Dat doet de zon.

I d a. Nou? Nou? Klopt 't? — Ik vraag: verdient *mijn* vader 'n standbeeld?...

O s s i p (*enthousiast*).... Twée!... Maar jij ook!

I d a. Ik?... Hahaha, ik?

O s s i p. Vooral jij — want na zoo'n schrik toch te gaan vliegen....

I d a.... Toen was de machine zóó verbeterd!

O s s i p.... Jawel, maar dat wist je eerst achteraf, niet?... Je had toch ook voor je leven ongelukkig kunnen worden!

I d a. Had 'k 'r graag voor over gehad!... Vader zei altijd: *als 't lukt*, kind — worden we allemaal, àllemaal vrij — zoo vrij als de vogels.... Dat heb je toch aan jezelf gemerkt?...

O s s i p.... Dat heb 'k.... Er kan me niemand wat doen.... Als ik voor drie maanden, toen ik nog zoo hopeloos verliefd was, had kunnen vliegen, had ik dat beeldje geschaakt — en we hadden — wat 'n nieuw idee, hè? — 'n nestje in de boomen gebouwd... in de bóómen....

I d a. Ja, wat echt, hè?... Met z'n tweetjes in 't groen....

O s s i p.... Je hééle leven wittebroodsweken....

I d a.... Maar de spinnekoppen.... Daar griezelen 'k van.... Ben jij daar ook bang voor?

O s s i p. Nee. Die rook je weg uit 't nest.... Ja, dat moet 'n droom zijn (*een stilte*). Jammer,

dat er één bezwaar is, tegen zoo'n nest in de boomen....

I d a.... Wat dan?

O s s i p. Als 'r kinderen komen....

I d a.... Ja, ja.

O s s i p.... En dat van de ooievaar zal geen sterveling meer gelooven....

I d a.... Doen ze nou al niet meer....

O s s i p.... Ik heb 'r tot m'n achtste jaar aan geloofd....

I d a.... Ik, tot m'n zevende, hahaha!

O s s i p. De eerste vliegende baker en de eerste vliegende vroedvrouw — wat moet dat 'n typisch gezicht zijn! Hahaha!... Wat ga je doen?

I d a. Nou kerel, 't is pas bij negenen — ik wou ook wel 'n uurtje rusten....

O s s i p. Ik zit toch niet op jóúw bed?

I d a. Nee. Nee.

O s s i p (*opstaand*). Kan ik je helpen?

I d a. 'k Neem 't veldbed.

O s s i p. Ik kan je wèl helpen! (*neemt de wasch van het bed*). Zoo (*smijt alles in een hoek*).

I d a. Netjes! Doe je dat thuis ook? Laat nou leggen! (*angstig*) Wat scharrel je?

O s s i p (*met een paar kousen in de hand*). . . . Die leen ik van je, zeg... (*het taschje opnemend*). . . . In de haast, om 'r van door te gaan, heb ik — heb ik — (*in het taschje grabbelend*) — waar zitten ze? — ah! — heb ik één zwarte en één witte sok te pakken gekregen... (*verwonderd*). . . . Wat draag jij 'n lange. . . .

I d a (*hem de kousen uit de hand rukkend*). . . . Je kan alles van me leenen — geen kousen. Da's als met sigaren en boeken — krijg je nooit terug! En wie let 'r in godsnaam, in de wolken op — of je eendere sokken draagt! . . .

O s s i p. Dat is waar (*een hemd en een flanel uit de tasch over den arm nemend*). Rust lekker.

I d a. 't Zelfde. En twee uur lang je mond houden. Ik let op de bel! (*hij gaat de zolderkamer in, begint op de tafel het taschje te ontpakken, legt achtereenvolgens, terwijl zij languit op 't veldbed ligt, een tandenborstel, een haarborstel, een stuk zeep, een revolver, de zwarte en de witte sok, een ketting-met-ridderorde, een busje sardines en een stuk brood, bij de lamp neer. Dan, op den stoel bij de tafel, bekijkt hij nog eens het portret, bekust het een paar maal hoorbaar*). . . . Wat voer je uit?

Ossip. Ik ben voor de derde maal verliefd, zeg! (*kust nog eens*).... Je raadt nooit op wiè!

Ida.... Ik hou niet van raaien — 'k heb slaap. Dag!

Ossip (*bekijkt het portret nog even, hangt het op, gaat met de lamp naar de waschtafel, ziet dat de waterkan leeg is, komt met de lamp en de kan van de zolderkamer op de zolder*).

Ida (*opschrikkend*). Wat spook jij toch!

Ossip. Ik wou zoo graag m'n handen waschen — en er is geen druppel water....

Ida. Mensch, ga toch slapen! Na benejen hoeft je niet te gaan — alle deuren zijn op slot.

Ossip. Jammer. (*keert met lamp en kan terug, draait het licht een weinig af, legt zich op 't bed. Een stilte*). Zeg — slaap je?

Ida. Als je je mond niet houdt, ga 'k bij de vliegmachines op 't plat liggen.

Ossip. Ik vind praten in bed zoo heerlijk — en ik mag 't nooit....

Ida. Ach!

Ossip. (*Een stilte*) Zeg — als ik ooit met vliegen 'n ongeluk krijg, wil ik als m'n grootvader verbrand worden — en jij?

Ida. Ik — ik wil op sterk water! Dag!

Ossip. (*Een stilte*) Zeg — je moet 'r niet van schrikken, maar ik snurk als ik slaap.... Wat zeg je?... Wat zeg je?... O, hij slaapt.... Jammer. (*staat op, zet de lamp op een stoel bij het bed, neemt uit de tasch een boek, gaat op het bed liggen lezen, valt lezende in slaap, terwijl het boek op den grond glijdt. Zwak gebel beneden. Daarna zwak gestomp tegen een deur. Daarna luider geschel*).

Ida (*schrikt op, terwijl het stampen sterker wordt. Zij loopt haastig de trap af, komt snel terug, vliegt de zolderkamer binnen*). Pisch! Pisch! Wor wakker! De politie! De politie!

Ossip (*zit op in bed*). De politie? (*zij luisteren angstig, tot van beneden gefluit opklinkt*).

Ida. Da's — da's vader.... Da's vader! Hoe durft-ie 't te wagen! Blijf jij hier! Ik ga open maken! (*holt de trap af*).

Ossip (*staat luisterend op, zet de lamp weer op tafel, loopt vlug de zolder op, schiet in vest en buis, trekt z'n laarzen aan, gaat naar de zolderkamer terug, smijt wat hij op tafel gelegd heeft in de tasch, holt het trapje naar het dakvenster op*).

ZESDE TOONEEL.

Hildebrand. Lasso. Ida. Ossip.

Ida (*nog op de trap*). Hoera! Hoera! Goddelijk! Heerlijk! Hoera! (*verschijnt in de trapopening met twee flesschen champagne*). Wat sta jij daar? Je hoeft niet meer bang te zijn, hahaha! Kijk is vader, kijk is lieve, ouwe vader — (*zoent hem in de trapopening*) — die wou uitbreken!

Hildebrand (*met champagneglazen in de hand*). Pas op! Denk aan de glazen!... Nee jong-mensch, de kou is van de lucht! Zet je taschje maar neer, hahaha! En nog wel bedankt voor de hulp! (*voorstellend*). Meneer Hendrik Ossip — m'n vriend Lasso!

Lasso (*met een mand en een schotel*). Aangenaam, meneer. Wat is dat hier donker.... Zouen we toch niet liever beneden fuiven?

Hildebrand (*uitgelaten*). Nee! Nee! We hebben zooveel herinneringen aan de droogstokken hiér (*tot Ida*) — wat, jongen? — we hebben hiér zoo menig zweetdruppeltje gelaten, dat de kurken ook hier de lucht in moeten, hahaha! 'n Symbool! Alles de lucht in, hahaha!

Lasso. Met je welnemen, ouwe kameraad — we kunnen toch niet op de droogstokken soupeeren....

Ida.... Bederf ons plezier niet, Lasso!... Benejen kan 't niet, omdat de gasmeter verzegeld is — en benejen willen we niet, omdat als 'r vrienden komen feliciteeren, ze dáár natuurlijk queue maken!

Hildebrand (*in de zolderkamer de lamp opdraaiend*). Meer licht! Meer licht! (*kaarsen uit zijn zak halend*). Houen jullie vast! (*stopt ieder twee kaarsen in de handen*). Jij ook, jongmensch! Lucifers! (*steekt de kaarsen aan*). Meer licht! Vanavond kan 'r niet genoeg licht zijn! Da's een — da's twee — groot luchtvuurwerk! — da's drie — blaas zoo niet jongmensch! — da's vier.... (*de anderen hebben terwijl zelf hun kaarsen ontstoken*).... Zoo! En de dekens weg van de ramen!...

Ida. Hoera! (*trekt de dekens weg — het helder maanlicht beschijnt de daken*). Au! 't Vet druipt op me vingers!

Hildebrand. Hindert niks! Vooruit, jongmensch! Op de droogstokken 'r mee! Op tafel hebben we licht genoeg! De tijd van de gaskroon....! Hahaha! Vooruit, klim op dien stoel! (*Ossip staat op den stoel, neemt de kaarsen aan, zet ze alle acht op het voorste droogrek*).

Ossip.... Ik begrijp er niets van, meneer.... Nu ziet toch iedereen buiten....

Hildebrand. Juist! Daar is 't om te doen!...

Lasso.... Jij ben de éérste — onthou dat voor je verder leven, meneer Ossip — die vanavond geillumineerd heeft! Pak an me kaarsen!...

Ossip. Even mijn stoel verzetten, meneer. Dank u, meneer Lasso. Maar als 't licht hier gezien wordt....

Ida (*haar kaarsen overreikend*).... 'r Is 'n Proclamatie aangeplakt, ezel! Iedereen mag vliegen, ezel! De prins heeft vandaag zelf 't voorbeeld gegeven, ezel! En vader heeft twee lintjes gekregen, ezel!... Nou, druip zoo niet!

Ossip (*is gebluft op de stoelleuning gaan zitten*). Nee! Nee! U houdt me allemaal voor den gek.... (*glimlachend*). Nee, ik vlieg er niet op in....

Hildebrand. Hij vliegt 'r niet op in, hahaha! Vlieg 'r dan op uit, om je te overtuigen!

Ossip. Dus 't mag?

Lasso. Dat hoor je toch!

Ossip. Jammer — ik vond 't veel prettiger, toen 't nièt mocht.... Enfin.... (*zet de laatste kaarsen neer*).... Terug ga ik beslist niet meer....

Ida (*een tafelkleed uit de wasch trekkend*). Ik dek!

L a s s o (*een flesch openend*). En ik trek!

H i l d e b r a n d (*meehelpend aan de tafel*). En ik strek, hahaha! Menschen, ik ben dronken, voor ik nog gedronken! Ga zitten! (*smijt zijn jas en zijn manchetten weg*). Weg met de manchetten! Weg met de moderne boeien! We moeten ons zèlf helpen. Italia fare da se! (*neemt de broodjes uit Lasso's mand*). De meid, waarachtig *Maria-Hemelvaart!*, komt niet voor daglicht terug, is jool gaan schoppen, schòppen — de heele taal gaat naar de weerlicht! — in de stad!... Stoelen!... Borden hebben we niet noodig!... We eten 't van de hand in de tand!... Proost!... Proost!... 'n Lucullus-maaltijd van 't tafelkleed....

I d a.... Hahaha, van 't beddelaken! 'k Heb 'n beddelaken inplaats van 'n tafelkleed gegrepen!

H i l d e b r a n d. Al zaten we om 'n kussensloop of om 'n onderrok — we vieren de overwinning! Vae victis! (*wil met de anderen aanstooten*).

L a s s o. Ho! Ho! Dat gaat zoo niet! Eerst 'n woordje, hè! Nee, nog niet drinken.... Hildebrand, redevivus, beste, ouwe kameraad, ik ga je in 't zonnetje zetten....

H i l d e b r a n d. Nee, nee, Lasso — laten we niet....

L a s s o Mond houden! Dat je van die gekke dingen (*wijst op z'n knoopsgat*) — hier heb gekregen, telt voor geen mensch met compleete hersens mee — maar dat je met zooveel geduld, zooveel opoffering, ten koste van je lichaam, iets voor de menschheid bereikt heb, waarvan we de gevolgen niet kunnen overzien, dat is — na de eerste nederlaag, de eerste débacle van 't gouvernement — 'n tiendubbele gelukwensch waard! Er zullen geen grenzen meer zijn, Josua Hildebrand, geen onnatuurlijke scheidingen van de volkeren, geen kleine groepen om de groote te onderdrukken. . . .

H i l d e b r a n d Geen oorlogen. . . .

L a s s o Geen oorlogen! . . . Dat, Josua, hebben we voor 'n pootig deel, aan jóú te danken. . . . In de groote ruimte boven onze hoofden — (*naar de door de maan beschenen daken wijzend*) — tusschen de daken en de sterren, is 't 'n onmogelijkheid. . . .

H i l d e b r a n d Voor mekaar te buigen. . . .

I d a Mekaar de hielen te likken. . . .

O s s i p . Voor mekaar te kruipen!

L a s s o In die groote ruimte, waar je alles in vogelvlucht ziet, is alleen plaats voor bréede

gedachten! . . . Je gezondheid, kameraad! Je gezondheid, vredestitcher!

I d a. Hoera!

O s s i p. Hoera! (*zij stooten aan*).

H i l d e b r a n d. Dank je wel, Lasso. Ik zal jou niet in je voetsporen volgen — over twintig jaar bestaan 'r geen voetsporen meer, hahaha! — nee, ik ga niet werom speeche, maar dät mot 'k zeggen: voor mij en m'n dochter, is 't 'n mooie avond. Schenk nog eens in, jongmensch. Op geen banket kan 'k me gelukkiger voelen, dan hier bij de droogstokken! Ja. Ja. Voor ruim tien jaar, toen 'k 'n generale repetitie van den dood hield, weer in 't circus terug mocht als 'n kreupele, éénoogige stalmeester, die nog nauwelijks de chambrière kon vasthouden, toen had 'k zóó'n zware hypotheek op m'n lùchtkasteelen, of 'k 'r nooit meer bovenop zou komen. . . . (*omhelst Ida*). . . . Zonder jou, zonder jou. . . .

I d a. Hè, nee. . . . Ik tel niet mee, vader. . . .

H i l d e b r a n d. Hoor je dat, Lasso? . . . Zij telt niet mee! Zij telt niet mee! (*tot Ossip*). . . . Dat is, meneer, de prachtigste meid, die ooit op twee beenen geloopt en met twee vleugels gevlogen heeft! Jij heb op mij gedronken, Lasso — ik drink op m'n dochter, die meer dan 'n zoon voor me geweest is!

Lasso. Daar drink 'k van harte op mee, Ida!

Hildebrand. Hoe heb 'k 't met je, jongmensch? Blijf jij zitten? (*tot Ida*). . . . Stooten jullie niet met mekaar an?

Ida. Ik heb 'r niks op tegen. . . .

Ossip. Ik geloof, meneer Hildebrand, dat u zich of vergist, of dat ik van 't vliegen en de champagne 'n beetje duizelig ben! Is dat . . . uw dochter?

Hildebrand. Natuurlijk!

Ossip. Ik dacht . . . ik dacht . . . (*kijkt Ida, die voor zich uit zit te glimlachen, verlegen aan*). . . . Ik dacht, dat 't uw zoon was. . . .

Hildebrand (*vroolijk*). Nee, 'n zoon heb 'k niet!

Ossip. . . . Dan heb ik me. . . . Dan heb ik me. . . . Dan heb ik me — met uw kousen en met — en met — èrg onwelvoegelijk gedragen, juffrouw. . . .

Hildebrand. Onwelvoegelijk?

Ida. Hahaha, proost! Hij wou me alleen niet laten slapen!

Hildebrand. Je moet 'r nemen, zooals ze is, jongmensch. Je ben de eenige dupe niet. Toen ze in den tuin van den vorst werd gesnapt, Lasso, heeft ze ook 'n krankzinnige komedie gespeeld. . . .

I d a. . . . Onze wolken-collega is verstandig genoeg om te begrijpen, dat ik om me *incognito* in 't publiek te kunnen bewegen, niet in meisjes-kleeren. . . .

O s s i p. Ja zeker.

I d a. 'r Zijn zooveel vrij postige mannen. . . . Ook dáár!

O s s i p. . . . 't Spijt me genoeg, juffrouw, dat ik in mijn hemdsmouwen gezeten — en zoo ongegeneerd op dat bed heb gelegen!

H i l d e b r a n d. (*quasi-ernstig*). Op 't bed van mijn dochter, meneer!

O s s i p. Op mijn eerewoord — ik heb 't niet geweten. . . .

H i l d e b r a n d. Goed, meneer, we zullen 'r niet om duelleeren — je gezondheid!

O s s i p. Dank u. (*gaat verlegen zitten*).

H i l d e b r a n d. Nou is m'n eerste werk — morgen al — zonder uitstel — om 't dak 'r af te laten halen! We begraven vanavond den zolder met z'n souvenirs! (*naar de trapopening wijzend*). . . . Dat wordt 'n poort. Hier komt grint — met 'n bed rozen in 't midden — daar 'n ballustrade. . . . Ik beleef 't, dat al de smerige pannen en schoorsteenen verdwijnen! . . . 't Wordt als bij de ouwe

Grieken, met beelden, monumenten, vijvers en baden.... De hangende tuinen van Semiramis komen terug! Ik drink op de... (*er wordt beneden gescheld. Een stilte*). Wie kan daar nou nog....

I d a (*die gedurende het laatste haar vliegpjet afgezet heeft*).... Iedereen is welkom! Ik maak open!

L a s s o (*die een pijp gestopt heeft, en zwaar damp*). Bij tien! Kwaad kan 't niet. Ze kunnen je moeilijk als pas geveerd ridder terug naar de gevangenis brengen! (*in de trapopening luisterend*) Vreemde stemmen.... Geen flauw begrip wie 't wezen kan....

I d a (*onzichtbaar*). Voorzichtig, heeren! Hier is nog 'n trap. Zoo, nou kan u zien! (*zichtbaar*) Vader, trek je jas an! Je manchetten, vader! Heeren van 't hof! Drie!

ZEVENDE TOONEEL.

De Vorigen. Minister v. O. Marius.

A d j u d a n t.

Marius. Dat is een geweldige klim. Nog drie treden, Excellentie.... (*ook Hildebrand is naar den zolder gekomen. Ossip blijft onrustig op de zolderkamer*).... Meneer Hildebrand, het is me een buitengewoon genoegen (*buigt*). Marius, geheim-secretaris van Zijn Hoogheid....

Hildebrand (*buigend*). Hildebrand van de vliegmachine.

Minister (*tot Marius*).... Wil u mij...?

Marius. Zijn Excellentie, de Minister van Oorlog — onze wakkere landgenoot, mijnheer Hildebrand — adjudant Arndt.

Hildebrand. Aangenaam (*met bedoelen Lasso voor te stellen*).... Mijn vriend....

Minister (*lief*). Wel meneer Lasso, wat is dat 'n ongemeen genoeg — zoo kort nog na vanmiddag, nietwaar? (*zeer hoffelijk*) Mijnheer Hildebrand, ik acht het een voorrecht....

Ida (*hem voorzichtig op den schouder tikkend*).... 't Loopt 'r met straatjes af, meneer de minister — je krijgt 't 'r moeilijk uit....

Minister (*voor het kaarsvet uitwijkend*). Dank u zeer, dame.... Heel-origineele verlichting.... Mijnheer Hildebrand — het is me een eer u persoonlijk geluk te wenschen met de hooge onderscheiding. Door kortzichtige raadgevers voorgelicht, heeft Zijn Hoogheid u misschien eenige onaangename weken bezorgd, hetgeen Zijn Hoogheid ten zeerste betreurt, maar de loyale wijze waarop Zijn Hoogheid ten aanschouwe van ieder, de vergissing herstelt, zal bij u, naar wij hopen, geen rancune

achter laten.... (*al sprekend is hij weer onder de kaarsen gekomen. Ida tikt hem zacht op den arm, wijst omhoog*). Dank u.... Geen rancune achterlaten....

Hildebrand. Au contraire, meneer.... Jong-mensch, waar zit je! 'n Glas champagne voor den minister en voor de andere heeren!

Minister. Pardon, wij zullen niets gebruiken, nietwaar heeren?... We zijn al zoo onbescheiden geweest, op dit ongewone uur bij u binnen te vallen.... Op de omliggende daken zag men de feestelijke, zéér-origineele verlichting — toen meenden wij, dat het... dat het.... Wij komen met een vertrouwelijke opdracht....

Lasso.... Bonsoir!...

Marius.... Pardon, mijnheer Lasso, wij komen uitsluitend met de vertrouwelijke opdracht mijnheer Hildebrand morgen, liefst vroegtijdig, tot een conferentie met Zijn Hoogheid persoonlijk uit te noodigen....

Hildebrand.... Ik — met Zijn Hoogheid?

Minister. Zou het u om acht uur schikken — Zijn Hoogheid is bijzonder matineus — wenscht geen gras te laten groeien over een uiterst-belangrijk voorstel, waarover wij niet gemachtigd zijn nu reeds in détails te treden....

Hildebrand. 'n Belangrijk voorstel?

Marius. Een voorstel om van te watertanden!

Minister (*zijlings naar Lasso kijkend*).
Maar waarover wij niet gemachtigd zijn....

Marius. Als mijnheer Lasso 't permiteert,
Excellentie, en u mijnheer Hildebrand even twee
woorden in 't oor fluistert....

Lasso. Bonsoir! Bonsoir!

Hildebrand. Loop nou niet weg, Lasso!
Nee, je gaat niet! Als meneer de minister zoo
vriendelijk wil zijn, me voor te gaan. (*opent de
lattendeur*) Mijn privé kabinet.

Minister (*fluistert dadelijk achter de deur
Hildebrand iets toe, houdt op bij het zien van
Ossip, die onbewegelijk bij de tafel zit*). Pardon,
ik wist niet....

Hildebrand. Hum! Hum! Jongmensch! (*Ossip
beweegt niet*). Ga twee seconden hiernaast, jong-
mensch.... (*klopt hem op den schouder*). Slaap je?

Minister (*dichterbij gekomen*).... Allemach-
tigste God! Dat is.... (*werpt de lattendeur open*).
Meester Marius! Mijnheer Arndt!... De prins is
hier! Zijn Hoogheid....

Marius (*op de zolderkamer*). Zijn Hoogheid?

Zijn Hoogheid!... (*kijkt den prins gebluft aan, terwijl deze onbewegelijk de oogen gesloten houdt — de knieën op een sport van den stoel*).... Uw Hoogheid....

A d j u d a n t. Goddank!... Uw Hoogheid....

O s s i p (*onbewegelijk, met gesloten oogen*)....
Laat me met rust.

M i n i s t e r. Uw Hoogheid — uw papa is doodelijk ongerust!

M a r i u s. Zijn Hoogheid heeft moeite gehad niet te weenen, toen u tegen schemer nog niet terug was....

A d j u d a n t. Naar alle plaatsen van het land is geseind....

O s s i p (*zelfde houding*).... De heeren vergissen zich....

I d a.... Natuurlijk, de heeren vergissen zich!
Dat is 'n meneer Hendrik Ossip!

M a r i u s (*bukkend, en het van het bed gegleden boek oprapend*).... Vergissen zich!... En dit boek uit de vorstelijke bibliotheek met het vorstelijk wapen?... (*den ketting-met-orde uit de tasch grijpend*). En het grootkruis van de „Zon en Ossip-orde"!... Uw Hoogheid, ik doe een beroep op uw gezond verstand....

A d j u d a n t Al de telegraafkantoren in het Rijk blijven nacht en dag geopend, Uw Hoogheid, tot u gevonden is. . . .

M i n i s t e r . De hofkoets met een escorte staat beneden. . . .

O s s i p (*driftig opstaand*). Je kan aan papa zeggen, dat ik de wijde wereld intrek! 'r Zijn idioten genoeg aan 't hof! Hier heb 'k vanavond mijn eerste uren gelééfd, gelééfd! . . . En in de wolken heb 'k de eerste lucht gehapt! Nemen een van jullie mijn baantje over! Ik bedank 'r voor te stikken! . . . Ik bedank voor de broeikas! . . . (*loopt den zolder op, keert terug*). . . . Tot ziens, meneer Hildebrand! Ik vergeet je avondje nooit!

M a r i u s Uw Hoogheid, dat strijdt tegen alle begrippen. . . .

O s s i p . Als iedereen vrij is, wil ik 't óók zijn! Ik laat me m'n slagpennen niet uittrekken! . . . Tot ziens, juffrouw. Neem ook *mijn* incognito niet kwalijk! . . . En dat met 't portret was ernst, heilige ernst! (*wipt het trapje op, slaat de dakdeurtjes achter zich toe*).

M a r i u s (*wil hem na*). Uw Hoogheid! . . .

H i l d e b r a n d Dat kan niet, meneer! . . . U zou van „*De vliegende Hollander*” naar beneden vallen. . . . Dat is 't dak. . . .

Minister.... Dan keeren wij onmiddellijk terug, om Zijn Hoogheid op de hoogte te stellen. Tot morgenochtend acht uur — meneer Hildebrand.... Blijf u maar. We vinden den weg....

Hildebrand. Laat je de heeren uit, Ida?

Ida (*schrikkend*).... Ja, vader.... (*loopt mee omlaag*).

ACHTSTE TOONEEL.

Hildebrand. Lasso. Ida.

Hildebrand (*kijkt Lasso een poos zwijgend aan, schenkt de glazen vol*). Daar moet ik even 'n slok bij nemen, vriend!

Lasso (*zijn pijp opnieuw opstekend*). Ik ook. M'n pijp is 'r bij uitgegaan.

Hildebrand. Als we onzen mond maar niet voorbijgepraat hebben....

Lasso (*dampend*).... Kan met dièn rakker geen kwaad....

Hildebrand.... Kende jij 'm dan niet?

Lasso. Ik?... Die is tot vandaag toe onder 'n stolp gehouden.... (*Ida keert terug, sluit de*

deuren van het dakraam, begint de kaarsen uit te blazen).... Enkel te zien geweest tusschen paardevolk, of in de kerk — en in de kerk kom ik te weinig.... We beleven 'n sprookje, ouwe kameraad — we halen tot zelfs de vorstelijke spruiten met wortel en al uit den grond — 't is misschien 'n lust te leven! Proost!

Hildebrand. Proost! Ida, waar blijf je?...

Ida (*in de zolderkamer terug*).... Hier ben 'k, vadertje!

Hildebrand. Proost!

Ida. Proost, vadertje! (*zij klinken allen*).

EINDE DERDE BEDRIJF.

VIERDE BEDRIJF.

Het tooneel ver-beeldt den tuin van het vorstelijk kasteel, gelijk in het eerste bedrijf. Late namiddag, met afdrijvend onweer.

EERSTE TOONEEL.

Vorst. Marius.

Marius (*nadat bij het opgaan van het doek de tuin bij heftige weerlichting en donderslag, vrij geruimen tijd verlaten is gebleven, komt de vorst van het terras, loopt driftig met de handen op den rug gevouwen, eenige keeren rond het grasperk. De geheim-secretaris, eenige oogenblikken later van het terras haastend, tracht hem met een parapluie in te halen*). . . . Uw Hoogheid. . . . Uw Hoogheid zal nat worden! . . . (*weer pogend hem in te halen*). . . . Uw Hoogheid, de bui is nog niet overgedreven . . . (*bereikt hem thans, loopt in dezelfde gejaagdheid met den vorst nog tweemaal rond het perkje, zonder verder te durven spreken, terwijl het zwakker nadondert*).

Vorst (*plotseling stilstaand*). De kwajongen! De groote kwajongen! (*herneemt nog eenmaal*

zijn gestap rond het perkje, wil op een rustieken stoel gaan zitten).

Marius (*hem waarschuwend*). . . . Uw Hoogheid, de stoel is drijvend. . . .

Vorst (*nijdig*). Daar had toch voor gezorgd kunnen worden!

Marius. Het heeft geonweerd, Uw Hoogheid. . . .

Vorst (*grimmig*). . . . Zoo. Denk je dat ik doof ben? (*zwakke onweerslag*). Zoo. Hééft 't geonweerd? Laat afdrogen — en doe dat ding neer. . . .

Marius. Ik heb 'r voor u opgestoken, Uw Hoogheid. . . .

Vorst. Regent 't dan nog?

Marius (*de hand buiten de parapluie stekend — verlegen*). . . . Nee, Uw Hoogheid. . . .

Vorst (*grimmig*). Wat wil je dan, mensch! Wees blij, dat 'r op 't oogenblik geen crapule door 't onweer rondzwalkt — wees blij dat we geen afdak noodig hebben! . . . Afdrogen! (*hij herneemt zijn koortsig gewandel rond het grasperk, terwijl Marius van het terras den lakei wenkt door hem iets toe te fluisteren, en vervolgens bedremmeld de parapluie keurig oprolt*).

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen. Lakei.

Lakei (*verschijnt onder parapluie, met droogdoeken en presenteerblaadje, tracht eerst angstig den vorst te bereiken, begint dan op een wenk van Marius de rustieke tafel en stoelen te drogen, blijft daarna onder de parapluie met het presenteerblaadje wachten*).

Vorst (*nijdig stilstaand*). Dat ding neer!

Lakei. Ik was bang, Uw Hoogheid, dat de brieven nat zouden worden....

Vorst. Nat! Wat nat? Regent 't?

Lakei (*nadat Marius het hoofd ontkennend geschud heeft, de parapluie sluitend*). Nee, Uw Hoogheid — 't druip t 'n beetje....

Vorst (*de brieven van het blaadje grijpend*). Had je die niet eerder kunnen geven?

Lakei. Ik dorst Uw Hoogheid bij de wandeling niet te storen....

Vorst. Praat zoo'n boel niet! Ik ben 't nog niet vergeten, dat Zijn Hoogheid op jóuw machine uit is gevlogen — op jouw machine!... Als jij niet de brutaliteit had gehad, zou Zijn Hoogheid... (*zichzelf in de rede vallend bij het zien van wat*

hij in de hand houdt)... De... de... *(verscheurt grimmig twee kaarten, werpt ze op de tafel)*... Marsch! Marsch! *(Lakei af)*.... De... de... kwajongen! *(loopt nog een keer rond het grasperk — een zwakke donderslag — grijpt de verscheurde kaarten opnieuw, past de stukken tezaam)*.... De kwajongen!... Durft me Ansichtkaarten en Ansichtkaarten en Ansichtkaarten te zenden! *(wil met z'n aan een koord hangende lorgnet lezen — laat haar nijdig vallen)*. Lees op! Je weet toch dat ik niet zonder lorgnet zien kan!

Marius *(bij de tafel — aarzelend lezend)*.... „Pa, ik wacht uw antwoord....”

Vorst.... Dan kan-ie lang wachten! *(een stille)*. Is dat alles?

Marius.... Geteekend Ossip. Post-scriptum: „Saturnus heeft er een nieuwe satelliet bij gekregen — zelf gezien....”

Vorst *(nijdig)*. Wat bedoelt-ie daarmee?

Marius. Tot vandaag toe had Saturnus slechts zéven manen, Uw Hoogheid....

Vorst. Jullie zijn àllemaal gek! *(loopt rond het perk, staat weer plotseling stil)*.... En die andere kaart!

Marius *(lezend)*.... „Van uit den Melkweg,

ter hoogte van de Groote Beer — pa, ik kom beslist niet terug, voor ik de vlag halfstok zie, en ik trouw niemand anders. Ossip. Post-scriptum....”

V o r s t (*de kaartdeelen finaal verscheurend*).... Weg met z'n post-scriptum! Kan me niets schelen, of 'r nòg zoo'n ding bij is gekomen! (*zet zich op den stoel*). Zou je niet zoo beleefd willen wezen, meneer, om je parapluie op te houden? Je vóelt toch dat 't spet!

M a r i u s. (*de parapluie openvouwend*).... Ja, 't schijnt weer een weinig te beginnen.... (*gaat met de parapluie naast den vorst staan*).

V o r s t. (*na een stilte*). Je mag 'r wel bij gaan zitten — je ben geen lakei.

M a r i u s. (*schuift een stoel naast dien van den vorst, zet zich naast hem onder de parapluie*). Dank u, Hoogheid.

V o r s t. (*na een zeer lange stilte Marius' hand grijpend*) ... Jij ben — jij ben — ja, dat ben je....

M a r i u s. Ja, Uw Hoogheid, dat ben ik....

V o r s t.... Ik heb nooit véél vrienden gehad — jou vertrouw 'k volkomen, volkomen.... (*droogt zich de oogen*).... Wat die jongen gedaan heeft, nu al volle acht dagen en nachten, is zoo pervers, zoo gemeen, zoo door en door....

Marius. ...Ja, zoo door en door....

Vorst. (*heftig z'n hand terugtrekkend*). ...Wat door en door?

Marius. (*verschrikt*). ...Wat Uw Hoogheid bedoelt....

Vorst. Ik bedoel niemendal... (*een stille*) ...Achtmaal vier-en-twintig uur uit te blijven — z'n koninklijken vader en z'n positie voor 'n paar smerige vleugels weg te smijten — èn voor den zoon van dien kerel, die 'n dochter is... en waarmee-ie....

Marius.... Ja, waarmee-ie....

Vorst. ...Wat nu waarmee-ie? Zou je me alsjeblief alléén willen laten denken? Dàt kan 'k, goddank, nog zonder hulp.... (*een stille*) ...En de onbeschaamdheid, me om de zooveel uur ongefrankeerde, open Ansichtskarten te zenden... — door iedereen te lezen open Ansichtskarten....

Marius. ...Ja, open Ansichtskarten....

Vorst. ...Heb jij ze ooit gesloten gezien?

Marius. Nee, Uw Hoogheid....

Vorst. (*de oogen drogend*). ...En dat zoo'n knappe jongen, zoo'n intelligente jongen, 'n jongen die 'n toekomst gehad zou hebben, 'n enorme toekomst, ook als-ie niet als prins geboren zou zijn....

Marius. ... Ja, 'n uitzondering!

Vorst. (*gretig*). Ja, nietwaar, nietwaar? De meestbelovende troonopvolger van heel de beschaafde wereld.... En 'n jongen, waarvan ik zoo hield, waarvan ik zoo zielsveel hield, met 'n gezicht zoo mooi, zoo mooi, zoo mooi....

Marius. ... Zoo mooi als 'n lyrisch gedicht....

Vorst.... Hè?... Hè?...

Marius.... Als een lyrisch gedicht, Uw Hoogheid — dat wil zeggen....

Vorst.... Hou op met je nonsens! Wat heeft 't gezicht van *mijn* zoon met 'n lyrisch gedicht te maken!... (*de hand buiten de parapluie stekend*)... 't Regent gelukkig nog....

Marius (*ook de hand buiten de parapluie stekend*).... Ja, — 't regent beslist. Ik geloof zelfs, dat we vandaag geen zon meer krijgen.

Vorst. Daar hoef je zoo spijtig niet bij te kijken! Als ik de keus had, prefereerde ik in dezen krankzinnigen tijd, dag en nacht, onweer, bliksem, stortregen! Dan was 't uit. Dan waagde 't 'r niet een meer. Dan konden we (*naar omhoog wijzend*) dat vlechtwerk laten wegnemen!... Dat vlechtwerk overal, dat me voor de oogen begint te draaien....

Marius. Als ik 't zeggen mag, Uw Hoogheid, zou zulk weer op den duur buitengewoon schadelijk voor uw gezondheid zijn.

Vorst (*een sigaret opstekend*). Zoo. Meen je? Ik heb me 'r anders m'n heele leven patent bij bevonden, om juist te doen wat niët mocht....

Marius (*glimlachend*). Dat merk ik aan de zoo strikt verboden sigaret, Uw Hoogheid (*tracht een lucifer te geven*).

Vorst (*hem afwerend*). Merci. Ik help mezelf.

Marius. U heeft er gister over de twintig gerookt....

Vorst (*lachend*). Ja, ja....

Marius.... En u weet hoe nadeelig....

Vorst (*lachend*). Ja, ja.... Al praten jullie nog zoo — dat — dat laat ik me niet afnemen! (*in meer genoegelijke stemming*).... Wat heb ik nog? Letterlijk niets. De vrouwen — c'est passé. 't Behoorlijk eten, met m'n valsch gebit, valsch van m'n voorste snijtanden tot m'n achterste verstandskiezen — c'est passé. Kijken en stevig loopen, na m'n dubbele ziekte — c'est passé. 'n Belegen glas bourgogne, met m'n jicht — c'est passé. Ja, ja (*meerontstemd*). Als ik m'n onderdanen van vandaag met die van 'n kwart eeuw vergelijk, denk ik soms

ook wel — c'est passé. En als 't denkbeeld van 'n zoon met vleugels aan me te binnen schiet, als 't einde van onzen stamboom, heb ik moeite om niet te zeggen....

Marius.... C'est passé....

Vorst.... Nou verzoek ik je nog eens, me niet altijd te willen aanvullen.... Dàt bedoelde ik in de verste verte niet! (*een donderslag*). Heerlijk! Magnifiek! Wat 'n haast muzikale slag! Nu kunnen wij tenminste 'n uurtje van de zoogenaamde open lucht profiteeren — open lucht, om bij te lachen!... Ook die is voor ons — passé....

DERDE TOONEEL.

De Vorigen. Adjudant. Minister
van Oorlog.

Adjudant. (*met parapluie*). Zijn Excellentie, de Minister van oorlog....

Vorst. Ja, Excellentie, we zitten hier! 'n Weer om te zoenen, nietwaar? Ga zitten (*de lakçi schiet toe om den stoel te drogen — de adjudant gaat weer heen*). Vannacht, toen de eene donderslag na de andere kwam — ons 30 c.m. geschut doet 't niet beter! — en ik de boomen hoorde kraken,

heb ik gewoon van plezier, van enkel plezier, van enkel verknètering, geen oog kunnen dicht doen. Ga zitten.

Minister (*onder parapluie*). . . . Uw Hoogheid, ik breng twee aangename berichten — aangenaam in zekeren zin. . . . In de eerste plaats heeft het op Zijn Majesteit Irenus II. zulk een indruk gemaakt, dat Zijn Hoogheid de erfprins, gelijk dagelijks door de kranten bericht wordt, in hoogst eigen persoon de vliegmachine blijft beproeven, en dat wij den Landraad een crediet voor twintigduizend. . . .

Vorst. . . . Jawel. Jawel.

Minister. . . . Heeft dat op Zijn Majesteit zulk een indruk gemaakt, dat Zijn Majesteit om Uwe Hoogheid een bewijs van zijn vriendschap en vredelievende gezindheid te geven, Uw Hoogheid het Grootkruis der gouden Kroonorde verleent, en Uw Hoogheid daarenboven tot kommandant van het 34ste regiment luchtweer, in status nascendi, benoemde. . . .

Vorst. Ah! Ah! Ah! Dus de oorlogszuchtige stemming, aan de andere zij van de grenzen, schijnt geweken. Wilt u noteeren, Excellentie, dat wij nog heden die attentie met 'n attentie beantwoorden. Ik benoem Zijn Majesteit Irenus — ah! — tot admiraal van onze vloot. . . .

Minister. Mag ik Uw Hoogheid vragen, of dat 'n behoorlijk aequivalent is? Onze totale vloot ligt op 't oogenblik op de helling....

Vorst. Excellentie, doet u me in de eerste plaats het genoegen uw parapluie rechter te houden — uw straaltjes loopen haast in m'n nek — en dat is geen bepaalde verkwikking — en in de tweede plaats verzoek ik van uw commentaren gespeend te blijven. Of mijn vloot op de helling ligt, ja of nee, ik benoem Zijn Majesteit tot admiraal... (*geprikkeld, omdat de minister hem in de rede wil vallen*)... tot admiraal! En daarmee basta! Uw advies van nu 'n week geleden, om de Proclamatie uit te vaardigen, vóór we zekerheid hadden of dat individu bereid was een overeenkomst met den staat aan te gaan, vóór de politie van machines voorzien was — is ook zoo schitterend gebleken....

Minister. Hij had me stellig beloofd, Uw Hoogheid, om dien morgen om acht uur, ten hove te verschijnen. Onder invloed van — van de uiterste linkerzij, is-ie niet gekomen — en hem met geweld te laten halen, zou, gezien zijn benoeming tot ridder, zeer ontaktfvol zijn geweest....

Vorst. Dan hadden wij geen Proclamatie....

Minister. Pardon, Uw Hoogheid, de Proclamatie bedoelde voor alles het leven van uw óók

vogelvrij-verklaarden zoon te redden.... En dan — die man antichambreert op 't moment....

Vorst.... Die.... Die?...

Minister.... Jawel, Uw Hoogheid — de man zelf. Dat was mijn tweede éénigszins aangenaam bericht....

Vorst. Anticham.... (*afbrekend*).... Excellentie, hou uw parapluie recht, wat drommel!...

Minister. Pardon, Uw Hoogheid....

Vorst.... Dus de vent is tòch gekomen?... En uit zichzelf?

Minister.... Uit zichzelf — en met een lichte, heel lichte pressie van mijn kant....

Vorst.... Zoo. Dan kunt u 'm nu met 'n heel stérke pressie van uw kant duidelijk maken, dat ik zùlk soort ridders niet ontvang! (*opstaand, met de parapluie door Marius begeleid*).... Met likkende vingers had-ie voor 'n week present dienen te zijn, toen wij dien vogelverschrikker de eer aandeden! Het beháágt hem thans te verschijnen, beháágt hem thans! Zeker omdat-ie bij onweer niets anders omhanden heeft! En de nieuwe klap in mijn gezicht, de nieuwe ongehoorde beleediging, dat de dochter van dat gedrocht, van dien charlatan, van dien spitsboef, met mijn zoon in de wolken apartjes heeft!

Minister. Misschien, Uw Hoogheid — ik herhaal: misschien — persoonlijk heb ik geen twee woorden met hem gesproken — brengt hij een mondelinge boodschap van Zijn Hoogheid....

Vorst (*plotseling stilstaand*).... Dan ben ik nog niet.... Met 'n zoon, die weigert op 't ouderlijk dak terug te keeren, en die zijn vader met ongefrankeerde Ansichtskarten bespot, bestaat geen gemeenschap meer! C'est passé! Zeg dat dien krommen onruststoker! (*de minister gaat op het terras toe*). En zeg hem ook.... (*met aarzeling*).... Of liever.... Of liever.... (*tot Marius*).... Wat is uw advies?... Ik houd niet van menschen, die voortdurend met hun zwijgen in de contramine zijn....

Marius.... Ik zweeg, Uw Hoogheid, omdat....

Vorst.... Omdat u dien Simson, dien cycloop natuurlijk wel zou ontvangen....

Marius.... Misschien, mogelijk, met zekere reserve, zou ik hem laten prâten — prâten....

Minister.... Juist, praten....

Vorst (*even driftig op en neer loopend*). Goed. Uitstekend! (*wenkt den minister, die heen gaat*). De eene inconsequentie voor, de andere na! (*zet zich, steekt een nieuwe sigaret op*). De menschen met vleugels aan, zien den hemel en

den zevenden hemel — ik zie een afgrond. Voorwaar. *(tot den gouverneur, die onder zijn parapluie gebukt uit het park komt)*. Wat doet u hier?

VIERDE TOONEEL.

Vorst. Marius. Gouverneur.

Gouverneur *(opschrikkend)*. Niets, Uw Hoogheid. Ik zoek....

Vorst. Wie, wat zoekt u?

Gouverneur. Ik zoek uur aan uur.... Mijn geweten laat me niet met rust....

Vorst. 't Is goed!

Gouverneur. Van de zoldervensters en van uit de goot, ben ik de heele week bijna niet weg geweest.... Ik zoek — ik zoek.... *(stapt in gedachten de oranjerie binnen)*.

VIJFDE TOONEEL.

Vorst. Marius. Minister v. Oorlog.

Hildebrand.

Vorst. Simpel, simpel! Heeft in de goten z'n hoofd verloren! *(tot Hildebrand, die van het terras*

stompelt, eveneens met een parapluie). Ga zitten (*zij zitten allen onder de parapluies, rondom de rustieke tafel*).... En?

Hildebrand (*even opstaand*). Dat is hier nat....

Vorst. Ja, dat schijnt zoo. En?

Hildebrand (*droogt den stoel met zijn zakdoek, vecht met zijn manchetten, zet zich — een stilte*). Uw Hoogheid, ik kom hier vandaag als vader....

Vorst (*tot Marius*).... Als wat komt-ie?

Marius.... Als vader....

Vorst. O. (*een zwakke donderslag — hij wrijft zich de handen*). Uitgezocht weer — voor óns — vindt u niet?

Hildebrand. Uw Hoogheid, om met de deur in huis te vallen, en hoe pijnlijk 't ook voor me is — hoe buitengewoon moeilijk....

Vorst.... Ja, laten we met de deur in huis vallen, al schijnt 't gewoonte te worden, om met 't zolderraam in huis te vallen, hahaha! Is-ie goed, meester?...

Marius. Bijna een gevleugeld woord, Uw

Hoogheid! (*allen lachen — Hildebrand kijkt onbewegeijk voor zich uit*).

Vorst. 't Merkwaardige is, dat je 'n zet nooit moet prepareeren, en 'r ook niet over moet nadenken. De pointe is 'r ineens, of is 'r niet, nietwaar?

Minister. Natuurlijk.

Vorst. Zoo had ik vannacht de ingeving, om de vliegende menschen den officiëelen naam Vleermensch te geven — vleer-muis — vleer-mensch.... Wat?

Marius.... Vleer-mensch, heel aardig, briljant!

Hildebrand. (*droog*). Buitengewoon, héél, héél aardig — maar 'n vleermuis heeft 'n vlieghuid in plaats van vleugels....

Vorst. (*hem in de rede vallend*).... Ja, ziet u, we hebben hier niet de gewoonte om — om....

Marius.... Om allen tegelijk geestig te zijn....

Hildebrand. O.

Vorst.... En, hoe zit dat met die overeenkomst, mijnheer Hildebrand, waarover Zijn Excellentie u een enkel woord... — of was het u ontgaan, Excellentie?

Minister. Als mijn geheugen me niet bedriegt, Uw Hoogheid, méén ik.... (*tot Hildebrand*).... Of heb ik dat dien avond verzuimd — dien avond, meneer, toen uw woning zoo feestelijk verlicht was?... Herinnert u zich een afspraak, dat u bij gelegenheid — directe haast was 'r niet bij — een audientie zou aanvragen — voor een — voor een staatsleverantie?

Hildebrand. (*droog*). Een audientie? Nee.

Minister. Is uw geheugen zoo slecht?

Hildebrand. Soms. Misschien hadden we te veel champagne gedronken....

Vorst. Mijnheer Hildebrand, u is op het punt een puissant-rijk man te worden. Het gouvernement is bereid uw uitvinding, waartegen *ik* oorspronkelijk een paar beargumenteerde bedenkingen had, in staats-exploitatie te nemen, tegen een vergoeding, die uw verwachtingen overtreffen zal....

Hildebrand.... Verwachtingen — heb 'k niet....

Vorst. Géén verwachtingen!

Hildebrand. Nee, Uw Hoogheid.... (*opstaand*) Vandaag sta 'k als vader — als vader....

Minister.... Als vader-länder....

Vorst.... Het vaderland gaat boven alles!
Blijf zitten! U maakt me nerveus met uw manchetten! Ga zitten.... Durft u me niet aankijken?

Hildebrand (*verwonderd*). Jawel!

Vorst. U kijkt voortdurend met 'n half oog.

Hildebrand. Ik heb 'r maar één (*het linker bedoelend*) — dit is van porcelein — glas en émaille....

Vorst. Ook door dat vliegen?

Hildebrand. 'r Mee geboren, met 'n kunst-oog, is nog niemand.

Vorst (*kijkt spottend de anderen aan*). Merci. Dat wisten we niet. Zoo-zoo. Mijnheer Hildebrand — 't hangt van uw eigen wil af, om binnen 't uur van een vorstelijk inkomen — en van onderscheidingen, waarvan u niet heeft kunnen droomen, zeker te zijn!

Hildebrand.... Als Uw Hoogheid bedoelt....

Vorst. Ik bedoel den volledigen afstand van dat ding.... De generale staf....

Hildebrand.... Nee, nee....

Vorst. Nee? U kunt toch nog niet gissen, wat ik wil voorstellen....

Hildebrand. Ik doe dat beslist niet.

Vorst (*na een langere, geblufte stilte*)....
Excellentie, raken we van den regen in den drup?

Minister (*zijn parapluie sluitend*). Pardon —
't is inderdaad droog geworden (*ook de anderen
sluiten tegelijk de parapluies*).

Vorst. Dus — dus — u weigert als goed
staatsburger — u weigert wat andere ontdekkers
onmiddellijk doen? ...

Marius. Misschien heeft-ie niet goed begrepen....

Minister.... U heeft 't in uw macht, ridder
Hildebrand, om ons land tot het sterkste, best
bewapende van Europa te maken....

Hildebrand. Dat heb ik. Maar als ik dáár-
over had willen onderhandelen, was ik 'n week
geleden om acht uur present geweest....

Marius (*vinnig*). Dus u had niet te veel
champagne....

Hildebrand. Nee.

Vorst. Nu, Excellentie? U heeft 'n bijzonder
soort favoriet... een die mogelijk met Zijn Majes-
teit Irenus II afgesloten heeft....

Hildebrand. Nee. Met niemand. En met
iedereen. Ik heb niet de eer en de eerezucht, Uw

Hoogheid, tot de uitvinders te behooren, die op 'n draf naar 'n ministerie-van-oorlog loopen.... Voor oorlogs-doeleinden verkoop ik niet één machine. Niet één. De dood wacht ons toch wel....

Vorst (*spottend*). Ja, de dood wacht ons allemaal....

Minister.... De allerlaatste ontdekking van meneer....

Marius.... En 'n zeldzaam-origineele! La mort sans phrase, met de oude phrases....

Hildebrand.... Ik dacht dat men hier niet allen tegelijk geestig werd....

Vorst. Dus — de dood wacht ons toch wel!

Hildebrand. De dood heeft lang genoeg hulp gehad....

Minister. U verkrijgt de enorme beweegkracht, zeggen de deskundigen, door gecomprimeerd...

Hildebrand.... Door gecomprimeerd gas, dat ik in vasten toestand breng. Dat is 't raadsel. Drie ons kristallen zijn voor 'n dag en 'n nacht voldoende. Zoodra de deskundigen van de Generale Staf ontdekken hóé mijn gas in vasten toestand raakt, kan er boven in de lucht met lust en liefde gevochten worden — ik pas! (*zet nijdig z'n manchetten op den grond*).

Vorst. Wat zegt-ie?

Marius. Hij past....

Minister.... Hij past! Hij past!

Hildebrand. Ik pas, pas! Niet één! Niet één! (*driftiger*) 'k Heb van m'n lichaam geen ruïne gemaakt — 't leven van m'n dochter niet honderdmaal gewaagd — voor 'n nieuw middel van verwoesting! Née. Née. Ik ben niet van dat soort!... (*omhoog wijzend*)... 't Dáár, dáár, wéér te beginnen — wie 't vlugst vernielt — née!...

Vorst. Met andere woorden: oorlog tusschen ons twée?

Hildebrand. Pardon, door mijn vleugels is geen oorlog meer mógelijk.

Minister.... Tot vandaag hadden profeten twée oogen, hahaha!

Hildebrand.... En was één-oog koning....

Vorst.... Dictator! Hahaha!

Hildebrand.... Dictator had m'n dochter kunnen zijn, terwijl Uw Hoogheid zoo welwillend was me in den toren op te sluiten....

Vorst. Dus 't zwaard van Damocles....

Hildebrand.... Hing aan 'n zijden draadje.... En daar hangt 't nog....

Minister.... Laten hangen, Uw Hoogheid!
't Is ijselijk....

Hildebrand.... De heeren lachen te vroeg.
Als ik 't mijn dochter niet ontraden had, had ze
in één nacht de telegraaflijnen doorgesneden —
soms is ze 'n tikje geëxalteerd! — en van uit de
wolken met 'n splinternieuw ontploffingsmiddel —
dynamiet begint te verouderen! — had ze 't be-
woonde land, op 'r gemak, letterlijk schoongeveegd
— geraseerd — geraseerd....

Vorst.... Dus.... Dus.... (*zijn lachen be-
dwingend*).... Dus die raseerende dochter, die
toen in onze jonge spinazie be-landde....

Marius.... Met een van uw pantalons....

Hildebrand.... Had — met of zonder mijn
pantalon — van uit de wolken 'n schrikbewind....
'r Zijn dictators met minder machtsmiddelen ge-
weest....

Marius.... Uw Hoogheid, we mogen — ge-
loof 'k — blij zijn dat we nog leven!

Vorst. Ja!... Ja!... Ze gebruikt wel consi-
deratie!

Hildebrand.... Omdat ze 't óók te pakken
heeft.... Uw zoon heeft u al 'n paar maal ge-

schreven, dat de vlag halfstok 't teeken van uw
jà zijn zou....

Vorst.... U bedoelt....

Hildebrand.... Of u officieël....

Vorst.... Of 'k....

Hildebrand.... 'r Zijn meer treur- en blij-
spelen, waarin ze mekaar krijgen....

Vorst (*tot Minister*).... 't Schepsel durft me
officiëel — hahaha! — officieël om de hand van....
De vlag halfstok! Halfstok!... Mijn zoon.... Mijn
zoon — met — met... hahaha!

Hildebrand.... Ja, ik ben 'r ook niet be-
paald enthousiast over.... 'k Heb 'r 't voor en 't
tegen....

Vorst (*spottend-verwoed*). Wel! Enorm! Heeft
u nòg hooger aspiraties?

Marius.... Meneer heeft tegen blauw bloed
misschien bezwaar....

Hildebrand.... Och nee.... Hij blauw —
zij rood.... 't Kan....

Vorst. 't Kan! 't Kan!... En wat geeft u
uw dochter mee?

Hildebrand. Twaalf van alles, m'n zegen

en 'r vleugels. (*een stilte*). 't Tegen is de jeugd van onze kinderen....

Vorst.... Onze kinderen!... Onze kinderen!...

Hildebrand.... Maar met 'n bevlieging van dien aard, valt niet te redeneeren!... Ik heb ze met aandrang onder 't oog gebracht, dat ze dáár niet kunnen trouwen — tenzij de een of andere met zijn tijd meevliegende geestelijke....

ZESDE TOONEEL.

De Vorigen. Waldemar.

Vorst. Hahaha! Onbetaalbaar! Hahaha! 'n Unieke hofnar!... Is u bereid, Eerwaarde?... Hahaha!...

Waldemar.... Ik wist niet dat Uw Hoogheid hiér....

Vorst.... Excuseer je niet!... We beleven iets zóó oer-komieks, iets zóó uit 't tertiaire tijdperk.... Mijn zoon wenscht in 't huwelijk te treden — hahaha! — ergens in de buurt van de maan — deze heer is zijn buitengewoon gezant! — hahaha! — tranen, tranen! — of u met vleugeltjes aan — met vleugeltjes — bereid is — hou op! — hou op! — ik kan niet meer!...

Waldemar.... Eer ik — eer ik, na die jas aan 't kruis!... De paus....

Hildebrand.... Kan door mijn toestel over 't Quirinaal vrij in en uit 't Vatikaan....

Waldemar.... Die infame spot, Hoogheid, in uw tegenwoordigheid, zal ik niet aanhooren....

Vorst (*opstaand*).... Wij evenmin, Eerwaarde (*snijgend tot Hildebrand*).... Wie — wát ben jij, mismaakte clown, om hier zoo'n brutale, vlegelachtig-brutale komedie te durven spelen!... Wie geeft jou 't recht....

Hildebrand.... De menschen dáár — de nieuwe tijd....

Vorst... (*tot lakei*).... George!... Smijten den nieuwen tijd de deur uit.... De nieuwe tijd, hahaha!... De nieuwe tijd met één oog, één been, 'n bochel voor twee....

Hildebrand.... En met vleugels voor duizend....

Vorst.... Begrepen, George?

Hildebrand.... Dus nièt halfstok?

Vorst (*met zijn stok dreigend*).... Halfstok?... M'n héélen stok sla 'k op je resteerende ribben stuk....

Marius (*tusschenbeiden tredend*).... Uw Hoogheid, dat zou 'n te groote onderscheiding zijn....

Vorst.... Je heb gelijk, meester.... Dat stuk nieuwe tijd — de hééle nieuwe tijd, is geen vorstelijken stokslag waard!... (*tot den lakei*).... Door de tuindeur!... En onmiddelijk, onmiddelijk!... (*af met de anderen over het terras*).

ZEVENDE TOONEEL.

Hildebrand. Lakei — later Plums.

Lakei (*den vorst nakijkend, gestreng*).... Mag ik u verzoeken — mag ik u verzoeken onmiddelijk — onmiddelijk door de tuindeur — onmiddelijk — onmiddelijk... (*dan plots lachend het hoofd om-draaiend*).... 't Heeft niet zoo'n haast, ouwe heer Hildebrand.... Alles thuis wel?...

Hildebrand.... Ach! Ach!... (*vouwt de manchetten in zijn jaszak*).

Lakei.... Waarom zucht je zoo?

Hildebrand.... De domheid van m'n dochter.... Den heelen hemel voor zich te hebben — en 't in 'n wespennest te zoeken....

Plum s. (*van het terras*).... Wat heeft Zijn Hoogheid bevolen?... (*nijdig tot Hildebrand*)... Bonjour! Bonjour!...

Hildebrand.... Bonjour. Mijn ridderlijke groet! Au revoir!... (*af, voorgegaan door lakei in oranje*).

ACHTSTE TOONEEL.

Plum s. Ossip.

Plum s. (*die tot de serre-deur meegeloopen is, kijkt verwoed rond, omdat er gefloten wordt*).... Wie?... ..Wie?... (*loert tusschen de boomen, links*).... Wel wat duivel!...

Ossip. (*onzichtbaar boven*).... In dezen tijd, majoor, kijkt men niet links, niet rechts, niet naar achter — kijkt men naar boven....

Plum s.... Wel wat duivel.... Uw Hoogheid!...

Ossip.... Ja — ik.

Plum s.... Als die tak breekt....

Ossip.... 'k Zit hier uitnemend.... Wil u papa even roepen?

Plum s.... Uw Hoogheid — die tak houdt u niet....

Ossip.... 'k Heb wel op dunnere ge... (*een gekraak*).

Plums.... 'k Heb u nog zoo gewaarschuwd....
Heeft Uw Hoogheid zich bezeerd?...

Ossip.... Hahaha! Dat is meer geluk dan wijsheid — 't heele net is 'r kapot van.... Ik kom bij u majoor....

Plums.... Voorzichtig! Langzaam, Uw Hoogheid! Langzaam!

Ossip. (*langs een uit de linker-coulissen uitstekenden zwaren tak, over het brok muur heen*).
Zoo. Dat hebben m'n oer-voorvaderen voor ééuwen ook zoo gedaan....

Plums. En uw machine?

Ossip. Netjes op 't vlechtwerk gelaten....
Is pa thuis?

Plums.... Dat durf ik niet zeker te zeggen,
Hoogheid — de vorst is zóó ontstemd.... Wil ik 'n ladder halen?

Ossip. U haalt papa — en als papa nièt komt, smeer ik 'm voor àltijd.

Plums.... Uw Hoogheid, ik heb voor heete vuren gestaan — maar die boodschap....

O s s i p. . . . Uitstekend, majoor! . . . 't Refus zal 'k onthouden als mijn oogenblik, om tot den troon af te dalen, aangebroken is.

P l u m s. . . . Uw Hoogheid. . . .

NEGENDE TOONEEL.

De Vorigen. Vorst.

Vorst. (*driftig van het terras komend*). Met wie praat jij? Waarom loop je weg!

P l u m s. . . . Dienst, Uw Hoogheid. . . .

Vorst. . . . Hier blijven! . . . (*zet zich op een der rustieke stoelen*). . . . Ga zitten. Over me. Ben je doof? . . . (*een stilte*). Plums — ik hou 't daar binnen bij 't geklaag van Waldemar niet uit! . . . 'k Word ziek in m'n koninklijke kooi — ziek door de hartelooze streken van m'n zoon met z'n Ansichtkaarten van, van. . . . Wat zou jij — wat zou jij in zoo'n geval, zoo'n dolhuis-geval doen? . . . Ja, of je nu met je schouders werkt — en gewichtige gezichten trekt — ik vraag je opinie, 'n opinie! . . . Ik ben au bout de mon latin. . . . Ik regeer niet meer van boven-af — ik word geregeerd. . . . Stel dat jouw zoon. . . .

Plum s. (*onrustig*). . . Ik heb geen zoon — enkel negen dochters — Uw Hoogheid . . . met de hulp van m'n vrouw. . . .

Vorst. . . . Vraag ik je die bijzonderheden! . . . Als — als je 'n zoon had, die zoo z'n vleugels uitsloeg. . . . (*nijdig*). . . . Raak ik die sporttermen dan nooit uit m'n hersens kwijt! . . . Als jouw zoon zulk een pad bewandelde, zulke zijwegen betrad — en je van den rakker juist om z'n echte streken — rasstreken, wat? — in den grond pràchtstreken, hèldenstreken, wat? — als 'n vader hield — dat kun jij met je negen dóchters niet meevoelen — wat zou jij dan, hè — hè? Schei uit met je schouder-gymnastiek, sacrénom! . . . Práát jij tegenwoordig met vergroeide vlerken in plaats van met je mond, sacrénom! . . .

Plum s. . . . Nee, Uw Hoogheid, maar . . . (*Ossip's schaterlach klinkt*). . . . Uw Hoogheid, dat ben ik niet. . . . (*springt op, hinkt het park in*).

TIENDE TOONEEL.

Vorst. Ossip.

Vorst. (*bevend z'n lorgnet opzettend*). Zoo! . . . Zoo-zoo. Wat doe jij daar? . . . Verregaande. . . . Wil je onmiddellijk, met versnelden pas, uit dien boom, uit dien boom. . . .

Ossip. Nee pa. J'y suis, j'y reste....

Vorst.... Kwajongen! Kwajongen!... Hou je vast! Hou je vast! Moet je je nek breken!... (*klimt op een stoel*).... Moet ik je eigenhandig komen halen?... Hou je beter vast!

Ossip.... Let nu maar liever op u zelf, pa.... (*Vorst wiebelt op den stoel*).... Zie je?... Zie je!...

Vorst.... Hoe dūrf jij nog onder m'n oogen komen, aap!...

Ossip.... Ik ben heelemaal niet onder uw oogen, pa — 'k ben 'r wel zés meter boven....

Vorst.... 'n Zoon, die me 'n volle week in onrust slingert — slingert! — die ongefrankeerde Ansichte....

Ossip.... Pa, ga van uw stoel af.... Daar komen verzwikte voeten van.... Pa, is 't mijn schuld, dat hier nog nergens 'n postkantoor is?... En geen postduiven!... U ziet 'r best uit, pa — u is dik geworden....

Vorst.... Meen je? Dat doet me.... (*zich interrompeerend*).... Bemoei je niet met mijn gezondheid!... Ben jij van plan ons eeuwenoud geslacht nòg langer door de modder te sleepen?

O s s i p.... Door de modder! Door de modder!...
Hahaha! Knap als u in de ozoon hier, één spetje
vindt....

V o r s t.... Kom uit dien beroerden boom —
dan prátén we....

O s s i p. Nee pa.

V o r s t. Ik ben jouw pa niet, bengel, kwajongen!

O s s i p. Pa, u compromiteert door zulke on-
heusche opmerkingen de vaderlandsche geschiedenis
en wijlen mijn moeder!

V o r s t. Luister je, ja of nee, naar 't ouderlijk
gezag?

O s s i p. Als de vlag halfstok gaat, pa.

V o r s t. Dat zal eerst ná mijn dood gebeuren,
ontaarde zoon, ontaarde....

O s s i p.... Natuurlijk ben ik ònt-aard, pa —
de heele week was 'k zalig, zalig ònt-áárd....
(*Vorst struikelt bijna*).... Heb 'k zien aankomen!...
Daar heb je 't!... De aantrekkingskracht van de
aarde, papa!

V o r s t (*op den grond — driftig*).... Ossip,
Ossip, voor 't laatst — voor 't allerlaatst — keer
terug, keer terug op den beganen grond!... Je
heb verplichtingen tegenover de dynastie....

Ossip. Daarom wil ik trouwen, pa!

Vorst. Onder geen omstandigheden stem ik in 'n huwelijk toe, kwa- kwajongen, met 't eerste 't beste schepsel, dat uit de lucht komt vallen....

Ossip. Onwaar pa — onwaar. M'n aanstaande schoonpa *is* gevallen — zij nooit....

Vorst.... Ik verspil geen woord meer! Ik beveel je, gelast je, als regeerend vorst van dit grondgebied, uit dien boom te komen! Dadelijk! Verstaan?

Ossip. Pa, wordt nu 'n tikje verstandig! Grondgebied is volgens alle juristen terra en aqua — land en water. 'k Heb 't in Hildebrand z'n Lexicon gecontroleerd.... U heeft de vrije keus om ja of nee te zeggen — ja of nee met den standaard op het paleis — maar als u nee zegt, trek ik met Ida naar Egypte, naar de gletschers van 't Himalayagebergte of naar 'n pool.... En dan blijft u aan uw massa's vijanden overgeleverd.... Zie je, nu staat u met uw mond vol tanden....

Vorst. Wil jij je ongepaste toespelingen op mijn gebit voor je houden?... Voor jou komt ook 't oogenblik dat de tand des tijds....

Ossip. Pa, we dwalen af, dwalen heelemaal af....

Vorst.... Sacrénom, ik duld jouw vermaningen niet! Wil jij den afstand tusschen ons bewaren!...

Ossip.... Nog meer afstand?...

Vorst.... Mijn éénige zoon, die met de uiterste linkerzij heult — met de onderste lagen van de maatschappij!

Ossip.... Maar pa — maar pa — maar pa!... Blijft u dan zoo kortzichtig, dat u de nieuwe banen niet ziet!... Ik ben de eerste van ons geslacht, die de wapenspreuk „Excelsior!” toepast.... We moeten de bakens met het getij verzetten, pa. Onze vestingen, ons loópend leger, onze cavalerie, onze vloot, onze spoorwegen, onze politie, onze justitie, onze tol-ambtenaren, onze lijfgarde, ons geschut, alles is naar de maan — als we geen nieuwe positie innemen, waardoor ze weer tegen ons opzien, opzien pa, op de manier zooals u 't op 't oogenblik tegen mij doet....

Vorst. Ik tegen jou opzien! Daar lach ik om! (*strijkt driftig een lucifer af, steekt 'n sigaret op*).... Zoo, nu neem ik geen verdere notitie van je (*zet zich*). Dat is goed om Genickstarre te krijgen... (*wrijft zich den hals*).

Ossip (*met dezelfde kalmte óók een sigaret opstekend*). Pa, u rookt te veel! Nu weet u hoe slecht dat voor u is....

Vorst. Ja, hè.... Dat komt... (*nijdig*). Bemoei je niet met me! (*een stilte*).... Dus, je weigert op 't ouderlijk huis terug te keeren?

Ossip. Ad primum, zooals majoor Plums zegt, pa, heb 'k geen lust, om door de waakhonden, die in de goten loopen, in m'n kuit te worden gebeten — ad secundum....

Vorst. Hou je op met je geleerdheid!

Ossip.... Ad secundum, voel ik niet de minste behoefte, 't voorbeeld van u en de betere standen, om uit angst in 'n kelder te slapen, terwijl 't in de boomen zoo gezond is, na te volgen.... Pa, als u toch begrijpen wou, dat 'r niets meer tegen te houden valt.... Door de groote vlucht — de groote vlucht van de menschheid, pa, wankelen de tronen. Er zijn genoeg struisvogels, struisvogels, pa!

Vorst.... Zou je meenen?

Ossip. Natuurlijk pa! (*een onweersslag*).

Vorst (*opspringend*). Wil je uit dien boom komen! Moet je door den bliksem getroffen worden?

Ossip. Pa, pa, wat is u toch angstig! Ik heb wel 'n paar kilometer b ó v e n de onweerswolken gevlogen, heb den bliksem o n d e r m'n voeten, gewoon zoo heen en weer — pisch! — pom! — pisch! — pom! — heen en weer zien springen....

V o r s t. Heb jij dat waarachtig gezien?

O s s i p. Wel tienmaal.

V o r s t. Merkwaardig.

O s s i p. U maakt u geen voorstelling, pa, hoe comfortabel 't hier boven is — geen burengerucht, geen blaffende honden bij je hielen, geen draai-orgels, geen kleedenkloppen, geen buigende burge-meesters, geen volkslied als je ergens komt.... De eenige last zijn de bromvliegen, die je met d'r meer dan 350 vleugelslagen per seconde niet kwijt raakt, *en* de rookende schoorsteenen....

V o r s t.... Tegen de schoorsteenen zijn maatregelen te nemen!

O s s i p.... Wat konden wij (*naar 't dak wijzend*) daar 'n pracht van 'n tuin laten aanleggen, pa.... 't Standbeeld van grootpa middenin.... Palmen, Cypressen, paddestoelen, wilde kamperfoelie.... En 'n volière met kippen, duiven, arenden, parkieten... — en 'n hertenkamp.... In die droge lucht, pa, zou u uwjicht glad kwijt raken. Lucht- en zonnebad, pa....

V o r s t. Zou je meenen?... Wie is dat?

O s s i p. Zij, pa.

ELFDE TOONEEL

De Vorigen. Ida.

Ida (*langs denzelfden weg van Ossip — over hem op den tak*). Uw Hoogheid, ik zou niet zoo vrijpostig zijn uw zoon hier na te klauteren, als ik bij de storing in de atmosfeer niet ongerust was geworden....

Vorst. Scheer je weg!

Ossip. Pa, als zij scheert, scheer ik mee....

Vorst. Scheer je voor mijn part dadelijk, sacrénom! Jij trouwt alleen 'n vrouw uit de hóógste kringen....

Ida. Uw Hoogheid, ik kom uit de allerhoogste.... 'r Zijn haast geen hoogere mogelijk!

Ossip. Pa, bedenk, dat ik door háár te nemen, aan de spits van den tijd kom — de spits, pa!

Ida. Het vorstelijk huis, Uw Hoogheid, zal bij latere geslachten, den naam van 't meest omhoogstrevende verkrijgen.... Uw zoon en ik, zullen dag en nacht boven uw hoofd waken!...

Ossip. Pa — hoe populair zal u worden, als ik door u de hand reik aan de dochter van 'n getaptten luchtschipper....

Vorst. Die het leger niet wil bedienen!

Ida. Wou u, Uw Hoogheid, dat 't binnen 'n paar maanden, armen, beenen, afgeslagen hoofden, lijken en bloed regende? Regende?...

Ossip.... De Vrede, pa....

Ida.... Kunst en beschaving, Uw Hoogheid, moeten hooger heffen.... Toe zeg u ja — hiér kunnen we niet knielen....

Vorst. Ik zeg nee, nee en nòg eens nee!

Ossip.... Vaarwel dan, pa....

Vorst.... Vaarwel!...

Ossip.... Hier scheiden zich onze wegen — we staan voor een tragischen kruissprong, pa — u de réactionnaire grond — wij de verlichte hoogere sfeeren, pa....

Vorst.... Dus je gehoorzaamt niet meer!

Ossip.... Gij zult — dat weet u well! — uw ouders verlaten, om de keus van uw hart te volgen.... En ik volg haar, al stijgt ze acht, negen kilometer.... Vaarwel pa — ik ga mijn machine aangespen, pa.... Als er nà ons vertrek aanslagen beraamd worden, pa, wasschen wij onze handen daar boven in onschuld....

Ida.... *Mijn* schoonvader zou ieder hoogvlieger vanzelf respecteeren.

Ossip.... Pa, u is schaakmat. Geen raadsheer, geen paard, geen kasteel, heeft u meer....

Vorst.... Ik zou de risée, de spotvogel van Europa worden....

Ida. Wij lachen 't láátst, Uw Hoogheid. En als Europa lacht, zal 't de lach van 'n boer met kiespijn zijn....

Vorst. Néé! Mijn vader zal zich in zijn graf omdraaien....

Ossip. Lieve hemel, pa — 'n man die zich heeft laten verbranden! In je urn draai je toch niet!

Vorst (*heftig*). Nee! Zoo'n ontworteling van mijn stamboom! Nee! Nee!

Ossip. Weet u 't wel?... Weet u 't wel?... Dan drijft u ons de lucht in — de láátste wortel van den stamboom, pa — dan hebben we geen keus. Dag pa. 't Spijt me, dat ik u geen afscheids-hand geven kan.... Dag pa. Vaarwel! (*klimt met Ida hooger op — beiden af*).

Vorst. Sacrénom, wat 'n wil heeft die rakker!... Ossip! Ossip!

Ossip (*onzichtbaar*). Roept u nog?

Vorst.... Dus als.... Dus als....

O s s i p (*onzichtbaar*). Als de vlag halfstok, pa...
Vaarwel!

V o r s t (*loopt woest het perkje rond*). George!...
(*Lakei verschijnt*).... De adjudant van dienst!...
(*loopt nog eens rond het perkje — de Adjudant
verschijnt*).... De vlag moet — moet halfstok....

TWAALFDE TOONEEL.

De Vorigen. Adjudant, later Plums.
Minister. Waldemar.

A d j u d a n t.... Halfstok, Uw Hoogheid?...
Is 'r 'n dooie?

V o r s t.... 'n Dooie!... (*vinnig*) 'n Bruiloft,
'n bruiloft! (*Adjudant af*).

M a r i u s.... Uw Hoogheid — is 't waar....

M i n i s t e r.... Dat de vlag, dat de vlag....

W a l d e m a r.... Halfstok — halfstok...?

V o r s t.... Verbaast u dat zoo?

M a r i u s.... Dat lijkt 'n begrafenis, Hoog-
heid....

W a l d e m a r.... Dat lijkt 'n dooie, Hoog-
heid! Ik hoop niet dat er iets met den erfprins....

O s s i p (*in den boom terug*). Nee, Eerwaarde,
ik ben zoo gezond als 'n vogeltje....

Ida (*dito*). Hoogheid — u, is een engel, 'n vorst uit de duizend en een nacht....

Waldemar.... Dus... Dus....

Vorst (*als in toespraak*).... Mijne heeren — we staan bij 't graf van den ouwen tijd. C'est passé!... Onze toekomst, mijne heeren, is dáár!...

Minister.... Bravo! Bravo!...

Vorst. Ik heb de gewoonte, Excellentie, om mijn weg zelfstandig te gaan — me door niemand te laten opwekken, noch te laten influenceeren!... Mijne heeren, onze eenige gedachte, is de vrede der volkeren.... De groote vlucht is niet te stuiten... (*begint bij het gestaar der anderen te hakelen*).... Niet te stuiten.... Niet te stuiten.... (*driftig*) Niet te stuiten, sacrénom! (*een uitweg zoekend*).... Nu.... Nu... Nu, vleer-menschen, vliegen jullie mekaar, ja of nee, in de armen?

Ida (*tooneel en zaal rondkijkend*).... Uw Hoogheid — niet met zóóveel getuigen....

E I N D E.

Berlijn, Juni/Augustus 1908.